

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU
OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemal KAÇAN

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA

TEMMUZ-2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU
OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemal KAÇAN

(Y1512.140018)

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA

TEMMUZ-2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.140018 numaralı öğrencisi Cemal KAÇAN 'in "SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 21.06.2018 tarih ve 2018/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *oybirliği* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *KABUL* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :27/07/2018 – 14:30

1)Tez Danışmanı: Prof.Dr.Emine Özden CANKAYA

2) Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Nejla POLAT

3) Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi DENİZ AKBULUT

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Yeşilay'ın Kamuoyu Oluşturmada Halkla İlişkiler Faaliyetleri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. .././2018

Cemal KAÇAN

ÖNSÖZ

Sivil toplum, demokrasilerin olmazsa olmazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Gönüllük esasına dayanarak hareket eden insanların bir araya gelmesiyle oluşturulan sivil toplum kuruluşları, herhangi bir konuyla ilgili kamuoyunda bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. Ayrıca ilgilenilen konuyu devlet gündemine taşımak için de çaba harcarlar. Bu anlamda sivil toplum kuruluşları, bağımsız ve tarafsız hareket ederek tamamen toplum için varlıklarını sürdürürler.

Ülkemizde de son yıllarda sivil toplum kuruluşları daha çok ön plana çıkmıştır. Ancak genel olarak sivil toplum kuruluşlarının, kurumsal yapıya kavuşması yolundaki sürecin henüz tamamlanamadığı görülmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının kurumsal imajları, kendilerini daha doğru bir şekilde ifade edebilmeleri, kamuoyu oluşturabilmeleri ve kitleleri etrafında toplayabilmelerinin en temel yolu da halkla ilişkiler faaliyetlerine önem vermesiyle mümkün olacaktır. Bu çalışmada da sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler faaliyetlerinin kamuoyu oluşumu sürecindeki rolü, ülkenin köklü sivil toplum kuruluşlarından Yeşilay örneğinin incelenmesiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın her aşamasında; tüm iş yoğunluğuna rağmen zaman ve mekân ayırt etmeksizin daima bana zaman ayıran, ışığıyla ve birikimiyle yolumu aydınlatan, sabrını ve güler yüzünü asla esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Prof. Dr. Özden Cankaya hocama sonsuz minnet ve şükran borçluyum.

Sadece eğitim-öğretim hayatımda değil yaşamımın tüm evresinde, desteğini benden asla esirgemeyen, sahip olduğum tüm iyi değerleri kazanmamda büyük rol üstlenen annem, babam, ablalarım ve abime de teşekkürlerimi özellikle belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Çalışmanın Amacı	1
1.3 Çalışmanın Yöntemi	2
2. SİVİL TOPLUM KAVRAMI	3
2.1 Sivil Toplum.....	3
2.2 Sivil Toplumun Tarihsel Analizi	7
2.2.1 Modern anlamda sivil toplum	10
2.3 Türkiye’de Sivil Toplum	12
2.3.1 Türkiye’de sivil toplumun ortaya çıkışı	12
2.3.1.1 Osmanlı’da sivil toplum.....	12
2.3.1.2 Cumhuriyet döneminde sivil toplum.....	14
2.3.2 Türkiye’de günümüz sivil toplum anlayışı	17
2.3.3 Türkiye’de sivil toplumun getirileri.....	19
3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE HALKA İLİŞKİLER	24
3.1 Sivil Toplum Kuruluşları.....	24
3.1.1 Sivil toplum kuruluşlarının özellikleri ve önemi	28
3.2 Halkla İlişkiler	29
3.2.1 Halka ilişkilerin tanımı ve analizi	29
3.3 Sivil Toplum Kuruluşlarının Halkla İlişkiler Çalışmaları	32
3.3.1 Sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkilerle ilişkisi ve halkla ilişkilerin yeri	32
4. KAMUOYU KAVRAMI VE SİVİL TOPLUM İLE İLİŞKİSİ	37
4.1 Kamuoyu Kavramsal Analizi	37
4.2 Sivil Toplum Kuruluşları Ve Kamuoyu	40
4.2.1 Sivil toplum çalışmalarında kamuoyu yeri ve önemi	40
5. SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ	43
5.1 Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Düünden Bugüne Yeşilay	43
5.1.1 Yeşilay’ın tarihçesi	43
5.1.2 Yeşilay’ın kuruluş amacı	44
5.2 Yeşilay’ın Faaliyetleri	45
5.3 Yeşilay’ın Projeleri.....	46
5.3.1 Yeşilay’ın devam etmekte olan projeleri	46
5.3.1.1 Yeşil dedektör	46
5.3.1.2 İş yaşamını iyileştirme programı (İYİ)	47

5.3.1.3 Okulda bağımlılığa müdahale (OBM) programı.....	47
5.3.1.4 Yeşilay'ın sağlık elçileri	48
5.3.1.5 “Bi’ Liran Var Mı?” kampanyası	48
5.3.2 Yeşilay'ın tamamlanan projeleri.....	49
5.3.2.1 Yeşilay sosyal medya okulu projesi	49
5.3.2.2 Benim çocuğum yapmaz deme projesi	50
5.3.2.3 Nargile farkındalık kampanyası “Ucunda ölüm var”	50
5.4 Gönüllülerin Yeşilay ile Tanışma Süreci	50
5.5 Gönüllülerin Yeşilay’a Katılmalarındaki Etkenler.....	52
5.6 Gönüllülerin Yeşilay İçerisinde Katkı Sunduğu Alanlar	54
5.7 Yeşilay’ın Halkla İlişkiler-Tanıtım ve Basın Faaliyetleri	56
5.7.1 Yeşilay’ın proje ve kampanyalarının belirlenmesi sürecinde basın biriminin etkisi.....	58
5.7.2 Proje ve kampanyalarda verilen mesajlar	59
5.7.3 Örnek olarak “Bi’ Liran Var Mı?” kampanyası incelemesi	60
5.8 Kamuoyu Oluşumunda Yeşilay’ın Rolü	62
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKLAR	70
EKLER.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	109

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
SMS	: Short Message Service
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları

SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ

ÖZET

Sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu oluşumu sürecinde aktif bir rol oynayabilmesinin bazı gereklilikleri bulunmaktadır. Kendilerini ifade edebilmeleri, düşüncelerini aktarabilmeleri ve kendilerine bir kitle oluşturabilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle de halkla ilişkiler faaliyetlerine ihtiyaç duymaktadır.

Sadece bunun için değil aynı zamanda sivil toplum kuruluşunun kurumsal imajı, itibarı ve saygınlığı için de halkla ilişkiler faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, pozitif anlamda o kuruma önemli fayda sağlayacaktır. Bu çalışmada öncelikle sivil toplum kavramı üzerinde durulmuş, Yeşilay örneğinden hareketle sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler faaliyetleri üzerinden kamuoyu oluşumundaki rolü incelenmiştir.

Bağımlılık konusunda Türkiye'nin köklü sivil toplum kuruluşlarından olan Yeşilay, alanının önde gelen aktörlerinden biridir. Bağımlılıkların önlenmesi ve bağımlıların bu sıkıntıdan kurtulabilmesi için çalışmalar yapan Yeşilay'ın gönüllüleri ve kurumsal iletişim sorumlusuyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bilgiler irdelenmiştir.

Anahtar sözcükler: *Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları, halkla ilişkiler, kamuoyu, Yeşilay*

PUBLIC RELATIONS ACTIVITIES IN THE PUBLIC FORMATION OF YEŞİLAY AS A NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION

ABSTRACT

Civil society organizations play an active role in the process of formation of public opinion, there are some requirements that it could. They need to be able to express themselves, convey their thoughts, and create themselves a mass. Therefore , public relations activities are needed.

At the same time not only for this but also for the corporate image, reputation and reputation of the civil society organization, the realization of public relations activities will have a positive effect on that institution. This study is primarily focused on the concept of civil society, non-governmental organizations to the transaction instance from the Yeşilay public relations activities are explored in the formation of public opinion over role.

Turkey's long-established non-governmental organizations on the subject of addiction is Yeşilay, is one of the leading actors of the field. Prevention of dependencies and can get rid of this annoyance of dependent who studies Yeşilay's volunteers and corporate communications at fault for information obtained from semi-structured interview is scrutinized.

Keywords: *Civil society, civil society organizations, public relations, public opinion, Yesilay*

1. GİRİŞ

1.1 Problem

Bu çalışmada, günümüzün yükselen değerlerinden olan sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler faaliyetlerinin incelenerek kamuoyu oluşumu üzerindeki rolünün ortaya konulması hedeflenmiştir. Demokratik toplumlarda adeta bir sigorta işlevi üstlenen sivil toplum kuruluşları, kamuoyu oluşturabilmek için halkla ilişkiler faaliyetlerini güçlü tutmak zorundadır. Ancak kurumsallaşmasını tam olarak tamamlayamayan sivil toplum kuruluşlarında profesyonel anlamda halkla ilişkiler faaliyetlerinin yürütülmesinin zor olduğu da ifade edilmektedir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarında halkla ilişkiler faaliyetlerinin tam anlamıyla eksiksiz bir şekilde yerine getirilemediği yorumları yapılmaktadır.

1.2 Çalışmanın Amacı

Sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkilerinin faaliyetlerinin kamuoyu oluşumu üzerinde yeterli derecede etkin olup olmadığının irdelenmesi, çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Aynı alanla ilgili bu çalışmanın ardından yapılacak başka çalışmalara da yol açması, ışık tutması ve referans olması hedeflenmektedir.

Bu çalışmayla sivil toplum kuruluşlarının önemine dikkat çekilmesi, kamuoyu üzerinde etki ettiğinde neleri değiştirebileceğine veya yön vereceğine ilişkin kanaatin gerçekliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak sivil toplum kuruluşları açısından halkla ilişkiler faaliyetlerinin önemini, değerini ve gerekliliğini gösterebilmektir.

İnsanoğlu, var olduğundan bu yana bir şeyleri başarabilmek amacıyla küçük gruplar halinde daima bir arada bulunmuşlardır. İlk dönemlerde kavramsal olarak sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarından bahsedilmese de adım adım gelişim gösteren faaliyetler sivil toplum kavramının temelini oluşturulmasında birbirinin üzerine eklenen tuğlalar olarak karşımıza çıkmıştır.

Modern dönemde gelişim gösteren sivil toplum kavramıyla birlikte sivil toplum kuruluşları da öne çıkmaya başlamıştır. Kitle iletişim araçlarının yanı sıra internet mecraları ve sosyal medyanın da etki alanını genişletmesi, sivil toplum kuruluşlarının hizmet ettiği amaca yönelik mesajlarını iletebilmek ve insanları bir amaç etrafında toparlayabilmesi bakımından halkla ilişkiler faaliyetlerine duyduğu ihtiyacın artmasına neden olmuştur.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada literatür taraması yönteminden yararlanılarak sivil toplum kavramı, sivil toplum kavramının tarihsel analizi, sivil toplum kavramının Türkiye'deki tarihsel geçmişi, halkla ilişkiler ve kamuoyu kavramları irdelenmiş ve hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ilk üç bölümü, literatür taramasında ele alınan konular hakkındaki geniş bilgilerden oluşturulmaktadır.

Sonraki bölümde Türkiye'nin köklü sivil toplum kuruluşlarından Yeşilay'ın halkla ilişkiler faaliyetleri ele alınmış, kamuoyu oluşumu sürecindeki rolüne dair değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle Yeşilay'ın kurumsal iletişim sorumlusu ve Yeşilay gönüllüleriyle yüz yüze yapılan görüşmelerle, kurumun konuyla ilgili faaliyetlerine dair önemli bulgular elde edilmiştir.

2. SİVİL TOPLUM KAVRAMI

2.1 Sivil Toplum

Sivil kelimesinin asıl kökeni Fransızca-Latince *civil* kelimesidir. Bu kelimenin manası vatandaşlara ait olan, toplum, toplumun idaresi ya da birbirleriyle olan ilişkileri doğrultusunda olan, bir kentte yaşayanlara göre olan, kırsal veya köy hayatına ait olmayan, askeri veya dini olmayandır. Fakat sivil kelimesinin toplum kelimesi ile bir bütün oluşturarak sivil toplum biçiminde yeni bir anlam kazanması, birtakım içtimai ve siyasal faaliyetlere dayalı bir şekilde oluşmuştur. En nihayetinde sivil toplum kavramı, beşerî bir hayat şeklinde ifade edilmektedir (Aslan, 2010a:358-359).

Sivil toplum; Türkçe'deki pratik kullanımındaki gibi yalnızca sivil niteliğiyle bir toplumsal farklılaşmayı ifade etmekle kalmayıp, ayrıca kavramın Türkiye'ye yansması ilk defa medeni tanımlamasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Ziya Gökalp, Türk Medeniyeti Tarihi isimli eserinde "La Civilisation" kavramı için "medeniyet", "Civil" kavramı için ise "medeni" kelimelerinin kullanılmasını tercih etmiştir. 1549 tarihinde yayınlanan Fransızca-Latince Sözlük esas alınarak Febvre tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, Latince "görgü kurallarını bilen" olarak ifade edilen "civil" kelimesinin "civilisation" kelimesinin kökünü oluşturduğu, "civilite" kelimesinin ise "kibarlık ve nezaket" anlamını taşıdığı belirtilmiştir. Bununla birlikte "societe" kelimesinin ise Fransızca "toplum" anlamında ilk olarak 17. yüzyılda kullanıldığı vurgulanmıştır. Söz konusu kelimenin "içtimai" veya "toplumsal" şeklinde bir sıfat olarak kullanılmasına ise yirminci yüzyılda başlanmıştır. 21. yüzyılda ise "toplumsal" ifadeler oldukça sıklıkla kullanılan kavramlar olarak ortaya çıkmıştır (Demirel, 2011:147).

Alan yazını içinde, sivil toplum kavramının geniş manada devletin haricinde bir kavram olduğunun benimsenmesiyle beraber, sivil toplumun hangi mekânları, faaliyetleri ve alanları çerçevelediği hususunda tam olarak bir fikir birliği bulunmamaktadır. Günümüzde kabul gören görüş, sivil toplumun ekonomiyi

kapsamadığı yönündedir (Aslan, 2010a:360). Aslan (2010a), yaptığı çalışmada Cohen Arato'nun sivil toplum hakkındaki görüşlerine yer vermiştir. Cohen Arato sivil toplumu, ekonomi ile devlet arasında mevcut olan sosyal ilişkiler şeklinde ifade etmektedir. Diğer taraftan Gellner, ekonomik alanı sivil toplumun haricinde tutan yaklaşımdan ayrı, sanayi döneminde devletten ayrı bir şekilde sivil toplumun siyasal ve dinsel alanlardan ziyade, sadece ekonomik alanda söz sahibi olabileceğini savunmaktadır. Yine Gellner'e göre; çağdaş toplumda sivil toplum, siyasi alanda söz sahibi olamaz. Zira siyasi bir toplum içinde bir tek cebir aracı bulunabileceğinden siyasi alanın merkezi hale gelmesinde problem oluşturmaktadır.

Sivil toplumun getirilerinden biri de devletten ve özel alandan bağımsız olmasıdır. Söz konusu bağımsızlık, sosyal toplulukların kendi ayakları üstünde durabilmesi, mevcudiyetinin başkasının destek ve yardımlarına dayalı gerçekleşmemesi şeklinde ifade edilebilmektedir. Sosyal toplulukların alternatif bir fikir oluşturması devletten ayrı olması ile olası hale gelmektedir. Sivil toplumu farklı kılan niteliklerinden birisi de çoğulculuktur. Çoğulculuk, topluluklara birbirleriyle fikir birliğine varma ve ilişki kurmayı öğrenme konularında destek sağlamaktadır. Sivil toplum kapsamına giren örgütlerin, çokluklarıyla ve çeşitlilikleriyle ters orantılı olarak merkezi bir kuvvetçe sindirilmeleri söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle ne kadar çok ve çeşitliyseler, o kadar sindirilme olasılıkları düşmektedir. Sivil toplumun diğer bir özelliği ise, her türlü siyasal katılımı sağlayacak ve uygulamalar ortaya koyabilecek sosyal örgütlenmelerin mevcudiyetidir. Toplumsal örgütlenmenin gönüllülük esaslı olması da sivil toplumun özellikleri arasında yer almaktadır (Aslan, 2010a:365).

Sivil toplum; insan doğası, kişi, toplum ve tarihle alakalı kültürel benimsemelerle oluşturulur. Teorisyenler ve sivil toplumdaki aktörler sivil toplumdan kişilerin ve toplulukların standart usullere ve gerçekçi söylemlere göre karşılıklı ilişki içinde oldukları bir alan şeklinde ifade ederler ve söz konusu alanı tarafsız olarak kabul ederler. Ayrıca bütünüyle tarafsız söylem ve pratik oluşumunu savunurlar. Bu tarafsızlık ifadesi, kendisini kısmen bireysel ve karma insanlık ifadesine müsaade etmenin en iyi yolu olarak haklı durumuna sokar ve kişisel menfaatler ile kamusal yararın tamamlayıcı olarak başarılıdır. Bu söylem belli aktör tiplerini varsayar. Söz konusu aktörler bilhassa ulusal yönetim şekilleri karşısında ve gün geçtikçe farklılaşsa da, ifade edilebilir benzerlikleri de mevcuttur (Thomas, 2009:161).

Sivil toplumun esasını genel anlamda yurttaşlık, çağdaşlık, kamusalılık, gönüllülük vb. faktörler meydana getirmektedir. Sivil toplum, farklı tipteki dünya yaklaşımlarının barış temelinde bir bütün halinde olabildiği karşılıklı hoşgörünün söz konusu olduğu bir alan olarak ifade edilebilmektedir. Sivil toplum bir taraftan özgür kişilerin meydana getirdiği ara grupların varlığı ile devleti kısıtlarken, diğer taraftan bireysel hürriyetleri güvence altında tutmaktadır. Dolayısıyla devletin aşırıya kaçmaları engellemek için sivil topluma olan ihtiyacı kadar, sivil toplumun da korunması bakımından devlete gereksinimi bulunur. Sivil toplum ve devlet karşılıklı meşruiyeti söz konusu kılmaktadır (Aslan, 2010a:365).

Sivil toplum, topluluk kooperatifi, gönüllü dernek ve kamu iletişim ağları yapılarında ortaya çıkan, hane halkı (aile) ve devlet arasında bir sosyal etkileşim alanıdır. Normlar; güven, mütakabiliyet, hoşgörü ve dahil olma değerleridir. İşbirliği ve topluluk sorunlarının çözümünde kritik öneme sahip olan ortaklık yapısı, vatandaşların ortak çıkarlar peşinde koştuğu kapsamlı ve resmi örgütlenmeyi ifade eder. Sivil toplum, yoğun, çeşitli ve çoğulcu bir ağ geliştiren özerk birliklerden oluşur. (Pasha, 2004:2-3).

Bazı yazarlar "sivil toplum" terimini, toplumsal ve siyasal güçler ve kurumlar arasındaki geçmiş, mevcut veya acil ilişkilerin ampirik hatlarını analiz etmek ve yorumlamak için ideal bir terim olarak kullanmaktadır. Sivil toplumun bu ampirik analitik yorumlamaları ile doğrudan belirtilen amaç, siyasi eylem dersleri önermemek veya normatif yargılara varmak değildir. Daha ziyade, sivil toplumun dili, kökeni, gelişim kalıpları ve (istenmeyen) sonuçlarla ilgili orantısız ayrımlar, ampirik araştırmalar ve bilgilendirilmiş kararlar vasıtasıyla karmaşık bir sosyopolitik gerçekliği açıklayan bir anlayış geliştirmek için kullanılır. Sivil toplumun ampirik-analitik yorumları genelde herhangi bir gerçeklik içinde önemli olan ya da olmayan algıları değiştirse de, esas olarak gözlemsel amaçlar için kullanılır: Yani gerçekliği tanımlamak ya da hakim olan tanımlamaları eleştirmek suretiyle daha iyi, aksi halde potansiyel olarak kafa karıştırıcı ve yönlendirici bir gerçekliği açıklığa kavuşturmadır (Keane, 2009:3).

Sivil toplum bir taraftan hane halkının özel alanıyla, diğer taraftan devlet arasında geniş bir şekilde ilişkilerin alanı olarak görülür. Sivil toplumun daha spesifik bir tanımı onu, özel kapasitelerinde hareket eden bireylerin gönüllü olarak katılımını içeren toplumsal ilişkiler olarak görür. Basit bir formülde, sivil toplumun,

kapitalizmin ve burjuva demokrasisinin temelini oluşturduğu ortamı ile eşit olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, yeni antropolojik çalışmalarda, sivil toplumun sadece liberal bireyciliğin öncülüğünden hareket etmediği görülmektedir. Sivil toplumun daha geniş bir tanımı Charles Taylor'un "devletten bağımsız, ortak kaygılarla birlikte vatandaşları birbirine bağlayan, varlığı veya eylemleri ile özerk dernekler ağı". Sivil toplum daha farklı durumdaysa, çok daha geniş bir çerçevedeki devlet dışı organizasyonlar da eklenmelidir. Ailenin veya konutun temelinde olan ve bağlı olmayan bireyler arasındaki sözleşmeden doğan ilişkilere veya kendine olan ilgi temelli olmayan organizasyonlar da göz önüne alınmalıdır (Dunn, 1996:27).

Avrupa siyasal düşüncesinden bir dönem olan sivil toplum son zamanlarda yeni bir akımı kabullendi. Özgünlüğü kabul edilse bile, yankı uyandıran kavramlar bir biçimde ya da başka bir şekilde çok hızlı bir şekilde yayılabilir: Sivil topluma, liberal devletler çerçevesinde kendilerini yaratabilecek etkili derneklerin karmaşıklığına işaret eden bir fikir olarak yaklaşmaktadır. Sivil toplum ancak devletin varlığına tahammül ederken var olabilir. Söz konusu dernekler önemsiz olmamalı (köprü kulüpleri, filatelistler ve benzerleri dahil değildir) ve yönetim soruları ile ilgilenmektedir. Kaçınılmaz olarak, siyasi partileri, iletişim medyalarını ve vatandaşlık yaşamının kalitesiyle ilgilenen vatandaşların örgütlerini içerir (Loizos, 1996:50).

Filozoflar sivil toplum hakkında yazdıklarında, genellikle ideal, otantik bir demokrasiyi varsayarlar. Sosyal bilimciler sivil toplumu oldukça farklı olarak, çoğunlukla içeriğinin organizasyonu anlamındadırlar. Sivil toplumun çeşitli, bazen de çelişkili yönleri, işlevselliği açısından daha elzem görülür. Siyasal bilim genellikle bireyciliği, piyasa odaklı bir ekonomi ve çoğulculuğu vazgeçilmez olarak görür ve sivil toplumun özü, artan farklılaşmada ya da çoğulcu normatif entegrasyonda da görülebilir. Rau'nun da belirttiği gibi 'sivil toplumun varlığı için lal ön şartı, üyelerinin normatif bir uzlaşmasıdır'. Bireyler, ahlaki değerler paylaşır ve özgürce kurulmuş kurumlar vasıtasıyla içselleştirilmiş hedeflerini sürdürürler. Aile ve devlet için iki temel prototipik olanak yaratıyor: devlet ya da toplumun çıkarları birleşiyor ya da çelişiyorlar (Buchowski, 1996:80).

Sivil toplum, önemli bir "üçüncü" sektör olarak yaygın olarak tanınmaktadır. Gücünün, devlet ve piyasa üzerinde olumlu bir etkisi olduğu kabul edilebilir. Sivil toplum, şeffaflık, etkililik, açıklık, yanıt verme ve hesap verebilirlik gibi iyi

yönetişime katkıda bulunmak için giderek daha önemli bir uygulama aracı olarak görülmektedir.

Sivil toplum iyi yönetişimi, politika analizi ve savunuculuk yoluyla daha da geliştirebilir. Bu noktada da sivil toplumun rol üstlenebileceği alanlar şu şekilde sıralanabilir:

- Devlet performansının denetimi ve denetlenmesi ile kamu görevlilerinin eylem ve davranışları,
- Sosyal sermaye oluşturmak ve vatandaşların değerlerini, inançlarını, sivil normlarını ve demokratik uygulamalarını tanımlamalarını ve ifade etmelerini sağlamak
- Özellikle seçmenlerin, özellikle de kitlelerin savunmasız ve marjinal kesimlerini politikaya ve kamusal meselelere daha bütünüyle katılmak için seferber etmek,
- Kendi topluluğunun ve diğer toplulukların refah düzeyini arttırmak için kalkınma çalışmaları (Pasha, 2004:3).

Etik yönden değerlendirildiğindeyse sivil toplum yönünden karşımıza şu çıkmaktadır: Sivil toplum bir ilke değildir; her ilke prensibinden feragat etmenin ön şartıdır. Dolayısıyla, sivil toplumun büyük normatif teorilerini inşa etme girişimleri kuşkulmalıdır. Sivil toplumdan konuşmak, örgütlü girişimlerin, başkalarına seçtikleri belli kuralları dayatmamasından kaynaklanan zararlara karşı uyarıda bulunmaktır. Bu şekilde gözden geçirildiğinde, sivil toplum normu, Tanrı tarafından verilen adalet, doğal haklar ya da faydalı ilke hakkındaki modern çağdaş kavramlar gibi esaslı bir temel ilkesine geri dönerek etik normları felsefi olarak meşrulaştıran kötü monist alışkanlık ile koparır. Ya da rasyonel tartışmalar (Habermas) veya "ortak olarak bildiğimiz iyi" bilgisi gibi fikirler, temel ilkelere göre sivil toplumun haklı kılınmasına yönelik daha yeni girişimlerdir (Keane, 2009:3).

2.2 Sivil Toplumun Tarihsel Analizi

Sivil toplum kavramının tarihini Batı Avrupa'ya has bir olay olarak 1100 ve 1200'lü yıllara dek takip etmek olasıdır. Ortaçağ'da şehirlerin meydana gelişi, şehirlerle birlikte burjuva yaklaşımının oluşumu sivil toplum kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Batı Avrupa'da bilhassa 1200'lü yıllarda gelişim göstermiş olan

şehirlerde yoğunluk gösteren piyasa ekonomisi, paranın kullanım kapsamının geniş düzeylere çıkmasına, zenginlik ve lüksün artış göstermesine, mülkiyetin yaygın hale gelmesine ve farklı yaşam tarzlarının meydana gelmesine zemin hazırlamıştır. Bununla birlikte üretim faaliyetlerinin rasyonel yönetimi ve ekonomik zenginliğin arttırılması açısından amaçlanan şehirlerin kendi içlerindeki bağımsızlıkları, kitle iletişim araçlarının gelişimi, kamuoyunun meydana gelmesi, kent halkının ekonomik ve siyasal haklara sahip olması gibi olguların da sivil toplumun gelişimine katkı sağladığı ifade edilebilmektedir (Gönenç, 2001:361).

Sivil toplumun ortaya çıkmış olan kapitalist dönemin başlamasıyla geliştiği, Batı'da yeni bir orta sınıf olarak meydana gelen burjuva sınıfının politik bağımsızlığını elde etmeden evvel ekonomik bağımsızlığını kazandığı ifade edilmiştir. Bunun ardından söz konusu dönemin siyasal yapısı olan feodaliteyle bir bütün oluşturarak karar almada etkin bir konuma ulaşmaya çalışmış, bunun karşılığında hem feodal beylere hem de kiliseye ciddi boyutta ekonomik destek sağlamıştır. Sivil toplum feodal yapı içerisinde söz sahibi olup, bilhassa mülkiyet hakkı üzerinde oluşturulacak bir sözleşmenin yollarını aramıştır. Dolayısıyla kapitalizm ile sivil toplumun gelişmesi birbirine paralel gerçekleşmiş iki olaydır (Duman, 2004:48).

Sivil toplum kapsamında meydana gelen tartışmaların tarihsel süreci eski Yunan döneminde başlamıştır. Sivil toplum kavramı ilk defa Aristo'da görülmüştür. Aristo'nun bireyler açısından en iyi yönetim şekli olarak savunduğu politike koinonia kanunlarla belirlenmiş nizamlar kapsamında hür ve eşit vatandaşların siyasal toplumu, diğer bir deyişle polistir. Söz konusu kavram daha sonra societas civilis şeklinde Latinceye dahil edilmiştir. Sivil toplum kavramının kendisine has bir özelliği de, devlet veya siyasal toplumdaki farklı ve ona karşıt bir sivil toplumu tanımlıyor olmasıdır. Sivil olan ile siyasal olanın farklılığının söz konusu olmadığı bu anlayış içerisinde sivil toplum, devlet ve siyasal toplumla eş anlamlı bir şekilde kullanılmaktadır (Onbaşı, 2005:13).

Aristo açısından insan, doğasından ötürü sitede yaşaması gereken bir hayvandır. Dolayısıyla, insanların beraber hayatlarına devam ettikleri site-devletler doğanın meydana getirdiği bir olgu olarak kabul edilmektedir. Lefebvre'in ifadesiyle, bu anlayış uyarınca yaşamsal bağ, siyasi ilişkiyle bir olarak düşmektedir. İnsanlar arasındaki bağlar, ayrıca siyasal ve doğal bağlardır. Bu iki tarafın da birbirinden ayrı

olarak düşünülmemesi, antik çağ, ortaçağ ve bunun sonrası ile karşılaştırıldığında en önemli ayrıcalığı görülmektedir (Bumin, 1982:10).

Avrupa'da kentlerin meydana gelmesi, ekonomik kalkınmayı da beraberinde getirmiş ve böylelikle burjuvazinin ekonomik yönden kuvvet kazanması ile kendi alanını devletten bağımsız bir şekilde düzenleme yönelimi artmıştır.

Hegel'den sonra sivil toplumla ilgili fikirlerini açığa çıkaran iki büyük düşünür daha vardır. Üçüncü aşamada bulunan düşünceleri savunmamalarına rağmen, farklı görüşler olması sebebiyle Karl Marx ve Gramsci'nin fikirlerinin, sivil toplumun bugünkü anlamına kavuşmasında önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Hegel bu konuyla ilgili devleti öne çıkarırken, Marx ve Gramsci daha çok sivil toplumu öne çıkarmıştır. Çok sayıda konuyla ilgili fikirlerine Hegel'in fikirlerine göre şekil veren Marx, sivil toplumu burjuva sınıfıyla aynı bağlamda kullanmaktadır. Fakat sivil toplumdaki çıkar çatışmaları yüzünden devletin var oluşu ona göre bir çözüm değildir. Çünkü devlet, çıkar çatışmalarından ayrı değildir. Karl Marx, sivil toplumun 1700'lü yıllarda burjuva sınıfı ile eş değer düzeyde geliştiğini savunarak sivil toplumun devletten ayrı olmadığını devletin sivil topluma bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Diğer bir ifadeyle, Marx'ın kuramında sivil toplum devlete bağlı şekilde algılanmaktan çıkmış, tam tersi devletin sivil topluma bağlı olduğu, devletin sivil toplum tarafından belirlendiği düşünülmüştür (Gözübüyük, 2010:98).

Eski Sovyetler Birliği'ne bağlı olan ülkelerin totaliter Sovyet rejiminden ayrılmaları ile birlikte demokrasiye geçişte kullanılmakta iken, Batı'da post modernitenin gelişimiyle birlikte modernite ve globalleşme ile ulus devletinin içinde bulunduğu krizlerden çıkması için buralardaki temsili demokrasilerin katılımcı yapıdaki demokrasiye geçmesinde kullanılmıştır (Gönenç, 2001:363- 364).

Günümüzde sivil toplum uluslararasıdır ve hükümetler, şirketler ve uluslararası örgütlerle bir tartışma ve müzakere süreci içine girmektedir. Dahası, katılan gruplar kentsel seçkinlerin ötesine geçerek kadınlar, yerli gruplar ve diğer dışlanmış insanlar da dahil etmiştir. Tartışacak olursak, farklı çağdaş anlamlar müzakere sürecinin hedefleri hakkında farklı politik perspektifleri yansıtmaktadır. Yeni liberaller için amaç, Batı'yı veya daha özel olarak Amerikan yönetim modelini ihraç etmektir. Eylemcinin amacı, kurtuluş, demokrasinin Batı'da ve Güney'de radikal bir şekilde uzaması, küresel adalet kavramlarıyla bağlantılı bir hedeftir. Post-modernistler,

modernliğin hedefe yönelik doğası hakkında şüphelidir; Hâlihazırda büyük ölçekli anlatılar, ulus devletlerle ilişkili teleolojik politik projelerle kopma yolu olarak küresel ölçekte gerçekleşmekte olan tartışmayı görecektir. İnternetin yükselişi, bir sanallık isyanına ve gerçek adı verilen bir şeyin inkâr edilmesine izin verir (Kaldor, 2003:11).

2.2.1 Modern anlamda sivil toplum

Modern olarak sivil toplum, genel hatlarıyla, devletten ayrı kaldığı gibi, ailenin özel alanından da ayrı kalmıştır. Bu durumda sivil toplum, devlet ve en az hali ile aile ve evlilik beraberliği gibi düzeltmeleri kabul edilen özel alanlardan ayrı, ama bunlar arasındaki terimsel bir alana girmekte; devletle özel alan arasında bağdaştırıcı bir alanda bulunmaktadır. Sivil toplum; kamu ve özel görüşmelerin tartışıldığı ve bir sonuca bağlandığı bir alandır. Yine de bu, analitik kamu-özel alan farklılığında sivil topluma, özel alan çerçevesi dahilinde yer almasına engel olunmaz. Sivil toplum, kamu ve özel olmak kaydıyla iki bölüme ayrılmış bu dünyada, özel alanın bir konusudur. Kişisel özgürlük bir ideal olarak kabul gördüğünde ve diğer bireylerin yaşamlarına karışılmaması sivil toplumun asıl özelliği alındığında, özel alan onun bir başarısı durumuna gelmektedir. Liberal anlayışın bir hedefi olabilecek özel alan ile kamusal alan arasındaki çatışma sivil toplum sayesinde aşılır. Bununla birlikte, özel alan içine dahil edilmenin meydana getireceği oligarşiye hazır meydan, sivil toplum tarafından önüne geçilmiş olur (Gönenç, 2001:44).

Aristoteles'ten bu yana Gramsci'ye kadar getirilen sivil toplum düşüncesinin evrimsel serüveni, bu düşünceye dair gündemde olan çatışmaların işlenebilmesi için yeterli bir konum oluşturmaktadır. Antik zamanlarda sivil toplum görüşü bilindiği gibi; “Sivil toplumun üyesi olmak demek, bir yurttaş, yani devletin üyesi olmak ve dolayısıyla da onun yasalarına uygun ve diğer yurttaşlara zarar vermeyecek biçimde davranma yükümlülüğü altında olmaktır” şeklinde günümüzdeki anlayışından bir hayli farklı şekilde anlaşılmaktaydı. Bugün sivil toplumu devlet ve siyasi alan şeklindeki duruşu çevresinde müzakere edip tekrar şekillendiren günümüz aydınlarınca sivil toplum devlet harici bir alan olarak anılmakla beraber, bu tanımlamanın devlet karşıtlığı anlamında kullanılmadığının da altı çizilerek vurgulanmaktadır. Zira “sivil toplumun bir klişe çerçevesinde kötü devlete karşı iyi olanı temsil etmeye indirgenmesi onun doğasındaki şiddet ihtimalini gözden

kaçırmamızı sağlayabilir”. Bu sebeple alanların ve tanımlamaların özenle yapılması büyük önem arz etmektedir. Devlet sivil toplum alanlarını yasaları ile çevreler ve çevrelediği bu alanlar kendi egemenlik sınırlarının bir kesitinden mahrum bırakmış olur. Fakat bu mahrumiyet devletin kötülüğüne değil aksine iyiliğinedir (Alyakut, 2007:13).

Çağdaş sivil toplum açılımının merkezi terimlerini; kamusal alan, özerklik, çoğulculuk ve demokratikleşme olarak saymak mümkündür. Bu terimlerden birincisi olan “Kamusal Alan”, fertlerin devletten bağımsız ve gönüllü olarak, toplumsal yarar sağlamak ve toplumda yardımlaşmayı mümkün kılmak üzere faaliyette oldukları bir alandır. İkincisi olan “Özerklik” ise, sivil toplum alanının devlet tarafından sağlanamaması, işleyişlerini yasalar üzerinden kendi idealleri çevresine göre özgürce yapabilmesi şartının altını çizmektedir. Sivil toplum alanının üçüncü merkezi kavramı olan “Çoğulculuk ise; sivil toplum alanının farklı özellikleri birlikte kapsayan bir karaktere sahip olduğunu göstermektedir. Bu anlamda sivil toplum alanı, farklı din, dil, ırk, sınıf ve ütopyaları içinde barındıran karışık bir yapıdır. Söz konusu yapı içinde karşılıklı hoşgörü, saygı, uzlaşma ve birlikte yaşama kültürünün sürdürülebilirliği sağlandığı sürece herhangi bir grubun ya da ideolojinin merkezi bir güç oluşturması da mümkün olmamaktadır. Sivil toplum alanının dördüncü kilit kavramı, sivil toplum alanının “Demokratik” bir yapı olduğuna işaret etmektedir. Başka bir deyişle sivil toplum alanı, katılımcı demokrasiyi kurumsallaştırmıştır (Kocatepe, 2013:9).

Bayhan’dan aktaran Şahin’e göre ise modern sivil toplumun çağdaş içeriğini, sivil toplumun etmenleri olan çoğulculuk, kamusal alan, özerklik ve yasallık oluşturur. Ayrıca çağdaş toplumlarda sivil toplum, devletin ve yöneticilerin uygulamalarına karşılık olarak çeşitli alternatifler, söylemler, programlar, tanımlar, iktisadi planlar, değerler vb. geliştirebilecek nitelikte olmaktadır. Bununla birlikte sivil toplumun geliştirdiği bu unsurlar ile birlikte devletin yönetim politikaları belirlenmekte ve gerektiğinde değişiklikler yapılması sağlanmaktadır. Söz konusu güce sahip olan sivil toplumun, çağdaş toplumlarda yönetsel unsurların politikalarını belirlemede önemli bir güce sahip olduğu görülmektedir. 1960’lı yıllardan itibaren ortaya çıkmaya başlayan çeşitli çevreci ve feminist sivil toplum örgütleri, sivil toplum anlayışının dünya geneline şamil olmasında etkili olmuştur. Bu anlamda, özellikle feminist örgütlerin ön plana çıkardıkları eşit, farklı ve otonom olma ilkeleri geniş

kitlelerce kabul görmeye başlamıştır. Buradaki eşitlik ilkesi, toplumun tüm fertlerinin, ırk, din, mezhep, sınıf veya etnisite özelliklerine bakılmaksızın mutlak olarak eşit olmasını ifade etmektedir. Dolayısı ile toplumdaki bireylere eşit imkânlar sunulmalı ve bireylerin içerisinde buldukları toplumsal sınıflara bakılmaksızın bu fırsatların eşit olarak sağlanmasının gerekliliği zaruridir. Toplumdaki kadınların farklı olmaları, sivil toplumların farklı şekillerde gelişmesine, demokrasi ve çoğulculuk kültürünün yerleşmesine ve en nihayetinde açık kültürlerin oluşumuna olanak sağlar. Yukarıda zikredilen ve feministler tarafından geliştirilen bu farklılık anlayışı, çağdaş toplumlarda olmazsa olmaz (sine qua non) bir anlayış olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Şahin, 2013:38-39).

2.3 Türkiye’de Sivil Toplum

2.3.1 Türkiye’de sivil toplumun ortaya çıkışı

2.3.1.1 Osmanlı’da sivil toplum

Osmanlı’da Batı Avrupa’da olduğu gibi bağımsız şehirlerde toprak sahibi hakları üzerinde gelişim gösteren ve belli bir farklılığı olan sosyal grupların olmayışı sivil toplumun meydana gelmesini engellemiştir. Osmanlı’da şehirlere Batı’da olduğu üzere haklar tanınmanın yararı görülemediği ve ticarete can getirecek pazarlar aramak da teşvik edilmemiştir. Şehirler tüzel kişiliğe şahıslara sahip olmadıklarından Batı’daki tasvirleri gibi, ticari çıkarlar uğruna herhangi bir şekilde bir araya toplanarak birlikler meydana getirilememişler ve bu yüzden ekonomik hayat devletin kontrolünde olmaya başlamıştır (Aslan, 2010b:263).

Osmanlı Devleti işleyişi bakımından oldukça merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Bu anlamda, sivil toplum unsurları bağımsız şekilde hareket edememiş ve merkezi yönetim tarafından yürütülmüştür. Bununla birlikte, merkezi yönetim çeşitli sivil toplum unsurlarını iktisadi, idari ve kültürel olarak desteklemiştir. Dolayısı ile Batı devletlerinde görülen sivil toplum unsurlarının kısmi olarak özerk olması, gelişmeleri ve diğer sivil toplum örgütleri ile ilişki içerisinde bulunmaları özelliklerine Osmanlı Devleti’nde pek sık rastlanmamaktadır. Buna karşılık Osmanlı Devleti söz konusu sivil toplum örgütlerini devletin yönetiminde ana unsurlar olarak değerlendirmiştir (Çaha, 2012:156).

Batı'da sivil toplumun meydana geldiği verimli ortamı hazırlayan bağımsız şehirler Osmanlı İmparatorluğu'nda hiçbir dönem var olmamıştır. Şehirlere Batı'da olduğu gibi haklar vermenin yararlarının farkında olunmadığı için ticarete can verecek pazarlar aramak konusunda da adımlar atılmamıştır. Bunun dışında şehirler tüzel şahıslara sahip olmadıklarından, Batı'daki tasvirleri gibi, ticari çıkarları için herhangi bir şekilde bir araya gelerek beraberlikler oluşturulamamıştır. İmparatorluk büyüdükçe Osmanlı idaresi, karşılaştığı yeni toplumsal kuruluşlara, yerel geleneklere meşruiyet vererek ve etnik, dini, kültürel özelliklerle çevrili bir merkezle anlaşma sistemini özümseyerek bu durumla başa çıkmaya çalışmıştır. Bu toplumsal kuruluşları, idari sisteme ekleme ve toplumda bu yapılar yoluyla hakim olma bağlamında, Osmanlı yönetimi küçümsenmeyecek bir başarı kazanmıştır. Bu anlamda şehirlerde etkin olan lonca faaliyetleri, şeri kanunların koruyucu hükümlerinin altındaki vakıflar, İslami hoşgörünün meydana getirdiği serbestlik durumunda varoluşunu devam ettiren azınlıklar ve gerileme zamanının idari boşluğunun meydana getirdiği yerel güçler yani mebuslar incelenmeye değerdir (Gönenç, 2001:60).

Batı tipi çağdaşlaşma planlarının Osmanlı'nın son zamanlarından bu yana ülkeyi değiştirmeye hız vermesi sonucunda Batı tarzında bir sivil toplum örgütlenmesine ilk olarak 20. yüzyılın başlarında rastlanmaktadır. Sivil toplum anlayışının siyasi faaliyetlerin dışında kalan örgütsel bir yapılanma olarak değerlendirilmesi göz önünde bulundurulduğunda ise sivil toplum anlayışının çok daha önce tesis edilmiş olduğu söylenebilir. Osmanlı Devleti ile başlayan ve Cumhuriyet döneminde de devam ettirilen vakıf sisteminin işletilmesi buna örnek olarak verilebilir. Vakıflar siyasi alanın da dışında olarak toplum için faydalı olan çeşitli hizmetlerin görülmesinde, hayırseverlik ve yardımlaşma kavramlarının geliştirilmesinde ve toplumun sosyal hayatının geliştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında vakıfların da son derece etkin sivil toplum kuruluşları olduğu düşünülebilir. Ayrıca, tarihsel süreçte özellikle meşrutiyetin ilanı ile birlikte sivil toplum kuruluşlarının dernek biçimine evrildiği görülmektedir (TÜSEV, 2011:55).

Esasen din, etkin bir sivil toplum örgütlenmesi olarak kabul edilmekle birlikte Osmanlı Devleti'nde dini bir sivil toplum örgütlenmesine rastlanmaz. İslam dininde din ile devlet yönetimi arasında belirgin bir ayrım yoktur. Buna karşılık İslam dini

devletin unsurlarının kesin olarak belirlendiği düzenlemeler ve standartlar getirmemiştir. Dolayısı ile devletin yöneticilerinin aynı zamanda dini özellikler barındırması gibi bir zorunluluk bulunmaz. Günümüz Türkiye'sindeki diyanet kurumu ile Osmanlı Devleti'nde cari olan dinin siyasal örgütlenmesi birbirleri ile benzerlikler göstermektedir. Buna karşılık Osmanlı Devleti'ndeki devlet örgütlenmesinin en tepesinde olan sultana çeşitli dinsel özellikler ve görevler atfedilmiş olsa da sultanın geleneksel örfе göre gerçekleştirdiği faaliyetler din müessesesinden farklı olarak değerlendirilmiştir. Sultanın, dini örgütlenmenin başı olan şeyhülislamı atama ve görevine son verme yetkisi bulunmaktadır. Söz konusu örgütlenmenin ise Bizans İmparatorluğu'nun Ortodoks Kilisesi'ne benzer özellikler taşıdığı görülür. Bu çerçevede dinin şeyhülislamın en tepede bir yapı ile teşkil edildiği ve ulema sınıfının da şeyhülişlama bağılı olarak faaliyet gösterdiği bir yapı söz konusudur. Ulema sınıfı, halk ile iç içe olan, halkı dini hususlarda bilgilendiren, hâkimlik ve kadılık gibi çeşitli görevleri üstlenen bir sınıftır. Devlet yönetiminin taşralardaki temsilcileri olarak görev icra eden bu ulema, dini kanaat önderleri olarak halkın gözünde oldukça önemli bir konuma sahiptir. En nihayetinde ulema halk ile devlet arasında bir köprü vazifesi üstlenmiş ve ulema, halkı devlete bağlılıkta başarılı olduğu müddetçe devlet içerisinde kendisine bir yer bulabilmiştir (Çaha, 2012:164).

2.3.1.2 Cumhuriyet döneminde sivil toplum

Ülkemizde, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Osmanlı Devleti'nden miras alınan devlet yönetiminde oldukça köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Söz konusu değişiklikler kapsamında birçok iktisadi, idari, kültürel ve toplumsal değişimler yaşanmıştır. Bu kapsamda sivil toplum örgütlenmelerinde çeşitli ilerlemeler görülmektedir. Esasen anayasal bir hak olarak sivil toplum örgütlenmesi ilk olarak 1908 anayasası ile güvence altına alınmıştır. Akabinde, 1909 yılında kabul edilen Cemiyetler Kanunu, 1938 yılında yeni Cemiyetler Kanunu'nun yürürlüğe girmesine kadar geçerliliğini korumuştur. Söz konusu kanun, cumhuriyetin ilk on beş yılı içerisinde sivil toplum yaşamını şekillendirmede önemli katkılarda bulunmuştur. Söz konusu dönemde, devletin sivil toplumu şekillendirmede ana unsur olarak görüldüğü ve bu şekillendirmenin tavandan tabana doğru gerçekleştirilmiş olduğu görülür. Devlet tek parti iktidarının da verdiği güçle otoriter bir yapıdadır. Halkın %90'lık bir kısmının kendiliğinden sivil toplum örgütlenmesi gerçekleştiremeyecek düzeyde kırsal kesimde yaşadığı ve toplumsal geleneklere göre yaşamakta olduğu bilinmektedir. Bu

anlamda devletin sivil toplum örgütlenmesi görevini üstlenmek durumunda olduğu görülmektedir (TÜSEV, 2011:55).

Çok partili hayatın 1946 yılında başlaması ile birlikte 1950 yılında Demokrat Parti (DP) iktidara gelmiştir. Akabinde muhalefet odaklarının sesleri yükselmeye başlamış ve siyasi parti, dernek ve sendikaların oluşum ve örgütlenmelerine imkân sağlanmıştır. Bu dönem Türkiye’de sivil toplum için bir başlangıç teşkil etmektedir (Kıymaz, 2013:73).

Cumhuriyet zamanında sivil toplum örgütlenmesini, demokratik gelişim göstermesini ve hatta gerçekleşen reformları bakımından Osmanlı’dan doğuştan gelen bu tarihsel geçmişine bakmanız kaçınılmaz olmaktadır. Bir yüzyıl boyunca (19.yy.) çağdaşlaşma yolunda meydana getirilen yeniliklere ve uygulamalara baktığımızda Cumhuriyet döneminin Osmanlı’dan bağımsız, kopuk bir biçimde değil; aksine bu tarihsel geçmişiyle beraber değerlendirilmesiyle bir kez daha meydana gelmektedir. Dolayısı ile ülkemizde demokrasi, özgür irade, cumhuriyet, laiklik vb. kavramların cumhuriyetin ilanı ile kendiliğinden meydana gelmediğini tersine bunların derin tarihsel geçmişlerinin olduğunu görürüz. Cumhuriyet Türkiye’sinin sivil toplum çözümlemesi de ana itibariyle Osmanlı’da intikal eden zengin mirasın korunup korunmadığına, bunlara yeni etmenlerin ilave edilip edilmediğine ilişkin soruların cevap bulmasıyla eşdeğerdir (Çaha, 1995:101).

Cumhuriyet döneminde sivil topluma bakıldığında, sivil toplum algısının çok zayıf olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde ne toplumsal grupların siyasete dahil olma oranını yükseltecek bir sivil toplum gelişiminden söz etmek mümkündür ne de devletten ayrı ve sivil hak ve hürriyetlerin gözetilmesini isteyebilecek bir sivil toplum mevcuttur. Yine de sivil toplum algısının zayıflığından söz etmek, Türkiye’de modernleşme süreci içinde ve söz konusu sürecin devletin merkezîyetçi bir anlayışla gerçekleştirilmesinin neden olduğunu söylemek doğru değildir. Buna mukabil söz konusu anlayış Türkiye’nin hızla modernleşmesi, kalkınması ve çağdaşlaşması yönünde oldukça önemli bir rol üstlenmiştir. Aynı zamanda bu süreçte güçlü bir toplum yapısı teşkil edilmesi ve toplumun dönüşümünün hızla gerçekleştirilmesi hedeflenmiş, gerek kamu kurum ve kuruluşlarında gerekse vakıflar, dernekler ve kooperatifler aracılığı ile bu örgütlenmenin gerçekleştirilmesi yönünde gayret sarf edilmiştir. Söz konusu örgütler Cumhuriyet döneminde vatandaşlık modeli ve devlet arasında bir bağ oluşturma adına kurumsal olarak çeşitli

hizmetler gerçekleştirerek devletin hak ve özgürlükler açısından ahlaki bir misyona sahip olması amacına öncülük etmişlerdir (Keyman, 2006:26).

27 Mayıs 1960 tarihinde ordunun yönetimi ele geçirmesiyle birlikte sadece on yıllık olan Demokrat Parti iktidarı bitmemiş, aynı zamanda Türkiye'nin demokratikleşme yolunda attığı adımlar ve gayretleri de büyük zarar görmüş oldu. Ancak 27 Mayıs Darbesi'nin askerler, öğretim üyeleri, devlet memurları ve bazı öğrenci grupları tarafından büyük coşkuyla karşılanması ülkede hazır bir şekilde özümsemiş bir demokrasi bütününe bulunmadığına işarettir. Bu yüzden darbenin ordu içerisindeki genç askeri rütbelilerin liderliğinde gerçekleşmiş olması özellikle NATO'ya üye olunduktan sonra çağdaş askeri eğitimle karşılaşmış subaylarla üst mevkideki generallerin arasında ülkenin siyasi geleceğine dair fikir farklılıkları olduğunun göstergesidir. 27 Mayıs 1960 sabahı askeri darbenin sebeplerinin açıklandığı bildiriye ülkenin içerisinde yer aldığı bu kötü durumun, kardeş kavgalarının, partiler arası çatışmaların önüne geçmek için Silahlı Kuvvetlerin idareye el koymasının gerekli olduğuna dair açıklama yapılıyordu. Bunun yanı sıra Kemalist ilkelere ve laikliğe karşı tehditlerin meydana gelmesi orduyu harekete geçiren bir diğer önemli unsurdur. Söz edilen bu sebepler Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihinde ardı ardına meydana gelen darbelerin ana konularını ele almaktadır. Askeri tarafın "gerekli zamanlarda" sivil yönetimi ortadan kaldırmak "zorunda olması" Türk siyasi kültüründe ordunun gizli ama baskın rolünde kendini göstermesi durumundan bir hayli anlam taşımaktadır (Ay, 2009:74).

Türkiye'de 1946 yılından itibaren çok partili hayata geçen demokratik süreç, 1960 yılında gerçekleştirilen darbe ile önemli ölçüde sekteye uğramıştır. Buna karşılık 1961 yılında yürürlüğe giren anayasa ile toplumun teşkilatlanmasına daha geniş özgürlükler tanınmış ve böylelikle sivil toplumun gelişimine önemli katkılar sağlanmıştır. Bu anlamda 1961 Anayasası'nın daha özgürlükçü bir anayasa olduğu değerlendirilmektedir. Bu anayasa ile kişilerin örgütlenmelerindeki hak ve özgürlüklerinin doğal haklar olduğu kabul edilmiş ve takip eden süreçte sendikalar ve dernekler bünyesinde çeşitli sivil toplum örgütlenmelerinin gerçekleştiği görülmüştür. Ayrıca, sanayileşmenin artması ile birlikte köyden kente göçün önemli ölçüde arttığı bu dönemde, kentlerde gerçekleştirilen hemşeri dernekleri, meslek odaları ve sendika örgütlenmeleri vs. alt sınıfların gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur (TÜSEV, 2011:56).

1980 yılına kadar olana süreçte Türkiye’de sivil toplumun gelişimi konusunda oldukça umut vaat eden ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak 12 Eylül 1980 yılında gerçekleştirilen darbenin akabinde yürürlüğe giren 1982 Anayasası sivil toplum örgütlenmelerinin kısıtlandığı ve böylelikle sivil toplumun gelişimine engel olan bir anayasa olarak ortaya çıkmıştır. Darbeden önce yaşanan sürecin darbeye zemin hazırladığı ve toplumsal hareketlerin ülkeyi kaosa ve anarşiye teslim ettiği düşüncesi hâkimdi (Kalaycıoğlu 1998:60). Kenan Evren’in siyasi partileri ve sivil örgütlenmeyi yıkıcı ve hastalıklı bir güç olarak nitelendirmesinin de bu düşüncede önemli etkileri olduğu düşünülmektedir (Soysal 1992:133-136). Bu düşünceler ekseninde hazırlanan 1982 Anayasası’nda derneklerin, sendikaların, kooperatiflerin vs. siyasi olarak teşkilatlanmalarına ciddi kısıtlamalar getirilmiştir. (Özbudun 1988:27). Ayrıca, hâlihazırda yürürlükte olan Siyasi Partiler Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte sivil toplum örgütlenmeleri ile siyasi partiler arasındaki bağ koparılmış oldu. Dolayısı ile 1982 Anayasası’nın özünde söz konusu bağın koparılarak siyaset alanı ile sivil toplum alanını birbirinden ayırma düşüncesinin bulunduğu söylenebilmektedir. Buna karşılık, Binnaz Toprak’ın da ifade ettiği üzere söz konusu düşünce, toplumda var olan sorunların çözülmesi için toplumun örgütlenmesi ve sivil hakların ikame edilmesi anlayışının toplum tarafından daha çok benimsenmesine önayak olmuştur (Yeğen, vd., 2010:26).

2.3.2 Türkiye’de günümüz sivil toplum anlayışı

Ülkemizde sivil toplum anlayışının son yıllarda gerek akademik çevrelerde gerekse kamusal alanda oldukça geniş bir kapsamda kabul gördüğü gözlenmektedir. Bu çerçevede yaşanan toplumsal değişim ekseninde sivil toplum çalışmaları artmakta ve uygulama alanları hızla yayılmaktadır. Halkın sivil toplum hakkındaki düşüncelerinin ise gayet olumlu olduğu ve sivil toplumun istikrarın sağlanması ve sorunlara çözüm üretme konularında gerekli olan dayanışma ve sorumluluk bilincinin kazandırılmasında etkili bir vasıta olduğu düşüncesi hâkimdir. Ayrıca sivil toplum, halk tarafından, toplumsal barışın sağlanmasına, iktisadi olarak kalkınmaya ve demokratikleşmeye değer katan bir iletişim ağı olarak da benimsenmektedir. Bu anlamda, özellikle 2000’li yılların başlarında gerçekleştirilen çeşitli çağdaşlaşma ve demokratikleşme hareketlerinde sivil toplumun önemli katkılar sağladığı değerlendirilmektedir (TÜSEV, 2006).

Sivil toplum terimi, Türkiye’de 1980’lerin başlarında popüler olmuş ve terim o zamanın ruhuna uygun olarak özgün bir kullanım şeklini almıştır. Özellikle, 12 Eylül 1980 askeri darbe sonrasında sağda ve solda meydana gelen ana politik sürtüşmeler, güçlü devlet yönetiminin dönüştürülmesi ve demokratik olarak denetim altına girmesi gerektiği yönünde ortak bir tutum alınmasına neden oldu. Bu değişim ve denetimin motor gücü olarak da sivil toplum terimi öne çıkarılmış oldu. Bununla birlikte sivil toplum sürtüşmelerinin, Doğu-Batı problemi, demokrasi geleneğinin var olup olmadığı ve çağdaşlaşma oluşumunun başarılı olup olmadığı durumlarında da yoğun olduğu gözlenmiştir (Aslan, 2010b:269).

1980’lerden beri sivil toplum kuruluşlarının vasıfsal ilerlemelerinde ve devlet-toplum ilişkilerinin demokratikleştirilmesi ihtiyacına göre toplumsal isteklerde gözle görülür bir artış ortaya çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, bir hak ve özgürlükler lisanının meydana getirilmesi ve aynı anda bireysellik söyleyişinin ve katılımcı demokrasi düşüncesinin halkla kaynaştırılması anlamında önemli bir konuma geldiler. Dahası, doğal halk görüşü ile bir olmuş olan ve uzun bir süre hüküm sürmüş olan devlet merkezci örgütsel hayata meydan okudular. Bu görüşün tersine, sivil toplum kuruluşları toplumsal yaşamı devletten bağımsız olarak aktif etmeye çalışma; güçlü devlet geleneğini ve toplumun baştan aşağıya doğru yönetme biçimini eleştirme; cumhuriyet ve görevler temeline göre şekil alan vatandaşlık terimini, bireysel, grupsal tabanlı bağımsızlık, çoğulculuk ve demokrasi isteklerini kapsayan hak ve özgürlüklerin felsefi şartlar üzerine yerleştirilmiş demokrasi ile etken bir vatandaşlık terimine çevirme girişiminde bulundular. Bu anlamda, Türkiye’deki sivil toplum düşüncesinin, sivil toplum çağdaş olabilme özelliğiyle gerek tanımsal gerek kurumsal manada bir özdeşlik oluşturmasının ve kendisini devletten bağımsız bir örgütsel yaşam şekli ve demokratikleşme için gerekli önemli alan olarak var olmasının, 1980’li ve 1990’lı yıllarda meydana geldiği savunulabilir (Keyman, 2006:28).

Sonuç olarak, toplumun çeşitli sendika, meslek odaları, dernekler, gönüllülük esasına göre faaliyetler gerçekleştiren kuruluşlar, vs. şemsiyesi altında devletin siyasi dahlinden uzak olarak örgütlenmelerinin 2000’li yılların başından itibaren önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Ayrıca, söz konusu örgütlenmenin sadece lokal olarak değil bölgesel ve küresel olarak da gerçekleştiği ve halk arasında geniş bir çerçevede benimsendiği gözlenmektedir (TÜSEV, 2006:35).

2.3.3 Türkiye’de sivil toplumun getirileri

Sivil toplum kuruluşları dünyada önemli bir hale bürünürken Türkiye’nin bu ilerlemelere karşı etkileşime girmemesi mümkün değildir. Bu nedenle Türkiye’de de sivil toplum kuruluşları her geçen zaman artan bir biçimde önem arz etmektedir. Türkiye’de sivil toplum, tarihsel bütünlükte vakıf gibi bir tarihe sahip olsa da Batılı manada sivil toplum gerçeği, henüz toy olabilecek bir konumdadır (Çaha, 2005:103).

Tarihsel süreç içerisinde devletin kontrolünden bağımsız veya gönüllülük esası ile tesis edilmiş olan bazı sivil toplum örgütlenmesi örneklerinin günümüze kadar ulaştığı görülür. Buna mukabil, çağdaş sivil toplum kavramının ülkemizde henüz çok yeni olduğu ve yeterli derecede gelişim gösteremediği değerlendirilmektedir (Talas, 2014:369).

Türkiye’de sivil toplum, toplumsal gelişimin önemli bir alanı olarak güç kazanırken, bu sivil toplumun iletişim ve tartışma alanının örgütsel yaşam ve kamusal alan olarak harekete geçmesini sağlayan sivil toplum kuruluşlarının da sayılarının gün geçtikçe arttığını, çalışma alanlarının değiştiğini ve hareket alanının toplumsal hayat içinde yayılmaya başladığını ve giderek özümsemeye başladığını görüyoruz. Bu değişim ve yayılma süreci içinde sivil toplum kuruluşlarının farklı alanlarında bulunan gönüllü örgütlerden fikir kuruluşlarına, sosyal hareketlerden vatandaşlık haklarına, hükümet dışı örgütlerden sendikalara ve meslek odalarına kadar geniş bir kapsama alanı içerisinde ilerlediğine tanık olunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları çalışma alanları içinde meydana getirdikleri değişim ve toplumsal alanda meydana getirdikleri yayılma durumunda, canlı, etkili, verimli olmaya çalışan, toplumsal hayatın sivil ve demokratik özellikleri benimsemesine katkıda bulunan bir örgütsel yaşam alanını temsil etmektedirler (Engiz, 2013:33-34).

Dünya genelinde 1980’li yıllar önemli siyasal ve toplumsal değişimlere sahne olmuştur. Bu süreçte yaşanan Berlin Duvarı’nın yıkılışı, Sovyetler Birliği’nin dağılması, İran-İrak savaşı, Batı Avrupa ve Latin Amerika ülkelerinde askeri cuntaların yıkılması vs. hadiseleri toplumda demokratikleşmeye olan ihtiyacı tetiklemiş ve sivil toplumun ön plana çıkmasına vesile olmuştur. Bu süreçte ülkemizde de gerek demokratikleşme faaliyetlerinde gerekse sivil toplum alanında oldukça başarılı ilerlemeler kaydedilmiştir. Ayrıca 1992 Rio Konferansı’nı takiben gerçekleştirilen Habitat konferansları da sivil toplum anlayışının kuvvetlenmesine

önemli katkılar sağlanmıştır. Ülkemizde 1996 yılında gerçekleştirilen Habitat II Konferansı'nın akabinde gerçekleştirilen “Yerel Gündem 21” etkinlikleri de sivil toplumun ön plana çıkartılmasını sağlamıştır. Ayrıca 90'lı yılların başından itibaren yeniden tanımlanan liberalizm olgusu, sivil toplumun iktisadi alanda yeniden canlanmasına katkıda bulunmuştur. Yukarıda özetlenen süreç içerisinde ülkemizde sivil toplum ve devlet ilişkisi oldukça sıklıkla tartışılan bir konu haline gelmiştir (Tosun, 2005:134).

Son zamanlarda, Türkiye’de sivil toplum ilerlemesine ve sivil toplum kuruluşlarının halk içinde yayılmaya başlamasına ve sayılarının yükselmesine tanık oluyoruz. Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin genel özelliğinin ağırlıklı olarak hemşeri örgütleri, vakıflar, dernekler, meslek odaları ve düşünce kurumları olduklarını görüyoruz. Türkiye’de sivil toplumun farklı aktörler tarafından Türkiye’nin demokratikleşmesinin ön şartı olduğu kabul edilmektedir. Siyasi partilerin hemen hepsi demokrasi ve sivil topluma önem vermektedir. Sivil toplum örgütleri, söyleyiş durumunda devletin temelini demokratikleşmesinin, güçlü ekonomik planların ve Avrupa Birliği’ne (AB) girme sürecinin önemli ilk şartları ve faktörleri arasında olduğu savunulmaktadır (Kıymaz, 2013:82).

Günümüzde sivil toplum kuruluşları kamu ve özel sektör için önemli bir ortak ve paydaş olarak ortaya çıkmaktadır. Sektördeki bu diriliş ve canlanma sivil toplum kuruluşlarını pek resmi olmayan ve birbirinden ayrık gruplardan birleşmiş ve resmi kurumlar durumuna getirmiştir. Ayrıca bazı sivil toplum kuruluşlarının eğitim ve destek planlarını beraberinde getiren “proje dönemi”, bu kuruluşları kalkınma ve demokratikleşme alanlarında harekete hazır duruma getirmiştir. Türkiye’de sivil toplum kuruluşları çok değişik alanlarda ve sınıflarda teşkilatlandırılmıştır. Sağlıktan eğitime, insan haklarından devam ettirilebilir kalkınmaya, kriz idaresinden diplomasiye kadar devam eden çok geniş bir kapsamda çalışmaktadır. Türkiye’de 2000’li yılların başından beri önemle devam ettirilebilir kalkınma ve demokratikleşme oluşumları sivil toplum kuruluşlarının yeni gündem ve çalışma kapsamlarını belirlese de; aslında toplum içinde yaşananların hepsi, bu kuruluşların görevine doğrudan etki etmektedir. Günümüzde sivil toplum kuruluşlarının önemi, çalışmalarının gözle görülür bir şekilde olmasıyla doğru orantılı bir biçimde artış göstermektedir. Çalışmaların daha da belirgin bir hale gelmesindeki en önemli nedenlerden biri ise, 1990’lı yıllardan bu yana hız kazanan iletişim teknolojisi

faktörüdür. Bundan dolayı da dünyanın farklı bölgeleriyle temas edebilmek hem ulusal düzeyde bir fayda hem de ortak çıkarlar doğrultusunda birleşmeyi mümkün hale getirmiştir (Engiz, 2013:35).

Dünya çapında bir olgu olarak karşımıza çıkan neoliberalizmin dışında Türkiye'ye özgü birtakım siyasal koşulların da Türkiye'de sivil toplum kavramının önemini açıklarken dikkate alınması gerekmektedir. Bunların başında 12 Eylül 1980'de gerçekleşen üçüncü askeri müdahale ve onun etkileri gelmektedir. Daha önceki darbelerle birlikte bu son müdahale, Osmanlı-Türk siyasal yapısının genel bir özelliği olarak kabul edilen devletin toplum karşısındaki baskın konumunun bir kez daha ve güçlü bir şekilde hissedilmesine neden olmuş, bu da devletin eylemlerinin sınırlandırılması, toplumun devlet karşısındaki konumunun güçlendirilmesi yolundaki görüşlerin dile getirilmeye başlamasını sağlamıştır. 1980 askeri müdahalesi ve sonrası ile ilgili siyasal analizlerde sıklıkla belirtildiği gibi bu müdahale ile Türk toplumu politikadan arınma sürecine sokulmuş ve bu süreçte devlet toplumun her alanını neredeyse tamamen kontrolü altına almıştır. Askeri yönetimin yerini sivil yönetime bırakmasını sağlayan 1983 genel seçimleri ile devletin toplumdaki yerinin ne olması gerektiği Türkiye'de bütün siyasi akımlar tarafından yoğun bir biçimde tartışılmaya başlanmıştır. 1980 askeri müdahalesi tarihsel olarak zaten var olan devletin toplum üzerindeki ağırlığını güncel şekilde hissettirdiği için, üç yıl süren askeri yönetimin "gadrine uğramış sağcı" veya "solcu" hemen her politik kesim sivil toplum yandaşı haline gelip kavrama adeta sihirli bir şekilde bağlanmıştır (Onbaşı, 2005:65).

Ülkemizde sivil toplumun gelişmesi ve geniş çevrelerce kabul görmesinin 2000'li yılların başlangıcından itibaren hızla arttığı ve toplumun demokratikleşmesi, uzlaşması ve var olan problemlerine çözüm üretme yeteneğinin bulunması açılarından önemli bir aktör olduğu anlayışının gerek akademik camiada gerekse ülkenin ileri gelen siyasi aktörleri arasında yaygınlaşmakta olduğu görülmektedir. Bu süreçte gerçekleştirilen örgütlenme faaliyetlerinin ve teşkil edilen sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) sayılarının arttığı bilinmektedir. Esasen sivil toplum kavramı, gelişen dünya düzeni ile birlikte toplumun da değişmesine ve iyi bir şekilde yönetilmesine olumlu katkılar sunmaktadır. Ayrıca, ülkemiz açısından değerlendirildiğinde sivil toplumun devlet, birey ve toplum ilişkisinin kuvvetlendirilmesinde önemli bir rol üstlenmiş olduğu gözlenmiştir. Türkiye'de

giderek çoğalan toplumsal risklerin bertaraf edilmesinde ve toplumda güvenin ve huzurun tesis edilmesinde sivil toplumun önemli bir etkileşim ağı oluşturan bir misyon yüklendiği değerlendirilmektedir (Keyman, 2006:9).

Bununla birlikte sivil toplumun küresel güçler tarafından manipüle edilmesi ve uluslararası sermaye şirketlerinin kendi çıkarları doğrultusunda kullanılması riski mevcuttur. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünya genelinde yaşanan küreselleşme sürecinde ülke sınırları sanal sınırlara dönüşmüş, iletişim alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte bilgiye erişim olanakları artış göstermiş ve rekabet pazarları dünya geneline taşınmıştır. Bu süreçte küresel güçler faaliyet alanlarını genişletme ihtiyacı duymuş ve üzerinde çeşitli emellerinin olduğu, Ukrayna, Gürcistan, Kırgızistan vs. ülkelerde sivil toplum örgütlenmelerini gerçekleştirerek halk devrimlerinin oluşmasına zemin hazırlamışlardır. Gerek medya gerekse kamusal alanda desteklenen bu örgütlerle icra edilen psikolojik hareket faaliyetleri etkinlikle kullanılmıştır. Bu maksatla çeşitli temsilciler eğitilmiş ve psikolojik hareket kapsamında kullanılacak olan her türlü unsurun temini sağlanmıştır. Söz konusu durumun yukarıda zikredilen ülkelerde benzer şekilde tekrar ettiği açık ve net olarak gözlenmiştir (Aktan G, 2005:1).

Yukarıda örnekleri verilen yaklaşımın ülkemizde uygulanmasına verilebilecek en önemli örneklerin başında Avrupa Birliği'nin ülkemize Güneydoğu Sorunu, Kıbrıs meselesi ve Ermeni tehciri konularında uyguladıkları baskılar yer alır. Söz konusu meselelere karşı direnç gösteren milli yaklaşımlar antidemokratik olarak nitelendirilmiş ve ilgili şahıslar ise faşist ve statükocu olmakla itham edilmiştir. Bu süreçte çeşitli siyasal oluşumların, medyanın, akademik grupların ve STK'ların ön planda yer almış olması dikkat çekicidir (Talas, 2014:397).

Ülkemizin AB ile olan ilişkilerinde yaşanan olumlu gelişmelerin de sivil toplumun canlanmasına hız kazandırdığı düşünülmektedir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlayıp 1960 yılında imzalanan Ankara Anlaşması ile belirginleşen bu ilişkiler süreci 2000'li yıllardan itibaren ülkemizin tam üyelik müzakerelerine başlıyor olması ile neticelenmiştir. Her ne kadar, Türkiye'nin AB'ye müktesebatı konusu gerek AB çapında gerekse ülkemizde oldukça hararetli tartışmaları beraberinde getirmiş olsa da AB ile olan ilişkilerde yaşanan derinleşme ve belirginleşme süreci oldukça önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca 11 Eylül sonrasında yaşanan süreç ile birlikte değerlendirildiğinde Türkiye'nin AB

ile tam üyelik müzakerelerine başlaması tüm dünya genelinde tarihi bir karar olarak nitelendirilmiştir (Keyman, 2006:39).

3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE HALKA İLİŞKİLER

3.1 Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, modernleşme çağının politika oluşturan etkenlerinden biridir. Bu önemi, özellikle toplumlara yol gösterme konusunda önemli etmenlerden oluşmasından kaynaklanmaktadır. Bu kadar önemli olan bu örgütler için tarihsel ve terimsel şekilde bir görünüşle hazırlanmış faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu faaliyet de, bu gayretin bir sonucu olarak hazırlanmak istenmiştir. Sivil idaresi icra eden kurum veya kuruluşlar sivil toplum kuruluşları, kısa ve modern söyleyişle STK olarak adlandırılmaktadır. Türkçe’de sivil toplum kuruluşları olarak geçen sözde terim, İngilizce’de non governmental organizations (NGOs) anlamıyla katılım veya temsilen hükümete dahil edilmeyen, doğal ve yasal şahıslar tarafından meydana getirilen hükümet dışı kuruluşlar biçiminde dile getirilmektedir. Fakat ABD’de sivil toplum kuruluşları, gönüllü kamu kuruluşları (public voluntary organizations) şeklinde adlandırılmaktadır (Talas, 2014:391).

Belirsizliklerine ve anlamlarının kısıtlılığına rağmen bu üç kelime, “Sivil Toplum Kuruluşları” (Fransızca “organizations non gouvernementales” ve İngilizce “non governmental organizations”) onlarca yıldır devam eden eleştirilere ve tartışmalara rağmen devam etmiştir. Kimi zaman da daha önce geniş çapta kullanılan farklı kavramların yerine getirilerek kendini tartışmasız bir şekilde kabul ettirmiştir. Öyle ki sivil toplum kuruluşları (STK), Türkiye’de ve dünyada değişik adlarla tanımlanmaktadır. Avrupa ve Amerika’dan sonra Türkiye’de bir güç faktörü haline gelmekle birlikte STK’lar yasama, yürütme, yargı ve medyadan sonra ”Beşinci Güç”, kamu ve özel kesimden sonra “Üçüncü Sektör” olarak adlandırılmakta, günümüzde Türkçe literatüründe Gönüllü Teşekküller (GT), Sivil Toplum Kuruluşları (STK), vakıf, dernek, sendika, oda, kooperatif, kulüp gibi değişik adların yanı sıra, batı dillerinden alınan “Enciola” (NGO) da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Gündüz ve Kaya, 2014:132).

Tarihsel olarak her toplumda hükümet dışı faaliyetlerin çok eskilere gitmesi gerçeğine rağmen, aslında İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünya gerçekleriyle STK'ların gündemde yer almaya başladığını söylemek abartı haline gelmeyecektir. Devletler ve toplumlar arasındaki çatışmaları çözecek uluslararası kurum ve kuruluşların, yani BM bünyesi dahilinde meydana getirilen alt birimlerin, tesis edilmesi çalışmaları ile hükümet dışı faaliyetler kavramının meydana gelişinin gerçekleşmeye başladığını dile getirmek mümkündür. Değişik toplumsal problemler üzerinde çalışan ve gitgide toplumda yaygınlaşıp önem arz eden STK'lar için terimsel yönden sonuç itibarıyla şu ifadeler kullanılabilir: “Sivil toplum kuruluşunun (STK) tanımı, gönüllü üyeliğe dayalı ve topluma hizmete ve siyaseti etkilemeye yönelik resmi olmayan örgütlenmeler olarak sadeleştirilebilir. Bu siyasi etkinin boyutları ise, çok farklı olabilmekte; küresel, ulusüstü (AB), ulusal, bölgesel, yerel ve hatta yakın çevre düzeyi (mahalle sorunları, iş yeri konuları, apartman yönetimi v.s) şeklinde.” (Talas, 2014:391).

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları (STK) teriminin çok kısa bir geçmişi olduğu dile getirilebilir. 1992 yılındaki Rio Çevre ve Kalkınma Zirvesi Türkiye’de pek fazla etkileri olmadan geçip gitmişti. Oysa bu zirve, STK'ların hükümetler tarafınca kabul görüldüğü en önemli dönüm noktaları arasında yer almaktadır. 1996 yılında BM Zirvesi’nin İstanbul’da tertip edilecek olması birkaç yıl öncesinde Türkiye’de STK ortamının oluşmasına hareketlilik kattı. İstanbul’daki bu zirveyle ilgili kararın açıklandığı tarihte, sivil toplum örgütlerine üye olan bireyler bir araya toplanarak ve kendi imkânları dâhilinde bir Ev Sahibi Komite meydana getirdiler. Sivil toplum örgütleri arasındaki iletişimde önemli bir faktör oluşturdular (Gümüş, 2004:13).

1980 sonrası Türkiye’sinde iş dünyası sivil toplum örgütlerinden insan haklarına, entelektüel alanda gelişim gösteren örgütlerden think tank (düşünce) kuruluşlarına kadar farklı kulvarlarda gelişen sivil toplum kuruluşlarını on iki değişik grupta sınıflandırmak mümkündür. Bu kulvarların her birinde yüzlerce, hatta binlerce örgütün gelişim gösterdiğini ve kamu politikaları sayesinde önemli etkiler meydana getirdiğini söyleyebiliriz. İdeolojik duruşları ve savundukları değerler yönünden Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarını dört genel kategoride değerlendirebileceğimiz ileri sürülmektedir. Bunlar; geleneksel, Batı tarzı, yerel ve dinsel kuruluşlardır.

Geleneksel kuruluşlar; daha çok devlet merkezli, diğer bir söyleyişle devletten talepte bulunan ve geleneksel kuruluş yapısında oldukları dile getirilebilir. Bunların göze dikkat çeken örneklerini farklı alanlarda meydana gelmiş olan vakıfların oluşturduğunu söyleyebiliriz. Batı tarzı olan sınıflar daha çok devlet yanlısı olmayan protest özellikler göstermektedir. Alternatif yaşam, doğa, insan hakları gibi konuları savunan kuruluşları bu çerçevede değerlendirebiliriz.

Yerel kuruluşları, daha çok akrabalık ve kan bağıyla meydana gelen aşiret benzeri yapılar oluşturur. Dinsel kuruluşlar ise belirli bir inanç veya değerler bütünü çevresinde beraber hareket eden ortak duygu ve düşüncelere sahip sınıflardan oluşur. Bunun başlıca örneklerini farklı dini cemaatler oluşturmaktadır. Bu cemaatler aynı zamanda dernek, vakıf veya sendika çağdaş sivil toplum materyallerini de kullanmaktadır (Çaha vd., 2013:20).

Ülkemizin AB aday ülkesi statüsünü kazanması sivil toplum tarafından oldukça heyecanla karşılanmış ve bu süreç ülkemizde gerçekleşen değişim sürecine ivme kazandırmıştır. Türkiye'nin aday ülke olarak kabul edilmesi AB bünyesinde gerçekleşen Helsinki kararı ile onanmış ve bu süreç gerek uluslararası gerekse ulusal düzeyde çeşitli olumlu etkilerin ortaya çıkmasına önayak olmuştur. Uluslararası anlamda, ülkelerin Türkiye'ye bakış açılarının değiştiği, Türkiye'nin demokratikleşme ve özgürlükler konusunda önemli adımlar atmakta olduğu şeklinde algılanmıştır. Dolayısı ile ülkeler Türkiye ile olan iktisadi ve siyasi yaklaşımlarını yeniden şekillendirmişlerdir. Ulusal düzeyde ise bu kararın siyasi, ticari, kültürel ve sivil toplum alanlarında oldukça geniş etkileri olduğu gözlenmiştir. Bu çerçevede ülkemizde AB müktesebatını destekleyen ve bu amaçla çeşitli faaliyetler yürüten STK'ların etkisi ile, yolsuzluğun önlenmesi, ekonominin iyileştirilmesi ve demokratikleşmenin kuvvetlendirilmesi beklentilerinin arttığı gözlenmiştir. Bu çerçevede, uzun yıllardır söz konusu amaçlar için faaliyet göstermekte olan STK'lar için AB'nin Helsinki kararının bir milat olarak değerlendirilmesi kaçınılmaz olmuştur (Gündüz ve Kaya, 2014:145).

STK'lar tıpkı iktidar amaçlı kurumlar gibi- kendilerini 'halkın temsilcisi' olarak göstermektedir. Bu süre zarfında da STK teriminin 'hükümet dışı' olma değil, 'sivil toplum' ve temsil sıfatı önem kazanmış oldu. 28 Şubat sürecinde STK terimi önemli bir referans haline gelmiştir. STK'ları temsil eden şemsiye kuruluşlar kuruldu. STK'lardan beklenen ise patronaj sisteminin gerektirdiği referansları meydana

getirmek oldu. Bu sebeple Türkiye’de STK terimi ile birlikte sıkça dile getirilen ‘katılım’, ‘ortaklık’ gibi kavramlardan bizzat STK’ların katılımı anlaşıldı. Böylelikle STK teriminin içinde yer alan ‘sivil toplum’ kavramının geçmişin korporatist katılım biçimine geri döndürdüğü dile getirilebilir. Kamusal görevlerinin belirlenmesinde, kurallarının uygulamaya sokulmasında siyasetten ayrı tutulmuş bir kamu düzeni, bir toplum tasarımı olduğunu tahmin eden bazı güçlü STK’lar bilgi paylaşımını, sivil toplum katılımını, şeffaflığını sıkıntı yapmadılar. Ancak bu süre zarfında iki önemli olayla sona erdi. Bunlardan ilki 2000’li yıllarda meydana gelen ekonomik kriz, ikincisi ise 2003 yılında yapılan genel seçimlerde AK Parti’nin tek başına iktidara gelmesi olmuştur (Gümüş, 2004:14).

Sanayi devrimi ile birlikte 19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan teknolojik ilerlemeler sayesinde, üretim araçlarının daha verimli şekilde üretim gerçekleştirmelerini sağlayacak yenilikler ortaya çıkmıştır. Ayrıca, burjuva sınıfının ortaya çıkması ile birlikte artan işgücü ihtiyacı tarımsal toplum yapısından şehirli toplum yapısına dönüşümü hızlandırmıştır. Bu anlamda gönüllü kuruluşların özellikle çalışanların hak ve özgürlüklerini korumak adına söz konusu dönemlerde yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Sanayi devrimi öncesinde ise söz konusu oluşumlara rastlanmamaktadır. Bunun temel nedenleri arasında, halkın çoğunlukla kırsal kesimde yaşıyor olması, topluluklar arasında iletişim kanallarının bulunmayışı, teknolojik ve mekanik imkânların yetersiz oluşu, birlikteliklerin sadece dini cemaatler şeklinde tesis ediliyor olması yer almaktadır (Gündüz ve Kaya, 2014:135).

STK’lar giderek politika oluşturma sürecine katılmaktadır. Hükümet tarafından, özellikle de sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun hafifletilmesine ilişkin politikaların uygulanmasında önemli bir rol oynadığı savunulmaktadır. Başka bir deyişle, STK’ların programları hükümetin ürettiği politikalardan doğrudan etkilenmektedir. STK’lar, hükümetin sürdürülebilir kalkınma için uygun politikalar oluşturması için, kalkınma için çalıştıkları ve politika oluşturma sürecine önemli girdiler götürebildikleri için katılımları gerektiğini düşünüyorlar. STK’ların politika konularına katılımı, STK’ların politikaları tam olarak anlaması ve politikaların, uygulanabilir ve uygulanabilir halkın ihtiyaçlarına uygun olmasını sağlamanın olasılığını artıracaktır. Geliştirilmiş politikaların ve yerel kapasitelerin ve devam eden halkın katılımı için yapıların güçlendirilmesi için taban olarak deneyim ve yenilikleri kullanabilirler (Pasha, 2004:19).

3.1.1 Sivil toplum kuruluşlarının özellikleri ve önemi

Önceki bölümlerde ele alınan kavramsal analiz, STK'ların özelliklerinin ve fonksiyonlarının da incelenmesini gerektirmiştir. Bu çerçevede STK'ların işlevleri genel olarak aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir (Talas, 2014:392):

- Kişilerin taleplerini kamuoyu oluşturarak iletilmesini sağlamak,
- Piyasalardaki tekelcilik ve aşırı hâkimiyet anlayışına çoğulculuk ilkesi ile önlem almak,
- Demokrasiyi ve çoğulculuğu özümsemiş bireylerin yetiştirilmesini sağlamak,
- Siyasi yönetim ile uyumlu veya alternatif projeler üretip gerekli finansman desteğini de sağlayarak toplumsal problemlere çözüm üretmek.

Sivil toplum kuruluşlarının devlete karşı olduğu fikri son derece yanlıştır. Toplumun doğuştan var olan haklarının korunmasını sağlamak devletin asli vazifelerindedir. Sivil toplum ise devletten bağımsız olarak örgütlenerek devletin söz konusu hakları yerine sağlama noktasında halk ve devlet arasında bir köprü vazifesi görür. Her ne kadar sivil toplum kuruluşlarının kendi kendini oluşturma ve kendi kendisini finanse etme gibi bağımsız vasıfları olsa da bu vasıfların kendilerine yasal olarak devlet tarafından verildiği unutulmamalıdır. Dolayısı ile sivil toplum devletten tamamı ile ayrılmış olarak düşünülemez (Akçadağ, 2010:2).

Demokratik ve çağdaş toplumlarda STK'lar önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu görevler sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda oldukça geniş bir yelpazede farklılık gösterebilmektedir. Buna karşılık tüm STK'ların çeşitli ortak özellikleri mevcuttur. Bu özelliklerden bazıları, toplumda demokrasi kültürünün, sosyalleşmenin, eğitim seviyesinin, farkındalığın, topluma olan aidiyet duygusunun gelişmesine katkıda bulunmak olarak sıralanabilir. Ayrıca bireylerin siyasi yönetim süreçlerine müdahil olmalarının sağlanması ile çoğulculuk anlayışının da gelişimine katkıda bulunurlar (Çaha vd., 2013:18).

Dünya genelinde STK'ların, uluslararası alanda devletlerin siyasi kararlar alma veya uygulanan siyasi politika kararlarının iptal edilmesi yönünde etkili olabildikleri görülmektedir. Bu durum STK'ların ne denli etkin olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Nitekim STK'ların uluslararası antlaşmaların imzalanmasını engelledikleri örneklere rastlanabilir. Bu durum, çoğu devletin çeşitli STK'ları

amaçlarına ulaşmak için bir propaganda malzemesi veya manivela unsuru olarak finanse ettikleri de bilinmektedir (Talas, 2014:394).

3.2 Halkla İlişkiler

3.2.1 Halka ilişkilerin tanımı ve analizi

Halkla ilişkiler kavramı üzerinde tam olarak kavramsal bir tanım getirilememiş bir çalışma alanıdır. Bu durumun halkla ilişkilerin kamu ve özel sektörde farklı şekillerde değerlendiriliyor olması ve bu kavramın çok disiplinli bir çalışma alanında birçok uygulama alanı ihtiva etmesinin etkisi büyüktür. Özel sektör, halkla ilişkileri kendilerini halka daha yakından tanıtmak ve özel sektör çalışmalarını halka benimsetmek için gerçekleştirdikleri faaliyetler olarak kabul etmektedir. Ancak özellikle çokuluslu kuruluşların hem ülke içinde hem de ülke dışında yürüttükleri önemli bir çaba olan ideoloji aşılama işlevi tanımlarda açıkça anılmamaktadır. Bazen çevrenin desteğini bazen hoşgörüsünü, yardımını, sağlamak gibi değişik adlar kullanılarak ideoloji aşılama görevi ve belirli bir yaşam biçimine toplumu alıştırmaya gereği örtülmektedir. Özel kesimin halkla ilişkilerinde iletişim tek yönlü olarak düşünülmektedir. Toplumun tepkisinden ancak ileride gerekecek olan mesajları saptamak için yararlanılmaktadır. Kısacası özel kesimde halkla ilişkilerin ne olduğu konusunda yapılan tanımlar özel kesimin çevreyi etkilemesi temeli üzerine oturmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi bu durum, özel kesimin kendi konumunun doğal sonucudur (Kazancı, 1997:31).

Halkla ilişkiler kavramının 6 adet toplumsal rolde şekillendiği düşünülmektedir. Bunlar, eleştirel, idealist, muhafazakar, pragmatik, radikal, tarafsız ve toplumsal roller olarak sıralanır. Bu çerçevede halkla ilişkiler konusunda geliştirilen teoriler incelendiğinde teorisyenlerin, haddizatında savundukları dünya görüşü çerçevesinde çeşitli tanımlar ortaya koymuş oldukları görülür. Örneğin, pragmatist bir yaklaşımı benimseyenlerin halkla ilişkileri müşterilerin fayda sağlamaları ve ihtiyaçlarını maksimize etmek için bir araç olarak kullanmaları açısından değerlendirirken muhafazakârların ise tek taraflı bir iletişim unsuru benimseyerek karşılıklı iletişimin sağlanmasına gereken değeri atfetmedikleri görülür (Özkan, 2009:13).

Halkla ilişkilerin gerçekleştirilmesindeki en temel unsur, taraflar arasında karşılıklı olarak bir iletişim ortamının tesis edilmesi gerekliliğidir. Her ne kadar, halkla

ilişkiler kavramı farklı şekillerde ele alınıyor olsa da literatür incelendiğinde, iki taraflı iletişimin gerçekleştirilmesinin esas olduğu ortaklaşa olarak kabul edilen bir unsurdur. Bilinçli ve sistematik olarak gerçekleştirilen bir halkla ilişkiler faaliyetinde kurumdan halka doğru bir bilgi akışı olduğu gibi halktan da kuruma doğru bir bilgi akışı olur. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeleri takiben bu unsurun gerçekleştirilmesi oldukça zahmetsiz bir şekilde sağlanabilmektedir. Ancak, halkla ilişkileri sadece anılan şekilde bir bilgi akışının varlığı olarak değerlendirmek oldukça yanlış bir yaklaşımdır (Yalçındağ, 1985:133).

Literatürde halk kavramının çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Söz konusu sınıflandırmalar halkın özelliklerine, bireylerin sayısına, hareketlilik yapısına vs. göre değişkenlik göstermektedir. Buna karşılık gerçekleştirilen tüm sınıflarda halkın homojen bir yapıda olan örgütsel bir yapı olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda, malların ve ücretlerin el değiştirdiği pazarın da bir halk çeşidi olduğu söylenebilir. İzleyicileri ise belirli iletişim araçlarını kullanan bireylerin oluşturduğu halk topluluğudur. Her iki tür halk unsuru örneğinden hareketle halk kavramının bir bağlılık özelliği taşıdığı söylenebilir. Söz konusu bağlar, çeşitli amaçları gerçekleştirmek üzere tesis edilir. Bu kapsamda girdi ve çıktı ilişkisi olarak tanımlanan ve üreticiler ile tüketicilerin karşılıklı alışveriş gerçekleştirmesini sağlayan unsur da bir bağ olarak kabul edilebilmektedir (Erdoğan, 2006:15).

Halkla İlişkiler gereklilikleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Balta Peltekoğlu, 1993:4):

- Karşılıklı bir iletişimin tesis edilmesi şarttır. Bu iletişim sırasında kuruluş ile hedef kitle arasında iki yönlü iletişim söz konusudur.
- Uzman bilgisine ihtiyaç duyulur.
- Yönetimin bir fonksiyonudur ve tecrübe uzmanlık gerektirir.
- Hedef kitlesinin davranış biçimleri hakkında bilgiler toplamayı ve söz konusu bilgilerin üst yönetim ile paylaşılmasını gerektirir. Elde edilen bilgiler ışığında gerekli olan politikaların gerçekleştirilmesi için önerilerde bulunur.
- İşletmenin karlılığın sağlanması amacının yanı sıra sivil topluma karşı sosyal sorumluluğunun da bulunduğu anlayışını hakim kılmaya çalışır.

- Çeşitli araştırma yöntemleri tekniklerinin kullanılmasını ve kamuoyunun sürekli olarak takip edilmesini gerektirir.
- İşletmenin bünyesinde veya işletmenin taşeron olarak görevlendirdiği firmalar aracılığı ile profesyonel şekilde yürütülmesi gereken yönetsel bir faaliyettir.

Yönetim bilimleri açısından ise halkla ilişkiler, işletmenin yönetiminin halka tanıtılarak yöneticiler ile halk arasında güvenilir bir bağın tesis edilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Topluma ideoloji aşılama işlevi, özellikle birer halkla ilişkiler aracı olan ve bu amaçla kurulmuş devlet organlarına özgüdür. Kitle iletişim olayı ile uğraşan çalışmaları bu olayı tümleyen devlet kurumlarında (radyo ve televizyon işletmeleri, devlet yayın kurumları ve basın örgütleri) topluma ideoloji aşılama ya da var olan ideolojiyi pekiştirme önemli birer amaç olabilir.

Kamu yönetiminin öteki kuruluşlarının, asıl görevlerini bir yana iterek salt topluma ideoloji aşılama işlevi ile uğraşmaları düşünülemez. Bu amacın yokluğu ileri sürülme bile, önem sırası gerilerdedir. Kitle iletişim olayı ile özel olarak uğraşmayan kuruluşların yalnızca halkla ilişkiler uygulaması içinde ideoloji aşılama ikinci derecede önemli olan bir işlev niteliğindedir. Yönetimin halkla ilişkileri denilince akla önce, yönetimin fiziksel bir zorunluluğu yerine getirmek üzere çevrenin isteklerini öğrenmesi, ikinci olarak da yönetimin karmaşık yapı ve işleyişinin yönetilene tanıtılması, yönetilenle ilişkilerin düzeltilmesi gelmektedir. Devletin organları iş bölümü yaparak görevi paylaşmışlar, topluma ideoloji aşılama asıl olarak kitle iletişim araçları ile uğraşan örgütlere bırakılmıştır. Sınırlayıcı, satıcı, hizmet götürücü yönetim birimlerinde halkla ilişkiler uygulaması halk isteklerini öğrenme, karmaşık yapıyı yönetimi halka tanıtmaya ve halkla karşılıklı güvene dayalı ilişkiler kurmayı içerir. Ancak bu ilişkiler sırasında çevreye yollanan mesajlarda ideolojik serpintiler de yok değildir. Yavaş yavaş da olsa, bu yolla birey, içinde yaşadığı sistemle özdeşleştirilmeye, onunla maddi ve manevi bağlantılar kurmaya zorlanır (Kazancı, 1997:34):

Halkla ilişkilerin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (MEB, 2012:7):

- Halka bilgiler sunup onları işletmelerin çalışmaları hakkında aydınlatmak,
- Yönetimin halk tarafından olumlu şekilde benimsenmesini sağlamak,

- Yönetim ile halk arasında bir bağ kurarak halkın ve yönetimin karşılıklı ihtiyaçlarını yerini getirmek,
- Halktan geri dönüşler toplamak ve halkın isteklerini, dileklerini, şikayetlerini vs. verilecek kararlarda ön plana alarak değerlendirilmesini sağlamak,
- Kanunlara ve nizamlara uyulmasının gerekliliğini sürekli olarak ön planda olarak vurgulamak,
- Faaliyetlerin süratle ve kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için halkla işbirliği sağlamak,
- Kamusal alanda ve özel sektörde halkın yararına faaliyetler göstermek ve bireylerin kişilik haklarını ön planda tutarak sosyal sorumluluk duygusunun tesis edilmesini sağlamak.

3.3 Sivil Toplum Kuruluşlarının Halkla İlişkiler Çalışmaları

3.3.1 Sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkilerle ilişkisi ve halkla ilişkilerin yeri

Sivil toplum kuruluşları (diğer deyişle kâr amaç gütmeyen kuruluşlar), toplumda alışık olduğumuz yaygın, kâr sağlama amacında olmayan örgütlerdir. Özellikle Amerika'da pek çok insan federal hükümetten ziyade kâr amacı gütmeyen meslek örgütleri için çalışmaktadırlar. Pek çok sayıdaki mesleki örgüt, topluluk ve işçi sendikaları, üyelerinin ilgilerini ilerletirler ve bireyler ya da örgütler üzerine, anlaşmaya dair yükümlülükler ya da etiksel ve mesleki temsiliyet yüklerler. Üyelerle, hükümetle ve diğer kamu ile iletişim, birçok sivil toplum örgütünün temelinde yatmaktadır. Olumlu kamusal imaj, finansal destek ve maliyet sınırlaması sivil toplum örgütlerinde halkla ilişkilerin karşılaştığı en önemli konulardır. Pek çok mesleki örgütün, toplulukların, sendikaların ve dini örgütlerin asıl görevi "iletişim" dir. Bu yüzden üyelerle, hükümetle ve diğer gruplarla iletişim pek çok sivil toplum kuruluşunun temel ürünü olmuştur. Sözüünü ettiğimiz bu kuruluşlar, zamanlarının ve enerjilerinin büyük bir kısmını fikirlerini anlatmak, gönüllüleri teşvik etmek ve en önemlisi de sermaye temini için harcamaktadırlar. Yazılı amaçlar ve gerçekler ile birlikte resmi iletişim programları STK'larda daha az etkilidir. Araştırmalar, kâr amaçlı ve kâr amaçlı olmayan örgütler arasındaki belirgin farkı vurgulayarak, sorunların, bu örgütlerin iletişim programları aracılığıyla tanımlanabileceğini

vurgulamaktadırlar. Ortaklık listesinin anahtar sorunlarının en üstünde enflasyon, ücret, hükümet yasaları ve eşit fırsatlar yer almasına rağmen; STK'lar olumlu kamu imajı, finansal destek ve maliyet sınırlamasını korumaya yönelmişlerdir. Sivil toplum kuruluşları, ortaklıklardan ziyade halkla ilişkiler çabalarındaki yayınlara daha çok güvenmektedirler. Son yıllardaki yönelim, video fax makineler ve World Wide Web sayfaları gibi, yeni iletişim teknolojilerini genişletmeye doğru olsa da; sivil toplum örgütlerinin bu alanlardaki branşlaşması iş dünyasının alt dallarında olduğu kadar hızlı gelişmemiştir. STK'lar genel olarak halkla ilişkiler unsurlarını barındırmaktadır fakat profesyonel anlamda halkla ilişkiler faaliyetlerine olan ihtiyaç, STK'lar ile halkla ilişkilerin birbirleri için tamamlayıcı unsurlar haline gelmelerinin önünü açmıştır (Işık, 2002:83-84).

Esasen STK'ların icra ettikleri tüm faaliyetler, halkla ilişkiler faaliyetleri kapsamında değerlendirilebilir. STK'lar kuruluş amaçlarına binaen, toplumun var olan haklarının ihmal edilmesi veya uygulanmaması durumlarında farkındalığın artırılması ve bir kamuoyu oluşturulması maksadı ile faaliyetler yürütürler. Bu kapsamda halkla ilişkilerin STK'lar için vazgeçilmez bir unsur olduğu düşünülebilir. Halkla ilişkilerin tesis edilmemesi, ihmal edilmesi, bilgisizlik nedeni ile çeşitli hatalar yapılması, STK'ların söz konusu hedeflerini gerçekleştirmelerinde önemli ölçüde zarara yol açar. Bununla birlikte, STK'ların halkla ilişkiler faaliyetlerini gerçekleştirmelerindeki hedefleri aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir (Seyfi ve Soydaş, 2014:166);

- Kamuoyunu bilgilendirmek ve kuruluşun hedefleri ve politikaları konusunda halkı aydınlatmak,
- Kuruluşun kendisi ve projeleri hakkında kamuoyunda olumlu kanaatler edinilmesini sağlamak,
- Halk ile kuruluş arasında bir iletişim tesis etmek,
- Halkın istek, ihtiyaç ve taleplerini belirlemek ve çeşitli projeler üreterek bu projelere kamuoyunun dahilini sağlamak,
- Kanunlara ve nizamlara uyulmasının gerekliliğini sürekli olarak ön planda olarak vurgulamak,

- Özgür olarak düşünen ve bu kapsamda yasalara ve toplumsal adetlere uygun şekilde bu düşüncelerini savunan bireyler yetiştirmek,
- Siyasal yönetimi etkilemek ve kamuoyunun ihtiyaçlarına göre politikalar oluşturmalarını sağlamak,
- Kamuoyunda sosyal sorumluluk bilincinin gelişimine katkıda bulunmak.

Gerçekleştirilen bir çalışmada internetin STK'lar için oldukça önemli avantajlar ve fırsatlar barındırdığı belirtilmiştir (Spencer, 2002). Söz konusu çalışmada, bu fırsatların halkla ilişkiler ile doğrudan bağlantılı olduğu vurgulanmıştır. Bu fırsatlar, gönüllülük, güvenilirlik ve savunuculuk alanlarında oluşan fırsatlar olmak üzere üç kategoride değerlendirilmiştir. Bunlarla birlikte, medya ilişkilerinin tesis edilmesi hakkında dördüncü bir olanak daha sağladığı düşünülebilir (Spencer, 2002).

STK'lar kendiliğinden teşkil edilen ve finansman ihtiyaçlarını kendi bünyelerinde karşılayan kuruluşlardır. Dolayısı ile çeşitli mehzaz ve mecralar kullanılarak fon oluşturmak STK'ların varlıklarını sürdürebilmeleri adına hayati önemi haizdir. Söz konusu mehzazlara ve mecralara örnek olarak, üyelerin aidatları, yapılan aynı ve nakdi bağışlar, düzenlenen etkinliklerden elde edilen gelirler, işletme gelirleri vs. verilebilir. Söz konusu fonun oluşturulması için gerekli olan bu mehzaz ve mecralara kolaylıkla ulaşılmasında internet önemli avantajlar sağlamaktadır. Nitekim günümüzde birçok STK, kuruluşlarına (özellikle bağış ile) fon sağlamak maksadı ile interneti yaygın olarak kullanmaktadır.

Gönüllü olmak, bireylerin kendisi, ailesi, yakın çevresi vs. haricinde, toplumun diğer fertleri için yararlı faaliyetler gerçekleştirmek, onların yaşam standartlarını arttırmak ve belirlenen hedeflere ulaşmak için sivil toplum kuruluşları bünyesinde faaliyetler yürütmek olarak tanımlanabilir. Gönüllü insanlar genellikle bir STK ile örgütlenir ve STK'nın gerçekleştirdiği faaliyetlere müdahil olarak topluma destek olmayı hedefler (Özdemir ve Yamanoglu, 2010:15).

Günümüzde internetin ve internet üzerinde geliştirilen çeşitli uygulamaların bireylerin iletişiminde çok önemli bir kanal oluşturduğu bilinmektedir. Hayatın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiş olan internetin STK'lar tarafından gönüllü bireyler kazanma ve kurumlarına çeşitli fon oluşturma imkânları oldukça geniştir. STK'lar web siteleri aracılığı ile kişileri üye yapmakta, forum ve geri bildirim

sayfaları ile toplumdan geri dönüşler sağlamakta ve toplum ile etkili bir diyalog sürecine girerek kendilerini anlatma fırsatı bulabilmektedirler.

Güvenilirlik STK'lar için hayati öneme haiz olan bir unsurdur. 2004 yılında Sivil Toplum Geliştirme Programı (STGP) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’deki Donör Uygulamaları ve STK'lara Kaynak Sağlama” adlı çalışmada, STK'ların fon elde etmelerinde güvenilirliğin önemi vurgulanmıştır. Önceki başlıklarda ele alındığı üzere STK'ların toplum ile bir iletişim kanalı tesis etmesi elzemdir. Bu maksatla gerçekleştirilecek faaliyetlerde bireylerin STK'ları güvenilir olarak değerlendirmeleri gerekir. Aksi takdirde bireyler ve kuruluş arasında hedeflenen iletişimin sağlanması oldukça zordur. Bu anlamda internetin, STK'ların faaliyetlerini şeffaf bir şekilde açıklama ve toplumda kendilerini görünür kılma çerçevesinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi değerlendirilmektedir (Özdemir ve Yamaoğlu, 2010:15).

İnternetin STK'lar için sağladığı diğer bir fırsat ise savunuculuktur. Bu kavram, STK'ların toplumun yararına olarak siyasi otoriteyi etkileyip kamu için faydalı politikalar üretmelerini sağlayabilme faaliyetidir. Diğer bir tanıma göre ise savunuculuk, toplumdan dışlanmış veya ihmal edilmiş olan kesimlerin haklarını savunmak ve toplumun istekleri için farkındalık yaratmak maksatları ile bilgiyi kullanarak yasal ve politik değişikliklerin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısı ile internet, STK'lara taleplerini siyasi otoriteye ve kanun koyuculara iletmelerinde mükemmel bir ortam sağlar. Ayrıca, internet ve sosyal medyanın kullanılması söz konusu etkilerin yaratılması için gerekli olan kamuoyunun oluşturulmasına destek olur. İnternet ve sosyal medya uygulamalarının basın ve medya ile doğrudan iletişime geçebilme ve aracısız bir şekilde kendini sunabilme özelliğinden faydalanılarak, STK'lara kendilerini ifade etmek için vazgeçilmez bir ortam sağlamış olur (Özdemir ve Yamaoğlu, 2010:15).

Günümüzde sivil toplum kuruluşlarının, kamu sektöründe faaliyet gösteren kurumlardan ve özel sektör kuruluşlarından daha fazla, ya da en azından bu kurum ve kuruluşlar kadar halkla ilişkiler çabalarına başvurması gerekmektedir. Ancak sivil toplum kuruluşlarında stratejik bir yönetim fonksiyonu olarak halkla ilişkilere gereken önemin verilmesinde geç kaldığı bilinmektedir. Ayrıca halkla ilişkiler alanındaki akademik çalışmalarda da, özellikle kurum–hedef kitle arasındaki ilişkilerin yönetimi açısından özel sektör kuruluşlarına yönelik araştırma ve incelemelerde bulunulduğu, sivil toplum kuruluşlarının bu türdeki incelemelerde

biraz gözardı edildiği dikkat çekmektedir. Ancak sivil toplum kuruluşlarının varlıklarının temel dayanağının halkla ilişkiler çabaları olduğu bilgisinden hareketle; hem sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkilere gereken önemi vermesi, hem de akademik alanda sivil toplum kuruluşlarında halkla ilişkiler faaliyetleri konusuna yönelik çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların varlıklarını sürdürmelerinin halkla ilişkilere dayandığını belirten Baskın ve arkadaşlarına göre; bu gerçeğe rağmen sivil toplum kuruluşlarının pek çoğu, profesyonel kadrosunda halkla ilişkiler fonksiyonunun gelişimine yönelik yavaş davranmaktadır. Ancak, çeşitli hedef kitlelerle olan ilişkilerde sürekliliğe duyulan ihtiyaç, kâr amacı gütmeyen kuruluşların halkla ilişkiler çabalarını geliştirmesine neden olmaktadır (Kazancı, 1997:38). Günümüzde sivil toplum kuruluşlarının, kurum–hedef kitle arasındaki ilişkilerin ve iletişim süreçlerinin belirli bir strateji dahilinde yönetilmesi ve geliştirilmesine yönelik olarak yönetim ekiplerine halkla ilişkiler uzmanı ya da bağışçı ilişkileri yöneticisi/sorumlusu, fon sağlama uzmanı pozisyonlarında çalışacak kişileri kattıkları da dikkat çekmektedir (Boztepe, 2014:154).

4. KAMUOYU KAVRAMI VE SİVİL TOPLUM İLE İLİŞKİSİ

4.1 Kamuoyu Kavramsal Analizi

Kamuoyu kavramının tarih öncesi devirlere kadar uzandığı düşünülmektedir. Tarde'dan aktaran Dinçkol'a göre, her ne kadar günümüz çağdaş kamuoyu anlayışından farklı olsa da söz konusu devirlerde ozanların, hatiplerin, klan önderlerinin vs. etkisi ile halkta belirli konularda ortak bir fikir oluşturma faaliyetlerinin varlığı bilinmektedir. Ancak, günümüz kamuoyu kavramının 18. yüzyılda gelişmeye başladığı ve 19. yüzyılda ise oldukça şekillenmiş olduğu görülmektedir. Günümüz çağdaş demokrasilerinde oldukça önemli bir yeri olan kamuoyu kavramı gerçekleştirilen birçok çalışmada ele alınmış, kamuoyu, toplum ve siyaset ilişkisi ayrıntısı ile incelenmiştir (Dinçkol, 2006:51).

Her ne kadar kamuoyu kavramı için literatürde ortak olarak kabul gören bir tanımlama bulunmuyor olsa da; "kamu" kelimesinin eşanlamlısının "grup" sözcüğü ve "oyu" kelimesinin eşanlamlısının ise "kanaati" olduğu düşünüldüğünde "kamuoyu" kavramının "grup kanaati" olarak da ifade edilebileceği değerlendirilmektedir. Esasen toplumdaki farklı sınıfların belirli problemlere ve sorun sahalarına karşı farklı tepkiler verdiği ve farklı sınıfların farklı şekillerde kanaate sahip olduğu gözlenir. Diğer bir ifade ile toplumun bütün bireylerinin ortak bir kanaate sahip olması genellikle gerçekleşmez. Buna karşılık kamuoyu, toplumun çoğunluğunu oluşturan kesimin kanaati ile azınlığın oluşturduğu kesimin kanaatlerinin etkileşimi sonucunda oluştuğu bilinmektedir. Böylelikle kamuoyunun toplumda baskın olan kanaati yansıttığı söylenebilir ancak bir kanaatin kamuoyunu ifade edebilmesi söz konusu kanaatin etkin bir şekilde duyuruluyor ve paylaşılıyor olmasına bağlıdır (Yüksel, 2007:572).

Günümüz demokrasilerinde kamuoyu, siyasal politikaların geliştirilmesi sürecinde son derece önemli bir rol üstlenir. Yöneticilerin ve kanun koyucuların, uygulayacakları siyaset tarzı ve/veya yürütecekleri politikaların toplum nazarında ne şekilde algılandığını bilmeleri elzemdir. Bu maksatla gerçekleştirilen kamuoyu

araştırmaları, toplumda cari olan baskın kanaatin öğrenilmesine ve bu bilginin kullanılarak gerçekleştirilecek politikaların şekillendirilmesine yardımcı olur. Bu araştırma sonuçlarının medya aracılığı ile halka duyurulması da çeşitli faydalar barındırır. Kamuoyunun temayülüne vakıf olan bireyler, kendi düşüncelerini kamuoyuna destek vermek veya tekrardan gözden geçirmek imkanına kavuşurlar. Dolayısı ile kamuoyu araştırmalarının halka duyurulmasının demokrasinin gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir (Atabek, 2013:1).

İletişim bilimleri açısından incelendiğinde kamuoyunun, toplumun çeşitli siyasi ve güncel olaylara olan tutumlarının ifade edilmesi şeklinde tanımlandığı görülür. Bununla birlikte kamuoyunun tarif edilmesinde öncelikle kamunun (halkın) ve oyun (kanaatin) açıklanmasına ihtiyaç duyulur. Kamu sözcüğü esasen umumi, genele ait, aleni, halk veya amme sözcüklerini kapsamaktadır. Bu çalışma kapsamında ise kamu sözcüğü anlamca “küme” sözcüğüne daha yakındır. Örneğin bir muhtarlığın kamusu o mahallede veya köyde yaşayanlardır, bir ülkenin kamusu ise o ülke vatandaşlarıdır. Daha geniş bir ifade ile kamu; halk, belli bir olay, olgu ya da düşünce ile ilgilenen, bu olay, olgu ve düşüncelerde rolü olan kişileri destekleyerek veya reddederek belli bir etki yaratan topluluktur (MEB, 2011:4).

Toplumsal yaşamda ortaya çıkan problemlerde ve meydana gelen hadiselerde, problemler ve hadiseler ile alakalı grupların sahip oldukları ortak görüş, kamuoyu olarak nitelendirilmektedir. Toplum kesimlerinin oluşturduğu birçok grup bulunabileceğinden hareketle bu grupların her zaman ortak bir görüşü paylaşmaları beklenemez. Dolayısı ile kamuoyunun ortak olarak paylaşılan kanaat olduğunu düşünmek yanlış bir yaklaşımdır ve çoğunluğun benimsediği görüşün kamuoyunu oluşturduğu söylenebilir. Her ne kadar bu düşünce genel olarak cari ise de bazen azınlığın görüşünün baskın olduğu ve kamuoyunu oluşturduğu çeşitli istisnalara rastlanır. Burada nicelikten çok nitelik unsurlar etkindir. Genellikle azınlıkta olan toplum kesiminin sahip oldukları düşünceye azim ve kararlılıkla bağlı olmaları ve çoğunluğun ise kendi fikirlerine gevşek bir şekilde sahip çıkmaları bu sonucu doğurur. Gerçekleştirilen çeşitli araştırmalarda söz konusu özelliklere sahip olan azınlık görüşlerin en nihayetinde çoğunluğun kanaatlerine üstünlük sağlayacağı ve kamuoyunu oluşturacağı ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra kamuoyunun oluşturulmasında sarf edilen istikrarlı gayretler ile iyi şekilde örgütlenmiş planlı

faaliyetlerin rolü de büyüktür, sonuç olarak kamuoyunun oluşturulmasında nicelikten ziyade niteliğin ön planda olduğu değerlendirilmektedir (Türkmenoğlu, 2011:6).

Bununla birlikte kamuoyu kavramını siyaset felsefesi ve toplum psikolojisi çerçevesinde değerlendiren Tocqueville, basın özgürlüğünün özellikle ABD’de çoğunluğun egemenliği sayesinde güçlendiğini ortaya konulmuştur. Yirminci yüzyılın önemli düşünürlerinden olan ve kamuoyu kavramının çağdaş olarak şekillendirilmesine büyük katkılar sağlamış olan W. Lippmann’ın düşüncelerinden George Santayana da etkilenmiştir. Bu iki düşünür ortak olarak çağdaş demokrasilerde kamuoyunun önemini vurgulayarak kamuoyunun siyasi otoriteyi ve yönetim unsurlarını etkileyebilecek ve onların faaliyetlerini sınırlayabilecek bir güce sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ancak her iki düşünür de entellektüel elitlerin kamuoyundan genellikle etkilenmediğini ve geriye kalan sade vatandaşların ise problemlerin çözümünde doğru alternatifler üretemeyecekleri fikrini benimsemişlerdir (Dinçkol, 2006:57).

Tutarlı ve mantıksal sonuçlar üreten bir kamuoyunun oluşmasında üç faktör belirleyici rol oynar. Bunlar,

- Gerekli olan bilgilerle yeterli ve doğru bir şekilde bilgilendirilme,
- Bilgilerin sezgisel olarak değil rasyonel şekilde değerlendirilmesi,
- Kamusal faaliyetlerde çıkar sağlama amacı ile yer alınması,

olarak sıralanır. Bununla birlikte, yukarıda verilen üç faktörün çoğu zaman birlikte oluşmasının sağlanamadığı gözlenmiştir.

Toplumda, kamuoyunu etkileyen çok çeşitli unsurlar bulunur. Bunların en başında bireylerin içerisinde yaşadıkları aile ortamı ve yakın ilişki kurduğu sosyal çevre yer alır. Ayrıca, eğitim seviyesi, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik çevre, siyasal gruplar vs. gibi unsurlar da kamuoyu oluşumunu etkileyen faktörler arasındadır. Tüm bunların yanında medyayı ayrı olarak değerlendirmek gerekir. Her ne kadar günümüzde kamuoyunun medya ile aynı kavramlar olduğu konusunda yanlış bir anlayış hâkim ise de kamuoyunun medya aracılığı ile şekillendiği yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum, kitle iletişim araçlarını kullanan medyanın toplumun tüm kesimlerine ulaşmada önemli bir rol üstlenmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile günümüzde özellikle siyasal figürlerin kamuoyu oluşturmak maksadı ile medyayı yoğun bir şekilde kullandığı görülmektedir (Yüksel, 2007:574).

Günümüzde ve tarihsel süreçte tüm toplumlar yöneten ve yönetilen olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Kamuoyu, halkla ilişkiler açısından oldukça önemli bir konuma sahiptir. Bunun temel nedeninin, yönetilenler ile yönetim arasındaki ilişkilerde kamuoyunun belirleyici bir rol üstlenmesi olduğu düşünülmektedir. Esasen yöneticiler uyguladıkları politikalar ile gerçekleştirecekleri/gerçekleştirdikleri projeler hakkında halkın kanaatine başvurmak ve siyasi kararlarını bu kanaatlere göre şekillendirmek zorundadır. Kamuoyunun desteğini alamayan siyasi liderlerin ve siyasal faaliyetlerin eninde sonunda siyaset sahnesinden çekilmeleri kaçınılmazdır. Bu çerçevede J. J. Rousseau'nun "Kamuoyu Dünyanın kraliçesidir. İktidar sahibi kralların tebaası değil, asıl krallar kamuoyunun kölesidir." ifadesi kamuoyunun önemini açıklamaktadır. Kamuoyu iktidar otoritesinin adil bir yönetim gerçekleştirmesinin sigortası durumundadır. Ayrıca, kamuoyu baskısı veya kamuoyunun desteğinin kaybedilmesi sonucu iktidarı terk etmiş olan siyasi liderlerin sayısı da oldukça fazladır (MEB, 2011:5).

4.2 Sivil Toplum Kuruluşları Ve Kamuoyu

4.2.1 Sivil toplum çalışmalarında kamuoyu yeri ve önemi

Sivil toplum kuruluşları devletten bağımsız, devletten farklı olarak üçüncü bir alan gibi görülmektedir. Günümüz toplumlarında kamusal alanda devlet ve özel sektörden bağımsız gibi görünen sivil toplum kuruluşları, devlet ve özel sektörün karşısında değil tam tersine yanında bulunan bir paydaşıdır. Sivil toplum kuruluşları buldukları topluma fayda sağlayan, toplumda yaşayan insanların daha iyi olmalarına yarayan, kâr amacı gütmemeyi, etik faktörlere ve değerlere saygıyı, yasalara saygılı olmayı, aynı zamanda bu yasaları da çağdaş normlar seviyesine ulaştırmayı hedefleyen kuruluşlardır (Kaypak, 2012:183).

Toplum içerisinde yaşayanlara, birlikte yaşamının getirdiği bazı sorumluluklar vardır. Tarih boyunca bu nedenle oluşabilecek bazı sorunlara karşı da ortak hareket edilmesi gereksinimi duymuşlardır. Bu ihtiyaçları giderme ve çeşitli sorunların aşılabilmesi maksadıyla başlayan kişisel çabalar zamanla yerini ortak çalışmalara ve birlikte hareket etmeye sevk etmiştir. Bu durum da toplumda büyüklü, küçüklü birçok yapının oluşmasını sağlamıştır (Yavuz, 2008:202).

“Kamuoyu oluşturma” kavramından daha çok iletişim ve siyaset bilimi literatüründe medyanın rolü sorgulanırken söz edilmektedir. Kavram, bir konu hakkında oluşan bireysel fikirlerden hareketle iletişim yoluyla karar vermeye dek uzanan sürece işaret eder (Atabek ve Dağtaş, 1998; Bektaş, 1996; Price, 1992). Türk Dil Kurumu sözlüğünde “kamuoyu oluşturmak ya da yaratmak” kavramı “bir düşünceyi yaygınlaştırmak ve halkın dikkatini o düşünce etrafında toplamak ve yoğunlaştırmak” ifadeleriyle açıklanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Kamuoyunun sağlıklı bir biçimde oluşabilmesi için üç koşul gerekmektedir. Bunlar; bireylerin yeterli ve doğru haber almalarına, aldıkları bilgileri duygularından uzak, akıllarıyla değerlendirmelerine ve “çıkar sağlama umuduyla” kamu işlerine yakın bir ilgi göstermelerine bağlıdır. Teorik olarak bir araya getirilen bu üç koşulun, pratik alanda aynı anda mümkünliğünün “son derece zor” olduğu kabul edilmektedir (Kışlalı, 1997:331).

Kamuoyunu oluşturan araçları incelediğimizde; dolaylı olarak aile, eğitim, kültür, toplumsal kontrol sistemleri gibi kurumsal sosyolojik araçlar karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra bir de kanaat, motivasyon, algı ve tutum gibi bireysel psikolojik araçlar da bulunmaktadır. Siyasal grup ve partiler, baskı grupları gibi siyasal araçlar ve medyanın etkileri ise kamuoyunun oluşumundaki araçların en önemli unsurları olarak kabul edilmektedir. (Anık, 1994:106). Farklı kategorilerdeki bu araçlar arasında kamuoyunun oluşumu konusunda medyanın tek başına en etkin ve başlı başına yeterli bir unsur olduğu tanımlamasının yapılması mümkün değildir. Fakat en etkili araçların başında geldiği kabul edilmektedir. Kamuoyu oluşumu için en çok kullanılan unsurların başında da medya gelmektedir. Hangi sistem içerisinde bulunulursa bulunulsun, kamuoyunu etkilemek amacıyla kitle iletişim araçlarına ayrı bir önem verilmiş ve en gözde aktör olmuşlardır (Kışlalı, 1997:330).

Kamuoyu oluşumu için öncelikle bir toplumsal dönüşüm ve değişim sürecinin yaşanması gerekmektedir. Bu dönüşüm noktasında sivil toplum kuruluşlarının devreye girebilmesi için, toplumda ortak bilgi ve dil düzeyinin oluşabilmesi büyük önem taşımaktadır. Duygusal tetiklemelerin en yoğun olduğu dönemler, sivil toplum kuruluşlarının toplumda bilişsel değişimi başlatmaları için zamanlama açısından en uygun dilim olarak kabul edilmektedir. Bu noktada Jürgen Habermas’ın “iletişimsel eylem” kuramı çerçevesi içerisinde çizdiği görüşleri iyi bir örnek teşkil edebilir. Habermas “Benim veya diğerlerinin gördüğünü sen nasıl görmüyorsun?” alt

mesajıyla, toplumun derinden etkileneceğini ve ilgili konu hakkında bir farkındalığa ancak bu sayede varabileceğine dikkat çekmektedir. Zira aktif ve çağdaş, doğruları ve yanlışları sorgulayabilen bir toplumun bu mesajların içerisinde dolaşıma girmesiyle oluşabileceğini vurgulamaktadır (Habermas, 2002:75).

Toplumun gerçekliğe yaklaşmasını sağlayan bu tip mesajların asıl amacı aslında, toplumun olaylara ve durumlara ne yönde tepki göstermesi gerektiğinin sinyalinin verilmesidir. Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal katılımı sağlayabilmesi hususunda kişilerarası iletişimin yeterli olmayacağı belirtilmektedir. Özellikle geçiş sürecindeki toplumlarda, kitle iletişim araçlarının ciddi önem taşıdığı saptanmaktadır. Kitle iletişim araçları toplumdaki bilgi karmaşasını ve farklılığını en aza indirebilmek açısından en işlevsel iletişim kanalı konumundadır (Pierre ve Mc Carthy, 1989:127).

Sivil toplum kuruluşları yaptıkları iletişim çalışmalarıyla, kitle iletişim araçlarında gündem oluşturarak dikkat çekmek istedikleri konulara dair toplumda bir bilinç oluşmasına katkı sunabilmektedir. Ancak bu noktada ön plana çıkan bir hususun altını özellikle çizmek gerekmektedir. Konuyla ilgili bilişsel bir dönüşümün oluşturulmadığı toplumların, konuya dair bilgileri kısıtlı ve az olduğu için konuya ilginin oldukça sönük olabileceği kabul edilen bir gerçektir.

Sivil toplum kuruluşları toplumun ortak kaygı ve sorunlarını dikkate alarak hareket ettiğinde gündem oluşturma konusunda da o denli başarılı olması kaçınılmazdır. Bu durumda toplumun, olaylar karşısında kitlesel tepki vermesi daha kısa süre içerisinde mümkün hale gelecektir.

Gündem oluşturmaya ilgili Manheim'in önermesine atıfta bulunmak gereklidir. Medya gündemi, kamu gündemi ve siyasi gündem üçlüsünden hareketle kitle iletişim araçlarını kullanmak tek başına yeterli olmayacaktır. Kişilerarası iletişim kanallarını da kullanmanın önemini ve yararını vurgulamak gerekmektedir (Atabek ve Dağtaş, 1998:59).

5. SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ

5.1 Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Düünden Bugüne Yeşilay

Bu çalışmada Türkiye'nin bağımlılıkla mücadele konusunda en köklü sivil toplum kuruluşu olan Yeşilay'ın faaliyetlerinin incelenerek ortaya konulması hedeflenmiştir. Yeşilay'ın faaliyetlerinin kamuoyu oluşturabilmesi için yapılan halkla ilişkiler çalışmaları da üzerinde durulan ana unsur olarak belirlenmiştir.

Yeşilay'ın halkla ilişkiler çalışmalarında en önemli rolü oynayan kurumsal iletişim biriminden Sümeyya Olcay'ın yanı sıra Yeşilay'ın gönüllülerinden Berat Talay, Murat Daştan, İrem Yalçınkaya, Hatice Yaralı, Rukiye Aydın, Sümeyye Ülger, Yaren Kasar ve Furkan Kablan ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılan görüşmelerde önemli bilgiler elde edilmiştir. Hiç kuşkusuz bu görüşmeler, araştırmanın somutluğuna ciddi katkı sunmuştur.

5.1.1 Yeşilay'ın tarihçesi

Yeşilay, 1920 yılında Cumhuriyet'in ilanından 3 yıl önce İstanbul'da kurulmuştur. Bu dönem, İstanbul'un İngilizler tarafından işgal edilmesi sürecine rastlamaktadır. İşgal yıllarında İngilizlerin, Türklerin işgale karşı direnişlerini kırmak ve halk arasında bir fitne unsuru başlatmak maksadı ile alkollü içkileri halka bedava olarak dağıttığı bilinmektedir. Alkollü içeceklerin yol açtığı yıkım ile mücadele etmek hedefi ile dönemin Şeyhülislam'ı İbrahim Haydarizade'nin himayesinde Dr. Mazhar Osman Uzman ve arkadaşları tarafından Padişahın izniyle 5 Mart 1920'de İstanbul'da "yeşil hilal" anlamına gelen "Hilal-i Ahdar" adıyla kurulmuştur. Yeşilay'ın kurulduğu 1-7 Mart tarihleri, ülkemizde her yıl "Yeşilay Haftası" olarak kutlanmaktadır.

"Hilal-i Ahdar" ismi daha sonra "Yeşil Hilal" ve "Yeşilay" olarak değiştirilmiş, 1934 yılında Atatürk'ün Cumhurbaşkanı, İsmet İnönü'nün Başbakan olduğu dönemde Bakanlar Kurulu kararıyla Yeşilay'a "kamuya yararlı dernek statüsü" verilmiştir.

Yeşilay'ın kurulduğu tarihten sonra bağımlılık türlerindeki çeşitlilik, bu kuruluşun da kapsamını genişletmiş ve güncellemesine neden olmuştur. Bu kapsamda Yeşilay'ın da tüzüğünde çalışma alanları çeşitlenmiş, alkolden sonra sigara, uyuşturucu, kumar ve yakın tarihte çağın en büyük vebalarından biri olarak nitelendirilebilecek teknoloji bağımlılığı Yeşilay'ın mücadele alanına dahil edilmiştir (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.1.2 Yeşilay'ın kuruluş amacı

Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, milli ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Yeşilay, yurdumuzda ahlâkî ve kültürel bir kalkınma atmosferi içinde; tütün, alkol ve madde bağımlılığı gibi toplumun ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden bağımlılıklar yanında, kumar, internet ve teknoloji bağımlılığı gibi gençliğe ve topluma zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek, milli kültürüne bağlı nesiller yetiştirmek amacıyla kurulmuştur.

Yeşilay bu çerçevede bağımlılıklarla mücadele etmek üzere, toplumun bilinç, güç ve kaynaklarını harekete geçirir; insan onur ve saygınlığının korunması doğrultusunda her koşulda, yerde ve zamanda desteğe muhtaç insanlara yardım eder; toplumun bağımlılıklarla mücadele kapasitesinin geliştirilmesine sürekli katkıda bulunur.

Bu amaç doğrultusunda ulusal ve uluslararası kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli işbirliği ve ortak çalışma organizasyonlarını geliştirir.

Yeşilay'ın çalışma alanları şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Alkol bağımlılığı
- Tütün bağımlılığı
- Madde bağımlılığı
- Kumar bağımlılığı
- Teknoloji bağımlılığı (<http://www.yesilay.org.tr>)

5.2 Yeşilay'ın Faaliyetleri

Yeşilay çalışmalarında, kalite yönetiminde bir dünya standardı olan Mükemmeliyet Merkezi Modeli'ni esas alır. Toplumsal ihtiyaç ve beklentileri, üye, gönüllü ve paydaşlarının taleplerini bu vizyonla karşılar.

Bağımlılıklarla mücadelede bilimsel ve kanıta dayalı yöntemler kullanarak araştırma, geliştirme faaliyetleri yürütür ve aldığı sonuçlara göre projeler üretir ve uygular.

Yeşilay bilimsel ve akademik çalışmaları destekler. Dokümantasyon merkezi oluşturarak Yeşilay Yayınları aracılığı ile gazete, dergi, kitap ve bültenler yayımlar.

Üye ve gönüllü ağını güçlendirerek yurt içinde ve yurt dışında teşkilatlanma çalışmaları yaparak geniş kitlelere ulaşmayı amaçlar.

Bağımlılıklarla mücadelede yazılı ve görsel medyayı, internet ve sosyal medya ağlarını aktif bir mücadele alanı olarak görür ve mesajların toplumun tüm kesimlerine aktarılması için çalışır.

İlk ve ortaokullarda, lise ve üniversitelerde Yeşilay kulüpleri kurarak eğitim kurumlarında yaygınlaşarak çocuklarda ve gençlerde Yeşilay bilinci ve bağımlılıklarla ilgili farkındalık oluşturur.

Kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde bağımlılıklarla mücadele amaçlı yaygın ve örgün eğitim kurumları için müfredat hazırlar, yüz yüze ve uzaktan eğitim içeriği oluşturur, bağımlılıklarla mücadelede eğitim mecralarında aktif olarak yer alır.

Çalışma alanına uygun uluslararası teşkilatlarla işbirliği yapar. Yurt dışında Yeşilay şubelerinin kurulmasına öncülük eder.

Dünyada bağımlılıklarla mücadele eden uluslararası çatı kuruluşların oluşumunda yer alır veya oluşumuna önyak olur.

Bağımlılıklarla mücadelede yasal mevzuatın geliştirilmesi için savunuculuk çalışmaları yaparak toplumsal farkındalığı arttırmaya çalışır.

Ülke çapında faaliyet ve etkinlikler yoluyla bağımlılıklarla ilgili farkındalığı arttırmak için çalışır.

Çalışma alanı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile ortak proje ve faaliyetler yürütür. Ulusal ve uluslararası birliklere, çatı kuruluşlara ve federasyonlara katılır;

çalışma alanı ile ilgili tüm paydaşlarla etkili işbirliği geliştirir (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.3 Yeşilay'ın Projeleri

5.3.1 Yeşilay'ın devam etmekte olan projeleri

5.3.1.1 Yeşil dedektör

Yeşil Dedektör mobil uygulaması, ilk olarak İstanbul'da kapalı mekânlarda tütün mamülleri kullanımını ihlal eden işletme ve müşterilerin ihlallerini azaltmayı amaçlayarak geliştirilmiştir (<http://www.yesilay.org.tr>).

Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay'ın ortak projesi olan Yeşil Dedektör uygulaması, 2017 yılından itibaren Türkiye genelinde kullanıma açılmıştır. Uygulama, kapalı alanlarda sigara ve tütün ürünleri yasağını ihlal edenlerin tek tuşla ihbar edilmesine olanak sağlıyor (<http://ntv.com.tr>).

1 Şubat 2017 tarihinde Habertürk'te, Yeşil Dedektör projesiyle ilgili ayrıntıların aktarıldığı "Sigara yasağı ihlaline karşı yeşil dedektör önlemi!" başlıklı haber:

Yeşilay, sigara yasağına yönelik ihlallerin tek tuşla bildirilebileceği, pilot olarak İstanbul ve Ankara'da başlatılan Yeşil Dedektör uygulamasını tüm illerde aktif hale getirdi.

Yeşilay Genel Başkanı Prof. Dr. Mücahit Öztürk, Sağlık Bakanlığıyla birlikte, bu uygulamayla sigara yasağının ihlal edildiği yerlerin bildirilmesini, ihlallerin azaltılmasını ve halkın bu konuda duyarlılığının artmasını hedeflediklerini belirtti.

İhlal Yapılan Mekân Denetleniyor

Yeşilay'ın sigara yasaklarına yönelik ihlallerin bildirebilmesini sağlayan Yeşil Dedektör mobil uygulaması, İstanbul ve Ankara'daki pilot çalışmalardan sonra 2017 itibariyle tüm illerde aktif hale getirildi. Bugüne kadar 41 bin indirme sayısına ulaşan Yeşil Dedektör, 2008 yılında yürürlüğe giren kapalı mekânlarda tütün mamülleri kullanım yasasına uyulmasını sağlamak, ihlallere karşı toplumda farkındalık oluşturmak, tütün ürünlerini kullanmayan vatandaşların haklarını korumak ve yasal hakları konusunda halkı bilinçlendirmek amacıyla geliştirildi. Yasayı ihlal eden işletme ve müşterilerin ihlallerini azaltmayı amaçlayan bu mobil uygulama telefon veya tablet bilgisayara indirilerek kullanılabilir. Yeşil Dedektör mobil

uygulanmasında kullanıcı, ihlal bildirimini uygulama üzerinden konum ve mekân seçerek yapabiliyor. Sağlık Bakanlığının denetim sistemine düşen bildirimler, Sağlık Bakanlığı saha denetim ekibine ulaşıyor. Saha denetim ekipleri ise ihlal bildirimi yapılan mekâna ulaşarak denetimlerini ve gerekli işlemleri yapıyor.

5.3.1.2 İş yaşamını iyileştirme programı (İYİ)

Yeşilay, iş yaşamında sağlıklı çalışma ortamını oluşturmak, çalışanların motive olmalarına katkıda bulunmak amacıyla İstanbul Halk Sağlığı Müdürlüğü, İstanbul Ticaret Odası ve Kalite Derneği işbirliğinde, İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle İş Yaşamını İyileştirme (İYİ) programını hayata geçirmiştir.

Ruhsal ve fiziksel olarak insan sağlığına zararlı yönde etki eden bağımlılıklar hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılacağı İYİ projesi kapsamında, projeye dahil olan firmalar ve çalışanlara yönelik eğitim ve etkinlik programı tasarlanması, çalışanların performans ve verimliliklerinin artırılması ve daha sağlıklı ve mutlu bir işyeri profilinin oluşturulması hedefleniyor. Ortaya çıkacak olan sağlıklı ve mutlu işyeri modeli ile de; çalışanların sağlığı, bağımlılıklar konusunda farkındalığı ve mutluluğunun önemli olduğunu vurgulamaya ve bu konuda kuruluşlara bir farkındalık oluşturmanın ötesinde, neler yapılması gerektiği konusunda bir kılavuz ve bu konuda ne ölçüde başarı sağladıklarını değerlendirmelerine imkân verecek bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Sağlıklı Çalışma Platformu'nun amacı ve çalışma alanları:

- Şirketlerin sağlıklı çalışma amacı ile birlikte hareket etmelerini sağlamak
- Sağlıklı çalışma anlayışını benimseyen bir iş dünyasının oluşturulması
- Gönüllü şirketlerdeki uygulamaların sürekliliğinin sağlanması
- Oluşturulan kriter ve standartların geliştirilmesini sağlamak (<http://yesilay.org.tr>)

5.3.1.3 Okulda bağımlılığa müdahale (OBM) programı

Yeşilay bağımlılıklarla mücadele amacıyla, okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin eğitilmesine yönelik Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) programını Ocak 2017'de hayata geçirmiştir. 2014 yılından beri sigara, alkol, uyuşturucu, teknoloji bağımlılığı ve sağlıklı yaşam alanlarında yaş gruplarına özelleştirilmiş ve alan uzmanları tarafından hazırlanmış içeriklerden oluşan Türkiye

Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında bilinç oluşturma, önleme ve koruma amacıyla uygulamaya devam eden Yeşilay, OBM ile okullarda bağımlılıkları oluşmadan önlemeyi hedeflemektedir.

OBM kapsamında ilk pilot uygulama, İstanbul'da riskli bölgelerdeki liselerde görev yapan gönüllü rehber öğretmenlerle gerçekleştirildi. Eğitimlerde, rehber öğretmenlere, öğrencinin durumunun nasıl tespit edileceği, madde kullandığının öğretmen tarafından nasıl anlaşılacağı, gencin tedaviye nasıl ikna edilebileceği, ailenin durumdan haberdar edilmesi ve desteklenmesi, aile içi ilişkilerin tespiti, öğrencinin riskli durumdan ailesinin desteğiyle nasıl kurtulabileceği anlatılmıştır. Program sonunda eğitimi başarı ile tamamlayan rehber öğretmenlerin okullarında risk taraması yapmaları ve kullanıcı durumdaki öğrencilerle çalışmaya başlaması bekleniyor (<http://www.yesilay.org.tr>).

Hürriyet'te 14 Mart 2018 tarihinde yayınlanan haberde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında imzalanan 'Kısa Müdahale Programı-Okulda Bağımlılığa Müdahalenin (OBM) Uygulanmasına Yönelik İş Birliği Protokolü ile uygulamanın devreye gireceği belirtilmiştir (<http://www.hurriyet.com.tr>).

5.3.1.4 Yeşilay'ın sağlık elçileri

Yeşilay'ın Sağlık Elçileri, projesiyle birlikte toplumda önemli bir yapıyı oluşturan esnafların bağımlılıkla mücadeleye katılımının yüksek seviyeye ulaşması amaçlanmıştır.

Proje, esnafların uyuşturucu ve alkol bağımlılığı hakkında bilgi düzeylerini artırmayı ve onlar vasıtasıyla yerel alanda toplumsal farkındalığı oluşturmayı ve tehlike arz eden durumlara karşı önlem almayı amaçlamaktadır. Proje İstanbul'da iki ilçede pilot olarak uygulamaya başlanmıştır. İlerleyen süreçte Türkiye geneline yayılmasıyla ilgili çalışmalar devam etmektedir (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.3.1.5 "Bi' Liran Var Mı?" kampanyası

Son yıllarda sokaklarda oldukça sık rastlanan madde bağımlıları, toplumu derinden üzmektedir. Bağımlılıkla mücadele eden Yeşilay, "Bi' liran var mı?" sloganıyla bir bağış kampanyası başlatmıştır. Para vererek farkında olmadan kişilerin bağımlık yapıcı maddeye ulaşmasını kolaylaştıran vatandaşlara "Bağımlılığa değil, bağımlılıkla mücadeleye destek olun" çağrısında bulunulması amaçlanmıştır.

Yeşilay, kampanyadan elde edilecek bağışlarla Yeşilay Danışmanlık Merkezleri'ni Türkiye'de yaygınlaştırmayı hedeflemektedir (<http://www.haberler.com>).

“Bi’ Liran Var Mı?” kampanyasıyla ilgili yayınlanan 20 Ekim 2017’de yayınlanan haberde Yeşilay Genel Başkanı Prof. Dr. Mücahit Öztürk, bu mücadelede Türk halkını da yanlarında hissetmek istediklerini belirtmiştir. Haberde ayrıca şu ifadelere yer verilmiştir:

Bağımlılığın çok yönlü ve herkesin elini taşın altına koyması ve topyekûn mücadele edilmesi gereken bir sorun haline geldiğini vurgulayan Yeşilay Genel Başkanı Prof. Dr. Mücahit Öztürk, bu mücadelede Türk halkını da yanlarında hissetmek istediklerini belirtti.

Yeşilay'ın toplumu ve gençliği bağımlılıklardan korumak amacıyla önleme, koruma, bilgilendirme ve rehabilitasyon çalışması yapan bir sivil toplum kuruluşu olduğunu ifade eden Prof. Dr. Mücahit Öztürk, bağımlılıklar dokunmadan önce insana dokunmayı, bağımlılara el uzatmayı, onlara hayatın renklerini kazandırmayı misyon edindiklerini bildirdi. Bu zorlu yoldaki gücü farkındalığı ve duyarlılığı yüksek olan halktan ve gönüllülerinden aldıklarını belirten Prof. Dr. Mücahit Öztürk, "Bağımlılığa karşı verdiğimiz mücadelede kamuoyunun desteğine ihtiyaç duyuyor ve tüm vatandaşlarımızda bu mücadelenin bir parçası olması için istek uyandırmayı amaçlıyoruz" dedi (<http://www.haberler.com>).

Yeşilay, kampanyanın başlangıcını Kral POP medya sponsorluğunda düzenlediği Ceza ile Bağışınız Umut Olsun Yeşilay konseriyle yapmıştır. Rapçi Ceza, kampanyaya özel bir şarkı da hazırlamıştır (<http://yesilay.org.tr>).

5.3.2 Yeşilay’ın tamamlanan projeleri

5.3.2.1 Yeşilay sosyal medya okulu projesi

Teknoloji bağımlılığıyla mücadele konusunda da çalışmaları bulunan Yeşilay’ın, Uluslararası Sosyal Medya Derneği (USMED) ile ortaklaşa yürüttüğü sosyal medyanın güvenli kullanımı bilincinin kazandırılması ve sosyal medya bağımlılığının önlenmesi amacıyla gençlere yönelik düzenlenen eğitim programıdır. Projenin genel amacı, sosyal medyanın olumsuz ve kötüye kullanımına yönelik eğitim yoluyla farkındalık oluşturmak olarak belirlenmiştir. 80 dakikalık eğitim programı, gençlere ve genç yetişkinlere uygulanmıştır. İstanbul’daki tüm

belediyelerle yapılması hedeflenen projede, toplam 9 belediyede 640 kişiye eğitim verildi (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.3.2.2 Benim çocuğum yapmaz deme projesi

Yeşilay ve Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü uzmanları tarafından belediyeler işbirliğiyle annelere bağımlılık eğitimi verilen projedir. Ortaöğretim döneminde okuyan çocukların annelerine yönelik, bağımlılıklar ve uyuşturucu madde kullanımı konusunda farkındalıkların geliştirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada annelere konuyla ilgili önleyici ve koruyucu eğitim hizmeti sunulmuştur.

Yeşilay Kadın Kolları üyelerinin katılımlarıyla gerçekleşen bu projeye ilçe sınırlarında faaliyet gösteren ortaöğretimlerde, aileye yönelik eğitim çalışmaları yürütülmüş, eğitim öncesinde ve sonrasında uygulanacak öntest ve sontest ile annelerdeki konuya yönelik bilgi artışı ölçülmeye çalışılmıştır. Toplam 22 eğitim programı düzenlenmiş ve yaklaşık 2.000 anneye ulaşılmıştır (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.3.2.3 Nargile farkındalık kampanyası “Ucunda ölüm var”

1990'lı yıllardan itibaren özellikle aromatik tütünlerin piyasaya girmesiyle birlikte nargile kullanımının hızla yayılması tütün kontrolünde bir mücadele alanı olarak nargileyi gündeme almayı gerektirmiştir. Yeşilay Cemiyeti bu amaçla “Ucunda Ölüm Var” kampanyasını başlatmıştır.

5 adet kamu spotunun yanı sıra açık hava mecraları, sosyal medya ve internet yoluyla kampanya yayınlanmıştır. Kampanya sonrası yapılan araştırmalarda TV reklamları toplam grupta "inandırıcı" (%83), "nargile kullanımına ilişkin caydırıcı olması bakımından etkili" (%77) bulunmuş ve izleyen/ duyan kişilere "yeni şeyler öğretmiştir" (%75.) (<http://www.yesilay.org.tr>).

5.4 Gönüllülerin Yeşilay ile Tanışma Süreci

Kökeni uzun yıllara dayanan Yeşilay'ın bağımlılıkla mücadele çalışmalarında gönüllüleri de büyük bir öneme sahiptir. Bağışlarla sağlanan maddi desteğin yanı sıra proje ve etkinliklere katılan gönüllüler, Yeşilay'ın çalışmalarına manevi olarak da katkı sunmaktadır. Bu çalışma için Yeşilay gönüllülerinden bazılarıyla, yarı

yapılandırılmış görüşme türünde görüşmeler yapılmıştır. Onların Yeşilay ile tanışma süreçlerinin ortaya konulması hedeflenmektedir.

Yeşilay'da özellikle genç yaştaki gönüllüler dikkat çekmektedir. Kurum içerisinde Genç Yeşilay birimi de bu anlamda önemli bir yer tutmaktadır. Gönüllülerin büyük bir kısmı öğrencilerden oluşmaktadır. Bu da genç ve dinamik bir gönüllü kadrosuyla, yapılan çalışmalara enerji katabilmesi açısından avantaj oluşturmuştur.

Görüşme yapılan gönüllülerin büyük çoğunluğu Yeşilay'ı ilkokuldan itibaren öğrenci kulübü olarak duyduklarını ifade etmişlerdir. Gönüllülerden İrem Yalçınkaya, ilkokul dönemlerinden bu yana Yeşilay Kulübü'ne aşina olduğunu ve o yaşlardan itibaren farkındalığının olduğunu ifade etmiştir. Yalçınkaya, üniversite döneminde tanıştığı Yeşilay'da 4 yıla yakın bir süredir gönüllü olarak çalışmalara katıldığını belirtmiştir (İrem Yalçınkaya ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Bir başka gönüllü isim 23 yaşındaki Berat Talay da 2014 yılında Yeşilay Haftası öncesi Yeşilay'a katıldığını söylemiştir. Yeşilay'dan bir personelle tanışması vesilesiyle, Yeşilay Haftası etkinlikleri kapsamında kuruluşa katılmıştır (Berat Talay ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yaklaşık 1,5 yıldır Yeşilay gönüllüsü olarak çalışmalarını sürdüren Yıldız Teknik Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Bölümü son sınıf öğrencisi Rukiye Aydın'ın Yeşilay ile tanışma sürecinde ise birden fazla faktörün birleşerek rol aldığı öğrenilmiştir. Yeşilay'a bir süre katılmayı düşündüğünü ama harekete geçemediğini ifade eden Aydın, sosyal medyada Yeşilay'ın Proje AR-GE formuna rastlamış ve bu formu doldurarak katılmıştır. Rukiye Aydın, Yeşilay'ın sosyal medya hesaplarını takip etmesi nedeniyle bu forma rastladığına da dikkat çekmiştir (Rukiye Aydın ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Rukiye Aydın ile aynı bölümde okuyan bir diğer gönüllü Hatice Yaralı ise, Yeşilay Proje AR-GE biriminde bulunan bir arkadaşı vesilesiyle Yeşilay ile tanıştığını ifade etmiştir. Gönüllülük esaslı bir oluşum içerisinde bulunmayı uzun süredir çok istediğini ifade eden Yaralı, başvuru yapma noktasında sıkıntısını arkadaşı sayesinde aştığını belirtmektedir (Hatice Yaralı ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerden Murat Daştan ise annesinin önerisiyle 2017 yılının Ekim ayında Yeşilay'a katıldığını ifade etmiştir. "Benim Adım Yeşilay" projesinin ilgisini

çektğini ve bunun ardından kendisinde de Yeşilay'a katılma isteğinin oluştuğunu belirtmiştir (Murat Daştan 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

5.5 Gönüllülerin Yeşilay'a Katılmalarındaki Etkenler

Yeşilay, tütün ürünleri, madde bağımlılığı ve teknoloji bağımlılığına yönelik mücadelesiyle öne çıkan bir sivil toplum kuruluşu olarak görülmektedir. Bu mücadelede gönüllülerinin hem kurum içerisindeki hem de sosyal yaşamlarında çevrelerinde verdiği mesajlar ve uyarılar önemli rol oynamaktadır.

Gönüllülerden Furkan Kablan, Yeşilay'ın hizmet ettiği bağımlılıklara mücadele amacına yürekten inandığını ve Yeşilay'a katılmasındaki en önemli etkenin bu olduğunu vurgulayarak şunları söylemiştir:

“Yeşilay'ın hizmet ettiği bağımlılıklarla mücadele amacına yürekten inanıyorum, en önemli etken bu. Kurumsal bir kimliği var, normal bir dernek veya sivil toplum kuruluşlarla kıyaslanmayacak derecede güçlü bir yapısı var. Bunlar beni etkileyen faktörler oldu.” (Furkan Kablan ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

İrem Yalçinkaya da ebeveynlerinin sigara kullanmadığını, kendisinin de küçükken amcasının sigara paketlerini saklayıp kırdığını ve küçük yaşlardan bu yana bağımlılık konusunda mücadele verdiğini söylemiştir. Bağımlılıkla mücadelenin yanı sıra üniversite döneminde sosyalleşmek ve aktif rol alma isteğinin de Yeşilay'a katılmasında etkili olduğunu belirtmiştir (İrem Yalçinkaya ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerden Hatice Yaralı, sağlık konusunda çevresindeki kişileri uyarmayı kendisine amaç edindiğini belirterek bağımlılıklara karşı olan bir insan olduğunun altını çizmiş ve Yeşilay katılma sürecini şu ifadelerle anlatmıştır:

“Ben sağlıklı beslenme, sağlıklı şeyler yapma konusunda çevremdeki kişileri uyarmayı kendime amaç edinmiş birisiyim. Bu konuda çok zorlanmadım çünkü benim kişiliğim de bu yöndeydi zaten. Bağımlılıklara karşı olan bir insanım. Bu yüzden Yeşilay'a yönelmem daha kolay oldu. Arkadaşlarım da yol gösterdiler bana, örnek aldığım arkadaşlarım da oldu. Bu vesileyle de daha kolay alışmış oldum.” (Hatice Yaralı ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yaren Kasarcı ise, gönüllü olmasında babasının sigara bağımlısı olmasının önemli bir etken olduğunu ve hayatı boyunca çevresi için hem maddi hem de manevi anlamda sağlıklı bir birey olmayı hedeflediğini ifade etmiştir (Yaren Kasarcı ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Görüşülen gönüllülere Yeşilay'ın çalışmalarını yeterli bulup bulmadıkları ve önerileri de soruldu. Sümeyye Ülger, Yeşilay'ın projelerinde gençlere yer vermesinin, onlara değer verdiğinin en somut göstergesi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle yapılan her faaliyette de olumlu geri dönüşlerin geldiğine inandığının altını çizmiştir. Ülger'in önerisi, gönüllülere daha fazla eğitim verilerek daha profesyonel ve etkin çalışmaların içerisinde değerlendirilmelerinin daha faydalı olacağı yönündedir (Sümeyye Ülger ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Berat Talay ise Yeşilay'ın özellikle büyük kitlelere ulaşma konusunda çok ciddi bir şekilde ilerlediğine dikkat çekerek, bağımlılıklar konusunda ülkemizdeki en büyük açıklardan biri olan psikososyal düzenlemeler konusunda YEDAM aracılığıyla önemli bir katkı sunduğunu düşündüğünü söylemiştir. Talay, madde bağımlılığının maddesel boyutunun yanı sıra psikolojik ve sosyal bir boyutu olduğunu atlandığının vurgulamış ve bu yöndeki eksikliğin kapatılması yönünde hızla ilerlendiğini belirtmiştir (Berat Talay ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Furkan Kablan gönüllü kazanılması ve bağımlılıkla ilgili çalışmaların en alt yaş grubundan itibaren başlatılması gerektiğine inandığını dile getirmiştir. Bunu da sigara ve tütün ürünleri bağımlılık yaşının 12 yaşına kadar inmesiyle gerekçelendirmektedir. Bu nedenle çocukların 6-7 yaşından itibaren kazanılması ve sigaraya hiç yaklaşımadan zararlarının farkında olmalarının sağlanmasının gerekliliğine işaret etmiştir. Kablan, Yeşilay'ın gençlere yönelik çalışmalarını beğendiğini ve bunların daha da arttırılmasını temenni ettiğini vurgulamıştır (Furkan Kablan ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

İrem Yalçinkaya, Yeşilay'ın 100'ün üzerinde üniversitelerde aktif öğrenci kulüpleri bulunduğunu ve bunların sayılarının arttırılmasını önerebileceğini söylemiştir. Yeşilay'ın danışmanlık merkezlerinin daha fazla duyurulması gerektiğini düşündüğünü, insanların ne yapması gerektiği konusunda daha fazla kişiye ulaşılabilirliğini ve bu sayede daha fazla insana fayda sağlanacağına dikkat çekmiştir (İrem Yalçinkaya ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerin Yeşilay'ın çalışmalarından genel manada memnun oldukları söylenebilir. Ancak gençlerle ilgili yapılan projeleri yeterli görmelerine rağmen yine de projelerin fazlaştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

5.6 Gönüllülerin Yeşilay İçerisinde Katkı Sunduğu Alanlar

Görüşme yapılan gönüllülerin ağırlıklı bölümü üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Hepsinden alınan görüşler neticesinde Yeşilay'ın çalışmalarına ortalama olarak haftada 1-2 gün ayırdıkları tespit edilmiştir.

Berat Talay, katıldığı ilk dönemde haftada en az iki gün toplantılar yaptıklarını belirterek şunları söylemiştir:

“Zaman geçtikçe daha da farklılaşıyor. Örnek veriyorum bu yaz neredeyse iki ay, izcilik kamplarında TBM bağımlılık akran eğitimcisi olarak bulundum. Ama artık daha proje bazlı gelip gidiyorum. Bazen çok sık geliyorum bazen gelemediğim aylar oluyor.” (Berat Talay ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Talay, Yeşilay'da katkı sundukları çalışmaların yanı sıra kurum içerisindeki eğitimlere de katıldıklarını ifade etmiştir. Yeşilay'ın içerisinde bulunan Türkiye Bağımlılıklarla Mücadele (TBM) Eğitim programı dahilinde 1 haftalık bir akran eğitime dahil olduğunu ve kurum içerisindeki personelin sunmuş olduğu proje döngüsü eğitimi aldığını belirtmiştir. Yeşilay'a katıldığı ilk dönemde stantlarda görev alması nedeniyle etkili iletişim ve beden dili üzerine güzel bir eğitim aldığını söylemiştir (Berat Talay ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerden Furkan Kablan, Yeşilay'da staj yapma imkanı bulunduğunu belirterek hem Yeşilay gönüllüsü olduğunu hem de stajını Yeşilay'da yaptığını bunların yanı sıra Marmara Üniversitesi'nde de Yeşilay temsilcisi olduğunu ve Genç Yeşilay'ın komisyon üyesi olduğunu söylemiştir. Hemen hemen haftanın her gününü Yeşilay ile geçirdiğine vurgu yapmıştır. TBM eğitimi aldığını ayrıca sürekli olarak Yeşilay bünyesinde seminerler düzenlendiğini ve bu seminerlere katılarak da faydalandığını söylemektedir. Kablan ayrıca, eğitim vermek konusunda da eğitimler aldığını ve TBM eğitimini yeni gelen katılımcılara aktarmak için çalışmalarda bulunduğunu ifade etmiştir (Furkan Kablan ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Hatice Yaralı da çalışma takvimine göre, Yeşilay'a haftalık olarak ayırdığı zamanın değişkenlik gösterdiğini ancak haftada en az bir gün toplantılarının olduğunu ve bu nedenle de Yeşilay'ın merkezinde toplandıklarını belirtmiştir. 2017 yılının Kasım ayında Yeşilay gönüllüsü olması nedeniyle, başlamış projelere dahil olamadığını ancak şu anda yeni projeler üretilmesi noktasında fikir noktasında katkı sunabildiğini ifade etmiştir. Yeşilay bünyesinde (görüşme yapıldığı an itibarıyla) henüz bir eğitim almadığını ancak üniversitede okuduğu bölümden dolayı bağımlılıklarla alakalı eğitime sahip olduğunu söylemiştir (Hatice Yaralı ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

İrem Yalçinkaya da fırsat bulduğu her anda Yeşilay için katkı sunmaya çalıştığının altını çizerek, Genç Yeşilay'daki faaliyetlerinde gençlere yönelik eğitim, kültür ve sanat yoluyla bağımlılıklardan uzaklaştırmak üzerine çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir. Yeşilay'ın eğitim biriminin düzenlediği Türkiye Bağımlılıklarla Mücadele Eğitim Programı akran eğitimine katıldığını ve bu eğitim sonucunda akran eğitimcisi olduğunu söylemiştir. Bunun yanı sıra Yeşilay'ın İzcilik Federasyonu ile de çalışmalar yaptığını ve ortak eğitimlere katıldığını vurgulamıştır (İrem Yalçinkaya ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Genç Yeşilay Proje AR-GE ekibinde bulunan gönüllü Murat Daştan, proje üretmeye çalıştıklarını ve mevcut projeleri geliştirmek için bu konularda çalışmalar yaptıklarını belirterek, Yeşilay bünyesinde henüz bağımlılık konusunda eğitim almadığını ancak çevresinde bulunan bağımlılardan dolayı konuya vakıf olduğunu ve alacağı eğitimlerle de birikimini pekiştireceğinden söz etmiştir. Yeşilay'a en az haftada bir gün ayırdığını aktarmıştır (Murat Daştan ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Rukiye Aydın da, Yeşilay için oldukça yoğun mesai harcadığına dikkat çekerek çalışmaların yoğun olduğu dönemlerde derslerinin önüne geçtiğini de sözlerine ekleyerek şunları söyledi:

“Haftada bir gün toplantımız var. Bunun haricinde eğer ekstra bir projemiz varsa örneğin, 2017 yılının Kasım ayında “Benim Kulübüm Yeşilay” projesi olmuştu. Orada haftanın çok büyük bir bölümünde mesai harcamıştık. Örneğin şu anda, Yeşilay Haftası'na hazırlanıyoruz. Hem genel merkezde hem de ben ayrıca üniversitemde Yeşilay Kulübü'nde de görevli olduğum için orada da çalışıyorum. Şu dönem hayatımın çok büyük bir zamanını okul ve Yeşilay kaplıyor. Derslerimden

geriye kalan sürede, hatta bazen derslerin de önüne geçebiliyor. Çünkü bütün etkinlikler bizimle birlikte yürütülebiliyor.”

Yeşilay bünyesinde 7 aylık bir gönüllülük geçmişi olduğunu belirten Sümeyye Ülger, faaliyetlerden önce mutlaka eğitimler aldıklarını belirterek kendisinin öğretmenlik formasyonunun olmasının da bu konudaki en büyük avantajı olduğunu altını çizmektedir. Ülger, yüksek lisans eğitimine devam etmesi ve ücretli öğretmenlik yapması nedeniyle Yeşilay’a haftada bir gün ayırabildiğini aktarmaktadır (Sümeyye Ülger ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yaklaşık 2 yıldır Yeşilay’da gönüllü ekibinde çalışmalarda bulunan Yasemin Kasar da Yeşilay faaliyetlerine ayırdığı zamanın haftada 1 gün ila 3 gün arasında değiştiğini belirtmiştir. Genç Yeşilay Proje AR-GE komisyonunda olduğunu, kendisine uygun zamanda gerçekleşen faaliyetlerin hepsine katılmaya çalıştığını ifade eden Kasar, komisyon dahilinde yaptıkları faaliyetler ve “Benim Kulübüm Yeşilay” projesinin çalışmalarında önemli bir yer tuttuğunu söylemiştir (Yasemin Kasar ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

5.7 Yeşilay’ın Halkla İlişkiler-Tanıtım ve Basın Faaliyetleri

Bu çalışma çerçevesinde Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay’dan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, Yeşilay’ın halkla ilişkiler-tanıtım çalışmaları ve basın faaliyetlerine dair önemli bilgiler elde edilmiştir.

100 yıla yaklaşan bir kurum olmasının kurumsallaşmasını tamamlaması yönündeki sağladığı avantajıyla, Yeşilay’daki tüm halkla ilişkiler ve basın faaliyetlerinin kurumsal iletişim birimi bünyesinde gerçekleştirildiği rahatlıkla söylenebilmektedir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Olcay, Yeşilay Kurumsal İletişim biriminin yaptığı tüm çalışmalarını bir iletişim stratejisi çerçevesinde gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Yeşilay Kurumsal İletişim biriminin faaliyetleri şu şekilde sıralanabilir:

- Halkla İlişkiler Yönetimi
- Web Siteleri Yönetimi
- İletişim Kanalları Yönetimi (Haber olma, basın, medya çalışmaları)
- Kurumsal İletişim Stratejilerinin Yönetilmesi

- Kurumsal İletişim İşbirlikleri Yönetimi (belediyeler, reklam şirketleri, kamu kurumları, fenomenler, celebrity isimler vs)
- Grafik Tasarım Yönetimi
- Marka Yönetimi
- İletişim Kampanyalarının Yönetimi
- Süreli Yayınların Yönetimi
- Toplum Algı Yönetimi (Algı-ımaj araştırma anketleri)

2011 yılından bu yana Yeşilay Kurumsal İletişim biriminde görev yapmakta olan Sümeyya Olcay, Yeşilay'ın yürüttüğü halkla ilişkiler-tanıtım ve basın çalışmalarının ana amacının bağımlılık konusunda bilgilendirme ve farkındalık oluşturulması olduğunu söylemiştir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Olcay, bu çalışmaların yürütülmesi sürecinde Yeşilay Kurumsal İletişim biriminin dışarıdan profesyonel destek aldığını da ifade etmiştir. Geleneksel medyadaki çalışmalar için 2018 yılına kadar Image İletişim ajansı ile çalışıldığı daha sonrasında ise farklı bir iletişim ajansı ile yola devam edildiği öğrenilmiştir. İletişim ajansı ile çalışmalar kapsamında belli periyotlarda; haftalık ve aylık planlarla basın bülteni, basın toplantıları, özel haber çalışmaları, gazeteci-Yeşilay sözcüsü buluşmaları ve televizyon programları organize edilmektedir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Kurumsal İletişim birimi ve iletişim ajansının koordinasyonlu çalışmasıyla belirli periyotlarda hazırlanan basın bültenleri ve konuların, basında haber değeri kazanarak yayımlanması ve gündeme getirilmesi için çaba sarf edilmektedir. Önemli proje veya konuların ilk kez açıklanacağı ve duyurulacağı basın toplantılarına da medyanın katılım sağlaması için basın davetleriyle medya çalışanları haberdar edilir. Günümüzde medyada haber ajanslarının geçtiği görüntü ve metinlerden haberlerin üretildiği gerçeği bilinse de basın kuruluşlarının kendi çalışanlarını gönderdikleri etkinliklerde olaya farklı pencereden yaklaşılan haber çalışmalarının yapıldığı, özgün ve özel söyleşilerin yapıldığı bilinen bir gerçektir.

Basında yer almanın bir başka yolu da kurum içerisindeki uzman isimlerin televizyon programlarına konuk olarak katılımıdır. Bu noktada da Yeşilay'ın yönetim kadrosu ve uzman isimlerinin bağımlılık konularında insanları bilinçlendirmek ve yeni

projeleri aktarmakta radyo ve televizyon programlarında konuşmacı olarak yer alması halkla ilişkiler ve medya çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır.

Sümeyya Olcay, Yeşilay'ın iletişim ajansı ile çalışmasının sadece basında daha fazla yer alması olmadığını ifade etmektedir. Yeşilay'ın iletişim ajansı ile çalışmasının en önemli sebeplerinden birinin bir imaj itibarı oluşturmak ve bu imaj itibarını korumak olduğunu vurgulamaktadır.

Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay, geleneksel medyanın yanı sıra kampanyalarının ve mesajlarının daha fazla kişiye ulaştığına inandıkları mecranın sosyal medya olduğuna inandıklarını belirtmektedir. Bu nedenle de dijital mecralara ve dijital içeriklere ayrı bir önem verdiklerini vurgulamaktadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme). Yeşilay'ın resmi internet sitesinin yanı sıra her kampanya için ayrı bir web sayfası oluşturması, bu alana verdikleri önemin göstergelerinden biri olarak ifade edilebilir.

Yeşilay'ın sosyal medya hesaplarını incelediğimizde Twitter'da resmi hesabının 27.949, Facebook'ta 66.587 ve Instagram'da da 17.020 takipçiye sahip olduğu görülmektedir. Bu mecralarda resmi hesabının dışında il ve ilçe şubeleriyle, üniversitelerdeki kulüplerinin de hesaplarının olduğunu belirtmek gerekir. Ana mesajların resmi hesaplarla koordineli bir şekilde ilerlediği, kendi şubelerindeki faaliyetlerin de buna ek olarak paylaşıldığı saptanmıştır. Sümeyya Olcay, sosyal medya konusunda bir ajanstan sadece kampanya dönemlerinde profesyonel destek alındığını bunun da kampanyanın daha fazla kişiye ulaşmasını sağlamak amacıyla tercih edildiğini belirtmiştir. Kampanya çalışmaları haricinde sosyal medya ve içerik yönetimini, birimlerinin yürüttüğünün altını çizmiştir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

5.7.1 Yeşilay'ın proje ve kampanyalarının belirlenmesi sürecinde basın biriminin etkisi

Yeşilay'ın proje ve kampanyalarındaki en önemli noktalardan birisi de planlanan proje veya kampanyanın hedef kitleye ulaştırılmasının sağlanması ve Yeşilay'ın yaptığı çalışmadan kamuoyunun haberdar edilmesidir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Proje ve etkinliklerin de basında yer bulabilmesi ve haber değeri haline dönüştürülmesi sürecinde kurumsal iletişim biriminin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu

nedenle de Yeşilay'da herhangi bir birimin yaptığı çalışmanın medya değeri kazanabilmesi için kurumsal iletişim birimi kampanyanın toplantılarında ve planlama süreçlerinde mutlak surette bulunmaktadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Kurumsal iletişim biriminin sürecin en başından itibaren projenin hazırlık safhasının içinde olması önemli bir avantajdır. Zira başlangıçtan itibaren halkla ilişkiler ve medya açısından artıların ve eksilerin ortaya konulması kolaylaşmaktadır, kampanya stratejisi de buna göre şekillendirilebilmektedir.

5.7.2 Proje ve kampanyalarda verilen mesajlar

Proje ve kampanyaların hedef kitleye ulaştırılmasında ve kamuoyunun haberdar edilmesindeki kilit noktalardan birini de, verilen mesajlar oluşturmaktadır. Yeşilay'ın proje ve kampanyaları Yeşilay'ın genel merkezinde belirlense de, kampanya süreçlerinde Türkiye genelindeki şubelerle koordineli bir şekilde hareket edilmektedir. Bu nedenle de kampanya sonucunda ulaşılmaması planlanan hedeflerin ve kampanya amacına hizmet edecek mesajların, sürecin en başında saptanması gerekmektedir. Bu da Yeşilay'ın, tüm şubeleriyle doğru bir kampanya süreci yürütmesini kolaylaştırmaktadır.

Bağımlılık özelinde verilecek mesajların içeriklerinin hazırlanması noktasında hiç şüphesiz, hedef kitle olan bağımlıların psikolojisi de göz ardı edilmeyecektir. Tütün ürünleri, madde veya teknoloji bağımlılığı bulunan bireylerin bağımlı oldukları maddelere bakış açıları diğer bireylerden farklı olduğu için bu kapsamda mesajların belirlenmesi onların dikkatini çekmekte ve onlara ulaşmakta anahtar rol üstlenecektir.

Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay, proje ve kampanyalarda verilen mesajların ana hatlarını şu şekilde özetlemektedir:

- Yeşilay kendini aktif, genç, modern ve aktivist bir sivil toplum kuruluşu olarak konumlandırır. Kendi halinde, geleneksel, olgun ve pasif değildir.
- Bağımlılıklara karşı herkesin anlayabileceği, yalın ve toparlayıcı bir dil kullanır.
- Korkutmayan, ikna eden,
- Emretmeyen, dahil eden,

- Öğütlemeyen, eğiten bir Yeşilay.
- Yeşilay bugün nasıl algılandığı kadar gelecekte de nasıl algılanacağını önemser ve iletişim çalışmalarını buna göre şekillendirir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

5.7.3 Örnek olarak “Bi’ Liran Var Mı?” kampanyası incelemesi

Yeşilay’ın kampanya sürecini anlamak bakımından örnek olabilecek “Bi’ liran var mı?” kampanyasını incelemek gerekmektedir. Dışarıda sizden para isteyen bir kişiyi geri çevirmemek, belki de farkında olmadan o kişinin bağımlılık yapıcı maddeye ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Yeşilay da bu şekilde amacına ulaşmayan paraları hatırlatmak ve paralarını daha değerli bir amaç uğruna kullanmalarını sağlamak amacıyla duyarlı tüm vatandaşlara “Bağımlılığa değil, bağımlılıkla mücadeleye destek olun” demektedir. Kampanya ismi olarak da sokaklarda bağımlılardan duymaya alışkın olunan “Bi’ liran var mı?” sorusu seçilmiş ve soruna dikkat çekilmeye çalışılmıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay, toplumu ve gençliği bağımlılıklardan korumak amacıyla önleme, koruma, bilgilendirme ve rehabilitasyon çalışması yapan halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yapan bir sivil toplum kuruluşudur. Asırlık deneyimi ile bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde ve teknolojinin kötüye kullanımını üzere mücadele eden Yeşilay, bağımlılıklar dokunmadan önce insana dokunmayı, bağımlılara el uzatmayı, onlara hayatın renklerini kazandırmayı misyon saymıştır. Bu yoldaki gücünü de farkındalığı ve duyarlılığı yüksek olan halktan, gönüllülerinden almaktadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay, bağımlılığa karşı verdiği mücadelede kamuoyunun desteğine ihtiyaç duymakta ve herkesin bu mücadelenin bir parçası olması için istek uyandırmayı amaçlamaktadır. Bu kampanyada da insanlarda bu isteğin uyandırılmasının sağlanması için çaba harcanmıştır. İnsanların “Neden destek olmalıyım?” sorusuna yanıtları için bir kampanya stratejisi belirlendiği görülmektedir (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Bir başka önemli soruyu da “Toplanan bağışlarla neler yapılacak?” konusu oluşturmaktadır. Koruma ve önleme alanında yapılan eğitim programları ve projelerin yanı sıra rehabilitasyon sürecine de giren Yeşilay, şu an alkol ve uyuşturucu bağımlılarına ve yakınlarına ücretsiz olarak psikolojik danışmanlık ve

rehabilitasyon desteği vermektedir. Türkiye’deki tüm okullarda uygulanan ve yaş gruplarına özel hazırlanmış Türkiye Bağımlılıkla M¼cadele Eğitim Programı (TBM), Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM), bağımlılıkları önleme alanında geliştirilen projelere verilen mali destek programları, yayınlar, bağımlılık arşivi, gençlik projeleri, üniversite ve kurum işbirlikleri, uluslararası arenadaki çalışmalarıyla Yeşilay dünyaya örnek ve lider sivil toplum kuruluşu olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Hem bu mücadeleye ortak etmek hem de çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamak için de halkın desteğine ihtiyaç duymaktadır. Toplanan bağışların da bu çalışmalarda kullanılacağı özellikle vurgulanmıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

“Bi’ liran var mı?” kampanyası dahilinde sosyal deney temalı bir reklam filmi çekilmiştir. Reklam filminde bir kişi bağımlı rolüne b¼r¼nerek, soktakilerden para istemiştir. Bunun sonucunda da soktaki insanların tepkisi ve verdiği yanıtlar ölç¼lmeye çalışılmıştır. Yeşilay, çekilen bu reklam filminin televizyon ve radyolarda hem ücretli reklam hem de kamu spotu şeklinde yayınlanmasını sağlamak için çaba harcamıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay’ın diğer kampanyalarında da yaptığı, her kampanya için kampanyaya özel internet sitesi çalışması bu kampanya için de gerçekleştirilmiştir. “Bi’ liran var mı?” kampanyasının adını taşıyan biliranvarmi.com web sayfası tasarlanmış ve internet kullanıcılarının hizmetine sunulmuştur (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay, “Bi’ liran var mı?” kampanyasıyla ilgili sosyal medyada da etkin bir çalışma yöntemiyle milyonlarca kişiye ulaşmıştır. Yeşilay’ın resmi hesaplarından paylaşılan video ve #biliranvarmi hashtagiyle (etiketiyle) 23 milyon kullanıcıya kampanyanın duyurulması sağlanmışır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Kampanya için rap müzik konusunda gençler arasında oldukça popüler bir isim olan Ceza mahlasıyla tanınan rap müzisyeni ve söz yazarı Bilgin Özçalkan, özel bir şarkı hazırlanmıştır. Kampanyanın başlangıcı da İstanbul’un Bakırköy ilçesindeki Bakırköy Meydanı’nda Yeşilay’ın düzenlediği ve rapçi Ceza’nın “Bi’ liran var mı?” kampanyası için bestelediği şarkıyı da söylediği Bağışınız Umut Olsun Konseri ile yapılmıştır.

Televizyon ve radyo reklamlarının yanı sıra, kampanyanın daha geniş kapsamlı irdelenmesi ve anlatılabilmesi maksadıyla radyo ve televizyonlardaki programlara katılım sağlanmıştır. Yeşilay sözcülerinin kampanyaları anlatmak için katılmadığı programlarda da reklamların yayınlatılarak kampanyaya destek çağrıları yapılması için medya teşvik edilmiştir. Ayrıca dış mekan (outdoor) reklamlarıyla da kampanya desteklenmeye çalışılmıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Kampanyanın asıl amacı olan bağış toplanması konusunda da ön çalışma olarak adlandırılacak çalışmalar yapılmıştır. Toplumun, Yeşilay'a daha rahat ve kolay bir şekilde bağış yapabilmesi amacıyla bağış altyapısı teknik olarak iyileştirilmiştir ve desteklenmiştir. "Bi' liran var mı?" kampanyası çerçevesinde de Yeşilay'a her SMS başı 1 TL olmak üzere "1 yaz 2423'e gönder. 1 TL bağış yap. Bağışın umut olsun." sloganıyla bağış yapılması sağlanmıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

"Bi' liran var mı?" kampanyası, yazılı basında 47 defa haber olarak yer almıştır. Televizyon kanallarında ise 13 kez program ve haber bültenlerine konu edilmiştir. İnternet haber portallarında da 210 haberle bağışçılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca sosyal medyada 23 milyon kişiye ulaşmıştır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

5.8 Kamuoyu Oluşumunda Yeşilay'ın Rolü

Sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu oluşumundaki rolüne bakılması konusunda Yeşilay'ın kurumsal tutumu ve çalışmaları fikir verebilir. 1920 yılında kurulan Yeşilay, 1935 yılında kamu yararına çalışan cemiyet statüsüne getirilmiştir. Yeşilay, toplumun önemli bir problemi olan bağımlılıklara karşı önleyici ve rehabilite edici çalışmalar yapmaktadır. Bu noktada toplum açısından da önemli bir konuda misyon üstlenmektedir. Bağımlılık konusuyla ilgili politika yapıcılara destek olmakta ve fikirleriyle yön vermeye çalışmaktadır. Gerektiğinde de sivil toplum kuruluşlarının özelliğinin gereği olarak, baskı yapmaktadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay'ın bağımlılık konusunda aktif rol aldığı en somut göstergelerinden birisi, Başbakanlık Bağımlılık Eylem Planı'nda görevlerinin bulunmasıdır. Yeşilay, bu

eylem planındaki 64 görevin gerçekleşmesi sorumluluğuna sahiptir. Yani Yeşilay, devletin bağımlılık politikasında söz sahibi ve bu yönde kamuoyunu hem bilgilendiren hem de hizmet sunan bir sivil toplum kuruluşu konumundadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Kamuoyu ve gündem oluşumu hususunda Yeşilay'ın neler yaptığına bakıldığında Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay, toplumu derinden etkileyen olaylar olduğunda kendi alanlarıyla ilgili sessiz kaldıklarını belirtmektedir. Bunun her kurumda böyle olduğunu ifade eden Olcay, toplumu derinden etkileyen olaylar olduğunda basında ve sosyal medyada kendi alanlarıyla ilgili konuları ertelediklerini ve eşiğı geçemeyecek kadar yoğun olan gündem ve günlerde kendi basın çalışmalarını yapmadıklarını vurgulamaktadır (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının basında yer alma konusunda aşılacak daha çok basamağının olduğunu vurgulayan Sümeyya Olcay şunları ifade etti:

“Önemli görevleri gerçekleştiren, toplumda bir yarayı kapatan sivil toplum kuruluşlarının en önemli gücü ve sesinin duyurulmasını sağlayan güç medyadır. Henüz daha yeni yeni anlaşılan bu durumun zamanla iyileşeceğine inanıyoruz. Yeşilay açısından bakarsak konuya, basın tarafında haber olma konusunda zorlanmadığımızı söyleyebiliriz.” (Sümeyya Olcay ile 26.03.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay'ın kamuoyu oluşturma konusunda kullandığı medya mecraları ve yaptığı çalışmaların hangilerinin daha etkili olduğu konusunda, gönüllülerin görüşleri de önem taşımaktadır.

Gönüllülerden Berat Talay, özellikle sosyal medyaya büyük önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Gençlerin önemli bir potansiyel olduğunu düşündüğünü belirten Talay, bu nedenle de onların en kritik zamanları olan uyandıkları ve uyumadan önceki zamanlarında sosyal medyanın gençlere ulaşma konusunda çok önemli olduğunu ifade etmiştir (Berat Talay ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Yeşilay gönüllüsü Furkan Kablan ise, Yeşilay'ın tanıtım anlamındaki en başarılı olduğu alanın kamu spotları olduğuna dikkat çekmiştir. Kamu spotlarının yanı sıra sosyal medyanın gücünün de farkına varılarak o alanın da güçlendirilmeye

çalışıldığını söylemiştir. İnsanların televizyon gibi araçlar yerine akıllı telefon ve mobil cihazlara yöneldiğinin altını çizen Kablan, bu yöndeki çalışmalara ağırlık verilmesinin önemine dikkat çekmiştir (Furkan Kablan ile 22.02.2018 tarihinde yapılan görüşme).

Görüşme yapılan gönüllüleri, Yeşilay'ın halkla ilişkiler-tanıtım ve medya çalışmaları açısından görüşlerine göre sınıflandırdığımızda; bir kısmının televizyonlarda yayınlanan kamu spotlarının etkili olduğunu düşündüğü, bir kısmının da sosyal medyaya ağırlık verilmesi gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Gönüllülerin bakış açısından bakıldığında Yeşilay'ın bu iki alanda yaptığı çalışmaların öne çıktığı görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, sivil toplum kavramının tarihsel gelişimi ve sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler faaliyetlerinin kamuoyu oluşumu üzerindeki rolü, Yeşilay örneği üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sivil toplum kavramının gelişimine uzanan yolculuğa baktığımızda, Antik çağlara kadar gidildiğini görmekteyiz. Sivil toplum kavramının, bulunduğu dönemin topluluk yapısından, yönetiliş biçiminden, sosyal ve ekonomik dinamiklerinden etkilenerek ve kendisini sürekli olarak güncelleyerek yaşadığımız döneme kadar geldiğini söylemek mümkündür. Sivil toplum kavramı, günümüze gelinene kadar demokrasiyle doğru orantılı olarak gelişim göstermiştir. Demokrasi ve hukukun öne çıktığı dönemlerde sivil toplumun da aşama kaydettiği, inkar edilemez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sivil toplumun asli görevlerinden olan kamuoyu oluşturma ve karar vericileri denetleyerek onlara yön verme işlevi ancak demokrasinin sorunsuz olarak işleyebildiği bir ortamda yerine getirilebilir.

Tarihsel süreç içerisinde gelişim kaydeden sivil toplum kavramının ve sivil toplum kuruluşlarının, ülkemizde de son yıllarda giderek önem kazandığını görmekteyiz. Sosyal hareketlerin insanları bir araya getirmesinin yanı sıra modern dönemde teknolojinin gelişimiyle birlikte toplulukların oluşması için mekan, yakınlık gibi kavramlar ortadan kalkmıştır. Bu da sivil toplum kuruluşlarının yayılmasını ve etki alanını genişletmiş, büyük bir ivme kazanmasını sağlamıştır. Önceki dönemlerde etki alanı daha dar, sınırlı sayıda insana ulaşabilen, belirli bir kitleyi hedef alan sivil toplu kuruluşları bulunurken, günümüzde teknolojiyle birlikte dünya çapında örgütlenmeyi sağlayabilen, dünya üzerinde geniş kesimlere hitap edebilen, mesajlarını ve söylemlerini rahat bir biçimde daha fazla kişiye ulaştırabilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı artmaktadır.

Bu ortamın oluşması için gerekli şartlar da belirli bir süreç içerisinde gelişimini tamamlayabilmiştir. Topluma yön veren ve kamuoyunun oluşmasını sağlayan

etmenler zaman içerisinde etki alanının genişliğini, yerine geçen ögelere bırakmış ve zamanın ruhuna göre şekillenmişlerdir.

Sivil toplum kuruluşları, kendilerini çeşitli şekillerde ifade edebilmektedir. Söylemleriyle toplumu etkilemeye ve yaptıkları faaliyetlere ikna etmeye uğraşırlar. Proje ve kampanyalarıyla, hedef ve misyonlarını gerçekleştirebilmek amacıyla çaba harcarlar. Bu çalışmaların tamamının topluma aktarılabilmesi, kamuya açılabilmesi ve etki edebilmesi için halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetleri büyük önem taşımaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetlerini uygun bir biçimde sürdürebilmesi için de kurumsallaşmasını tamamlaması olmazsa olmaz şartlardandır. Zira kurumsallaşamamış bir kurumda, profesyonel anlamda bir halkla ilişkiler sürecinin gerçekleştirilebilmesi mümkün olmayacaktır. Ülkemize bakıldığında son yıllarda sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma yolunda adım attıkları görülmektedir. Bunun tam anlamıyla başarıldığını söyleyebilmek güç olsa da, bu yönde çaba harcayan kuruluşların varlığı da göz ardı edilmemelidir.

Yeşilay'ın halkla ilişkiler-tanıtım ve basın faaliyetlerini incelediğimizde de çalışmalarının profesyonel anlamda kurumsal iletişim birimi öncülüğünde gerçekleştirildiği görülmektedir. Kurumsal iletişim birimi aynı zamanda dışarıdan da belli periyotlarda ajans desteği alarak çalışmalarının daha etkili hale gelmesi yolunda gayret göstermiştir. Kurumsal iletişim biriminin diğer birimlerle koordineli çalışması ve bütün halkla ilişkiler faaliyetlerinin tek elden yürütülmesi çalışma sürecinde karmaşıklığın önüne geçilmesi bakımından da önemlidir. Böylelikle çalışmalar belirli bir disiplin etrafında şekillenmektedir.

Yeşilay'ın kampanya ve projelerinde halkla ilişkiler faaliyetlerinin güçlü tutulduğu görülmektedir. Kampanya ve projelerin belirli bir strateji çerçevesinde hayata geçirildiği görülmüş ve bu stratejinin önemli bir parçası da kurumsal iletişim birimi olmuştur. Tüm bu stratejilerin belirlendiği toplantılarda kurumsal iletişim biriminin de dahil olduğu bilgisi, görüşme yapılan yetkili tarafından aktarılmıştır. Proje ve kampanya süreçlerinde kurumsal iletişim biriminin yanında, iletişim ajansı ve sosyal medya ajansından da profesyonel manada destek alınmaktadır. Günümüzde birçok kurum ve kuruluş bu ajanslardan faydalanarak profesyonel destek almaktadır. Hem

basında daha fazla yer bulmak için hem de kurumsal imaj ve itibarın muhafaza edilmesini sağladığına inanılmaktadır.

Yeşilay'ın genel merkezi dışında il ve ilçe şubelerinin de bulunması, hem avantajlar hem de dezavantajlar getirmiştir. Farklı şehirde olan şubelerin de kampanya ve projeleri doğru aktarabilmesi son derece önemlidir. Genel merkez ve şubeler arasında söylem birliği sağlanamazsa projeler doğru anlatılamaz. Yeşilay kampanyalar için belirlenen stratejileri ve ana mesajları ışığında, şubelerinin de kendileriyle söylem birliği içerisinde olmasına dikkat etmektedir. Yeşilay'ın birçok il ve ilçede şubelerinin olması halkla ilişkiler sürecinde bazı avantajları da beraberinde getirmiştir. Örneğin; şubeler, buldukları il ve ilçelerde yerel medyayı etkin ve verimli kullanmaya çalışmaktadır. Bu da yerelde güçlü olunmasını, kampanya ve projelerin insanlara aktarılması noktasında daha çok kişiye ulaşılmasını sağlamaktadır.

Bu çalışmada Yeşilay'ın projeleri üzerinden halkla ilişkiler faaliyetlerinin incelenmesi “Bi’ liran var mı?” kampanyası üzerinden gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Yeşilay'ın bu kampanyayla ilgili çalışmalarına baktığımızda dikkat çeken ilk noktalardan biri, kurumun kendi internet sitesinin olmasına rağmen kampanyanın adını taşıyan ayrı bir internet sitesinin açılması olmuştur. Bu husus diğer kampanyalar için de aynı şekilde geçerli olmuştur. Yeşilay'ın bu hamlesini, kurumun yanı sıra proje veya kampanyanın da markalaşmasını ve kendi şahsiyetini oluşturmasını sağlaması olarak açıklamak mümkündür. Yine sosyal medya çalışmalarına baktığımızda kampanyanın adını taşıyan etiketlerle paylaşımlar yapılmış ve daha fazla kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Yeşilay kampanya adını taşıyan internet sitesi oluştururken, sosyal medyada kampanyanın adını taşıyan sosyal medya hesapları açılmamıştır. Kampanyayla ilgili mesajlar Yeşilay'ın var olan resmi hesapları üzerinden verilmeye çalışılmıştır.

Yeşilay, “Bi’ liran var mı?” kampanyasının televizyon ve radyo kanallarında yer bulabilmesi için de faaliyetlerde bulunmuştur. Burada da kampanya için hazırlanan sosyal deneyli kamu spotlarının yayınlanması büyük önem taşımıştır. Yeşilay'ın kurumsal iletişim birimi, televizyon ve radyo kanallarında bu kamu spotlarının yayınlanması için çaba göstermiştir. Ayrıca kampanyanın anlatılması için Yeşilay'ın yetkililerinin ve sözcülerinin çeşitli programlara konuk olarak katılabilmesi için çalışmalar yapılmıştır.

Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay ile yapılan görüşmede “Bi liran var mı” kampanyasının yazılı ve görsel basınla sosyal medyada ne kadar yer bulduğuna ilişkin sayısal veriler alınmıştır. Kampanya televizyon kanallarında 13 defa, yazılı basında 47 defa, internet sitelerinde de 210 defa yer bulmuştur. Ayrıca sosyal medyada da 23 milyon kişiye ulaşılmıştır. Yeşilay Kurumsal İletişim birimi bunları yaparken sosyal medya ajansından ve basın ajansından da profesyonel destek almıştır.

Sayısal verilere bakıldığında en çok kişiye ulaşılan mecra olarak sosyal medya görülmektedir. Günümüzde genel manada sosyal medyanın kamuoyu üzerindeki etkisini dikkate aldığımızda Yeşilay’ın da bu alana yoğunlaşması ve ilgi göstermesi mantıklı karşılanabilir. Yeşilay’ın kurumsal iletişim uzmanı Sümeyya Olcay da yapılan görüşmede, sosyal medyadan daha fazla insana ulaşabildiklerine inandıklarını vurgulamıştır. Ancak Yeşilay’ın sosyal medya mecrasındaki gelişimini henüz sağlayamadığı yorumunu yapmak yanlış olmaz. Yeşilay gönüllüleriyle yapılan görüşmelerde, gönüllüler de bu hususun altını ısrarla çizmektedir. Bağımlılık konusunda en büyük risk altında bulunanların gençler olduğunu belirten gönüllüler, gençlere ulaşmanın en kolay ve etkili yolunun sosyal medya ve dijital mecralar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle Yeşilay’ın sosyal medyaya ve dijital alana daha fazla ağırlık vererek farkındalık yaratmaya çalışmayı daha etkili bir şekilde ve daha fazla kişiye ulaşılarak gerçekleştirmesi, Yeşilay’ın amaç ve hedeflerine varma noktasında azımsanmayacak ölçüde fayda sağlayacaktır.

Yeşilay’ın bağımlılık alanında önemli bir aktör olduğu ve çalışmalara yön vermesi bu konuda kamuoyu oluşumuna etkisinde belirleyici faktör olmuştur. 1920 yılından bu yana toplumun önemli bir problemi olan bağımlılıklara karşı önleyici ve rehabilite edici çalışmalar yapan Yeşilay, politika üretene bu alanda fikirsel anlamda destek olmakta ve gerekli durumlarda da sivil toplum kuruluşunun gereği olarak baskı yapmaktadır. Ancak Yeşilay’ın bu özelliklerine rağmen, Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu üzerinde etki gösterebilmesi konusunda geçilmesi gereken birçok aşama olduğu da bir gerçektir. Yeşilay’ın basında yer alması noktasında herhangi bir sorun yaşamamasına rağmen bu gerçekliğin dezavantajlarını yaşadığı görülmektedir. Zira gündemin yoğun olduğu veya toplumu derinden etkileyen durumlar olduğunda Yeşilay’ın da kamuoyu çalışmalarında geri adım attığı kurumsal iletişim biriminde görevli Sümeyya Olcay tarafından belirtilmiştir.

Kamuoyu oluşumu noktasında sivil toplum kuruluşlarının çoğu zaman başarısız kaldıkları görülmektedir. Buna bir sebep olarak basında sivil toplum kuruluşlarının yeterli düzeyde yer bulamaması gösterilebilir. Ancak temel problemin sivil toplum kuruluşlarının amaç ve görevlerinin hem toplum nezdinde hem de basında tam olarak anlaşılabilmesi olduğu görülmektedir. Kurumsallaşmasını tamamlayamayan sivil toplum kuruluşlarının karmaşık yapısı, ortak bir söylem birliğinin olmaması, sınırlarının ve alanının tam olarak belirlenememesi bu anlaşılabilirliği daha da körüklemiştir.

Sivil toplum kuruluşlarının sağlıklı bir toplumun oluşumunu sağlayabilmesi ve bunun teminatı olabilmesi için sağlıklı bir kurumsal yapıya sahip olmaları temel koşul olmalıdır. Böylelikle kamuoyuna hangi konuda ve ne doğrultuda yön verecekleri belirlenmiş olur. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler faaliyetlerinde temel husus, kurumun yaptığı çalışmalar ve vermek istediği mesajlar olmalıdır. Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmaların çoğunda kişilerin ön plana çıkarılmakta olduğu gözlemlenmekte ve kurumların proje ve çalışmalarını vermek istediği mesajlar geri planda kalmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kişisel tanıtım ve reklam alanına dönüşmemesi için kurumsallaşmanın olmazsa olmaz olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akçadağ, E.** (2010) Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü, *Kamu Diplomasisi Enstitüsü Araştırmacısı*.
- Alyakut, B.** (2007). Sivil Toplum Kuruluşlarında Stratejik Yönetim Süreci ve Sivil Toplum Kuruluşlarında Stratejik Yönetim Uygulamalarının İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Ana Bilim Dalı Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*.
- Anık, C.** (1994). Kamuoyunu Oluşturan Araçlar. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, İletişim 1-2.
- Aslan, S.** (2010a). Sivil Toplum ve Demokrasi (Civil Society And Democracy), *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 15.2.
- Aslan, S.** (2010b). Türkiye’de Sivil Toplum, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 9.31.
- Atabek, N. ve Dağtaş, E.** (1998). *Kamuoyu ve İletişim*, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık Ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir.
- Atabek, N.** (2003). *Türk Basınında Kamuoyu Araştırmaları*.
- Ay, E.** (2009). Türkiye’de Sivil Toplum Düşüncesinin Gelişimi Ve Din, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*.
- Balta Peltekoğlu, F.** (1993). *Halkla İlişkiler Giriş*, Marmara Üniversitesi.
- Bektaş, A.** (1996). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Boztepe, H.** (2013). *Sivil Toplum Kuruluşlarında Halkla İlişkiler: Kurumsal Web Sayfalarının Bağışçı İlişkileri Açısından Fon Sağlama Aracı Olarak Kullanımı*.
- Buchowski, Michal.** (1996). The Shifting Meanings Of Civil And Civic Society In Poland, *Civil Society: Challenging Western Models*.
- Bumin, K.** (1982). *Sivil Toplum ve Devlet*, Yazko.
- Çaha, Ö.** (1995). Cumhuriyet Türkiye’sinin İlk Yıllarında Sivil Toplum, *İslami Araştırmalar* 8.2.
- Çaha, Ö.** (2005). *Sivil Toplum Ve Demokrasi*, Kaknüs Yayınları, Kızkulesi Yayıncılık Ve Tanıtım, 1. Baskı
- Çaha, Ö.** (2012). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, Orion Yayınları, 5. Baskı, Ankara.
- Çaha, Ö., Çaylak A., Tutar H.** (2013) *Sivil Toplum Kuruluşları Profili*, Ankara.
- Demirel, N.** (2011). "Farklı Bir Platformda Sivil Toplum Ve Türkiye/Civil Society On A Different Platform And Turkey." *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (Sefad)/Selçuk University Journal Of Faculty Of Letters*.
- Dinçkol, B.** (2006). "Yönetilenlerin “Öz” Yönetimi-Kamuoyu." *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:5 Sayı:10 Güz S.49-66 (2006).
- Duman, M. Z.** (2004). İdris Küçükömerin Sivil Toplum Anlayışı, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2.1.

- Dunn, E.** (1996). *Money, Morality And Modes Of Civil Society Among American Mormons, Civil Society: Challenging Western Models.*
- Engiz, S.** (2013). Türkiye’de Sivil Toplum Örgütlerinin Yeni Faaliyet Alanı Olarak Sosyal Medya, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Ve Sinema Anabilim Dalı İletişim Bilimleri Bilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi.*
- Erdoğan, İ.** (2006). *Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler,* Erk.
- Ghaus-Pasha, A.** (2004). Role Of Civil Society Organizations In Governance, *6th Global Forum On Reinventing Government Towards Participatory And Transparent Governance.*
- Gönenç, A.** (2001). *Sivil Toplum Düşünsel Temelleri ve Türkiye Perspektifi,* İstanbul, Altıkitap Yayınevi.
- Gözübüyük, M.** (2010). Tarihsel Süreçte Sivil Toplum, *Journal Of Faculty Of Letters/Edebiyat Fakültesi Dergisi* 27.1.
- Gümüş, K.** (2004) *Yakın Tarihimizde STK Hareketinin Gelişimi Ve Kamu Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi, Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Yazıları* 3, İstanbul.
- Gündüz, A. Y. ve Kaya, M.** (2014) Küresel Dünyada Sivil Toplum Kuruluşlarının Ekonomik Kalkınmadaki Rollerini Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* 6.10.
- Habermas, J.** (2002). *İletişimsel Eylem Kuramı.*
- Işık, G.** (2002). Sivil Toplum Örgütlerinde İletişim Ve Halkla İlişkilerin Yeri Ve Rolü: TOBB Örneği, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* 2.2, 2002.
- Kalaycıoğlu, E.** (1998). *Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset, Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslâm,* Vadi Yayınları, Ankara.
- Kaldor, M.** (2003). Civil Society And Accountability, *Journal Of Human Development* 4.1.
- Kaypak, Ş.** (2012). Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi, *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi,* Cilt: 8, Sayı: 17.
- Kazancı, M.** (1997) *Kamuda ve Özel Sektörde Halkla İlişkiler,* Turhan Kitabevi Yayınları.
- Keane, J.** (2009). Civil Society, Definitions And Approaches, *International Encyclopedia Of Civil Society.* Springer Us.
- Keyman, F.** (2006). *Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha,* Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Yayınları, Ankara.
- Kışlalı, A.T.** (1997). *Siyaset Bilimi,* Anadolu Üniversitesi Yayınları, İkinci Baskı, Eskişehir.
- Kıymaz, T.** (2013). Türkiye’de Sivil Toplum Ve Demokrasi İlişkisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı *Yüksek Lisans Tezi.*
- Kocatepe, S.** (2013). Yerel Yönetimlerde Sivil Toplum Algısı: İstanbul Örneği, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Toplumsal Projeler Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi.*
- Loizos, P.** (1996). *How Ernest Gellner Got Mugged On The Streets Of London, Civil Society: Challenging Western Models.*
- Milli Eğitim Bakanlığı** (2011) *Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri,* Kamuoyu-1, Ankara.

- Milli Eğitim Bakanlığı** (2012). *Görüşme Teknikleri, Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri*, Ankara.
- Onbaşı, F.** (2005). *Sivil Toplum*, L&M Yayınları, İstanbul.
- Özbudun, E.** (1988). *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Özdemir, B. P. ve Aktaş Ymanoğlu, M.** (2010). Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları Web Sitelerinin Diyalojik İletişim Kapasiteleri Üzerine Bir İnceleme, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1.2, Ankara.
- Özkan, A.** (2009) *Halkla İlişkiler Yönetimi*, İTO.
- Pierre, W. ve Mc Carthy J.,** (1989). *Social Responsibility A Global Approach*.
- Price, V.** (1992). *Communication Concepts 4: Public Opinion*, Sage: Newbury Park, Ca.
- Seyfi, M., Uzunçarşılı Soydaş, A.** (2014). Sivil Toplum Kuruluşlarında Hikayeleştirme, *Marmara İletişim Dergisi* 22, 2014.
- Şahin, Z.** (2013) 21. Yüzyılda Globalleşmeyle Değişen Sivil Toplum Düşüncesi: Sivil Toplumdan Global Sivil Topluma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Kamu Yönetimi Programı, *Yüksek Lisans Tezi*.
- Soysal, M.** (1992). *100 Soruda Anayasanın Anlamı*, Gerçek Yayınları, 4.Baskı, İstanbul.
- Talas, M.** (2014). *Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye Perspektifi*, TÜBAR Araştırmaları.
- Thomas, G. M.** (2009). Küresel Sivil Toplumda Dinler, Çeviren: M. Ali Kirman, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14.
- Tosun, G. E.** (2005). *Türkiye'de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokratik Pekişmenin Önündeki Engeller*, *Sivil Toplum ve Demokrasi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Türkmenoğlu, A.T.** (2011). Kamuoyu Araştırmalarının Siyasal Davranış Üzerindeki Etkisi: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*.
- TÜSEV** (2006). *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Değişim Süreci Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu*, TÜSEV Yayınları, No 39.
- TÜSEV** (2011) *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu*. TÜSEV Yayınları, Mart 2011 No: 51.
- Yalçındağ, S.** (1985). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler, *Amme İdaresi Dergisi*.
- Yavuz, C.** (2008). Çok Uluslu Şirketlerin Yaygınlaşmasında Sivil Toplum Kuruluşları, *V. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyum Bildiri Kitabı*, Çanakkale.
- Yeğen, M., Keyman, F., Çalışkan, M.A ve Tol, U.U.** (2010). *Türkiye'de Gönüllü Kuruluşlarda Sivil Toplum Kültürü*, Yaşama Dair Vakıf.
- Yüksel, E.** (2007). "Kamuoyu Oluşturma" ve "Gündem Belirleme" Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır? *Sosyal Bilimler Dergisi*.

İnternet Kaynakları:

- Aktan, G.** (2005) Türkiye'de Yürümüyor <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/gunduz-aktan/turkiyede-yurumuyor-767624/> (Erişim Tarihi: 20.05.2017)

Spencer, T. (2002). The potential of the internet for non-profit organizations. First Monday, 7 (8), http://firstmonday.org/issues/issue7_8/spencer/index.html (Erişim Tarihi: 06.02.2017)

<http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.04.2017)

<http://www.ntv.com.tr> (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

<http://www.haberturk.com/saglik/haber/1375161-sigara-yasagi-ihlaline-karsi-yesil-dedektor-onlemi> (Erişim Tarihi: 05.04.2018)

<http://www.hurriyet.com.tr> (Erişim Tarihi: 05.04.2018)

<http://www.hurriyet.com.tr/egitim/okullarda-bagimlilik-mudahale-programi-basliyor-40772065> (Erişim Tarihi: 06.04.2018)

<https://www.haberler.com/yesilaydan-bagimlilik-degil-bagimlilikle-10154053-haberi/> (Erişim Tarihi: 09.04.2018)

<https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/detay/bagimlilik-degil-bagimlilikle-mucadeleye-destek-olun> (Erişim Tarihi: 11.04.2018)

EKLER

EK.1

Yeşilay Gönüllüsü Berat Talay'a Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Merhaba Berat Talay ben, 23 yaşındayım. Marmara Üniversitesi'nde Beden Eğitimi öğretmenliği okuyorum.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

2014 yılında Yeşilay'dan bir personelle tanışmam sayesinde oldu. Yeşilay Haftası öncesi haberdar oldum. O yıl kutlanan Yeşilay Haftası ile birlikte gönüllü oldum.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Çevremde alkol ve sigara kullanan birçok insan var. Bu durumdan ciddi manada rahatsızdım. Güzel bir ortamla da karşılaşınca böyle bir fırsatı kaçırmak istemedim. Ayrıca katkı sunabileceğimi hissettim. Bu sebepten dolayı Yeşilay'ı seçtim.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Az önce sorduğunuzda fark ettim ki 2014 yılından beri Yeşilay gönüllüsüyüm. 4 yıl olmuş, zaman çok çabuk geçmiş kendimi tebrik ediyorum. (gülerek)

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayıırıyorsunuz?

İlk başladığım zamanlarda haftada en az iki gün toplantılar yapıyorduk. Ama zaman geçtikçe daha da farklılaşıyor. Örnek veriyorum bu yaz neredeyse iki ay, izcilik kamplarında Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) bağımlılık akran eğitimcisi olarak bulundum. Ama artık daha proje bazlı gelip gidiyorum. Bazen çok sık geliyorum bazen gelemediğim aylar oluyor.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Özellikle saha çalışmaları benim ilgi alanımdı. Stant faaliyetleri, halkla doğrudan ilişki kurabildiğimiz, insanlarla sohbet edebildiğimiz alanlar özellikle benim en çok tercih ettiğim alanlardı. Sürekli insanlarla aktif bir şekilde konuşup bağımlılığın neden kötü bir şey olduğunu, topluma nasıl destek olmamız gerektiği konusunda iletişim halinde olmak için stantlar benim tercihimdi. Şu anda da bağımlılık eğitmenliği konusunda aktif bir şekilde ilerliyorum.

7.Yaptığınız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Yeşilay'ın şu anda içerisinde bulunan Türkiye Bağımlılıklarla Mücadele Eğitim programı dahilinde 1 haftalık bir akran eğitime dahil oldum. Aynı zamanda kurum içerisindeki personelin sunmuş olduğu proje döngüsü eğitimi aldık. Bir de Yeşilay'a ilk başlarken, malumunuz stantlarda görev aldığımı belirttim bu nedenle de etkili iletişim ve beden dili üzerine çok güzel bir eğitim almıştık. Bunların dışında dışarıdan da sosyal medya eğitimi almaya devam ediyorum.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Öğrenim hayatım devam ediyor, bunun yanı sıra voleybol antrenörlüğü yapıyorum. Bir de halk eğitimde usta öğreticilik kapsamında spor eğitmenliği yapıyorum.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Yeşilay özellikle büyük kitlelere ulaşma konusunda çok ciddi bir şekilde ilerliyor. Bağımlılıklar konusunda ülkemizdeki en büyük açıklardan biri olan psikososyal düzenlemeler konusunda YEDAM aracılığıyla önemli bir katkı sunduğunu düşünüyorum. Madde bağımlılığının maddesel bir boyutu var ancak öncesinde psikolojik ve sosyal bir boyutu olduğu atlanıyordu. Bu yöndeki eksikliğin kapatılması yönünde hızla ilerlediğini düşünüyorum.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Özellikle sosyal medyaya büyük önem verilmesi gerekiyor. Gençlerin önemli bir potansiyel olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle de onların en kritik zamanları

uyandıkları zamanlar ve uyumadan önceki zamanları diye düşünüyorum. Bu noktada da sosyal medyanın gençlere ulaşma konusunda çok önemli olduğunu düşünüyorum

11.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Ailem beni yeşil olarak görüyor, “yeşil adam” modundayım. Girdiğim her ortamda da bunu hissettirmeye çalışıyorum. Özellikle arkadaş ortamlarında sigara içen arkadaşlarım varsa eğer cafelerin sigara içilen bölümlerine kesinlikle çıkmıyorum. Onları sigara içilmeyen bölümde tutmaya çalışıyorum. Çünkü kazanan taraflar bağımlılar değil bağımsızlar olmalı diye düşünüyorum.

12.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Daha fazla gönüllü olabilmesi için gençlere yönelik faaliyetlerin daha çok oluşması gerekiyor. Çünkü ülkemizin ciddi bir gençlik potansiyeli var. Bu potansiyeli kullanabilmemiz için de gençlik kamplarımızı daha fazla arttırmalıyız. Çünkü gençler en önemli kitle ve bağımlılık riskleri yüksek. Ayrıca üniversite çevresinde de temiz bir ortama ihtiyaç duyuyorlar. Bu ortamların da oluşabilmesi için gençlere sadece 1 saat değil yaşamlarının her anında ulaşmamız gerekiyor.

EK.2

Yeşilay Gönüllüsü Furkan Kablan'a Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Furkan Kablan, 21 yaşındayım. Marmara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstrisi İlişkileri 3.sınıf öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

İlkokulda kulüplerimiz vardı. Onlardan biri de Yeşilay Kulübü'ydü. İlk tanışmam bu şekilde oldu, öyle haberdar oldum.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Yeşilay'ın hizmet ettiği bağımlılıklarla mücadele amacına yürekten inanıyorum, en önemli etken bu. Kurumsal bir kimliği var, normal bir dernek veya sivil toplum kuruluşlarla kıyaslanmayacak derecede güçlü bir yapısı var. Bunlar beni etkileyen faktörler oldu.

4. Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

2016 yılının yazından bu yana aktif olarak görev alıyorum.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayırıyorsunuz?

Ben aynı zamanda Yeşilay'da staj yapma imkanı da buldum. Hem Yeşilay gönüllüsüyüm hem de stajımı Yeşilay'da yapmaktayım. Marmara Üniversitesi'nde de Yeşilay temsilcisiyim. Aynı zamanda Genç Yeşilay'ın komisyonunda da üyeyim. Hemen hemen haftanın her günü Yeşilay ile geçiyor diyebilirim.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

“Benim Kulübüm Yeşilay” projesiyle Yeşilay'a dahil oldum. Benim katıldığım dönem pilot uygulaması yapılıyordu. Şu anda da bu proje Türkiye çapında devam ediyor. Gençlere yönelik, ilkokul ve ortaokul öğrencilerine Yeşilay'ı sevdirmek için yapılan projeydi. Bu benim hem en sevdiğim hem de katkı sunmaya devam ettiğim bir proje. Diğer saha faaliyetleri, Yeşilay Elçileri gibi proje çalışmalarını da beğeniyorum.

7.Yaptığınız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Sürekli seminerler vs. oluyor. Yeşilay'ın düzenlediği ve Kısa adıyla TBM eğitimi dediğimiz, Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi kapsamında akran eğitim modeliyle ben de diğer Yeşilay gönüllüleri gibi eğitim gördüm. Bu konuyla ilgili biz de yakın zaman içerisinde bu eğitimi verebilmek için eğitmen eğitimi alacağım. Bu sayede ileride ben de bu eğitimi verebileceğim. Şu anda bu eğitimin tasarım çalışmaları yapılıyor.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır, yok. Şu an staj yapmaktayım ve üniversite hayatıma devam ediyorum.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Bence gönüllü kazanılacaksa veya bağımlılıkla ilgili çalışmalar yapılacaksa bunu en alt yaş grubundan itibaren başlatmak gerekiyor. Çünkü sigara ve tütün ürünleri bağımlılık yaşının artık 12 yaşına indiğini biliyoruz. O zaman bizim, gençleri 6-7 yaşından itibaren kazanmamız gerekir ki sigaraya hiç yaklaşmasınlar ve bunun zararlarının farkında olsunlar. O yüzden daha çok gençlere yönelik projeler yapılmasını isterim. “Benim Kulübüm Yeşilay” projesini sevmemin en büyük sebebi de bu. Çünkü gençler bu konuda önemli. Çocukları bağımlılıktan uzak tutarsak diğer tüm zararlı alışkanlıklardan uzak tutmuş oluyoruz. Çünkü her şeyin başı bence ufak bir bağımlılıkla başlıyor. Bu nedenle ben gençlere yönelik çalışmaları beğeniyorum ve bunların daha da arttırılmasını temenni ediyorum.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Yeşilay'ın basındaki en belirgin özelliği kamu spotları. Kamu spotlarını oldukça başarılı buluyorum. Sosyal medyanın gücünün ve etkilerini fark edilmesiyle o alanın da güçlendirilmeye çalışıldığını görüyorum. Bizden farklı bir birim oldukları için o işlerin içerisinde değilim. Birkaç defa çeşitli viral videolar yapıldı, bence bunlar da devam ettirilmeli. Sosyal medya üzerinden ilerlenirse daha iyi olur düşüncesindeyim. Çünkü insanlar artık televizyon izlememeye başlamadı. Daha çok bilgisayara ve akıllı telefonlar üzerinden internete yoğunlaşıyorlar.

11. Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Ailemde alkol ve tütün ürünü kullanan hiç kimse yok. Onlar da bu nedenle Yeşilay'ın hizmet ettiği amacı biliyorlar. Yaptığım çalışmaları onlar da onaylıyorlar ve destekliyorlar. Çevremde arkadaşlarım biraz soğuktu. Benim büyüdüğüm semtte sigara ve uyuşturucu gayet rahatlıkla ulaşılabilecek şeyler. İstanbul'un Sultangazi ilçesinde oturuyorum. Orada çok rahatlıkla bunlara ulaşabiliyorsunuz. Sigara kullanımı ve alkol çok normal bir şey, uzak durulması gereken bir şey değilmiş gibi algılanıyor. O yüzden arkadaş çevrem biraz şaşırmıştı ama şimdi kabullendiler. Hatta arada bazen sorular soruyorlar. Ben de bildiğim kadarıyla onlara yardımcı olmaya çalışıyorum.

12. Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Gençleri kazanmalıyız. Yeşilay'ın kampları var. Bunlar herkesin katılabileceği kamplar ve herkese açık. Onlar daha çok arttırılmalı. Çünkü orada kişiyle bire bir iletişim kurma şansınız oluyor. Bu konuda gençlerle ilgilenen çok güçlü bir uzmanımız var, İsmail Bey. Onun konuşmasını ve anlattıklarını bir defa dinleyince, hemen Yeşilay'a sarılıyor. Çünkü üslubu ve bilgi birikimiyle çok etkili. Yeşilay'ın, gönüllülerini arttırmak için birçok İsmail abiye ihtiyacı var.

EK.3

Yeşilay Gönüllüsü Hatice Yaralı'ya Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Hatice Yaralı, Yıldız Teknik Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik son sınıf öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Yeşilay Proje AR-GE Komisyonu'nda bulunan bir arkadaşım sayesinde haberdar oldum. Zaten böyle gönüllülük esaslı bir projede bulunmak istiyordum ve kendimi göstermek istiyordum. Ama nasıl başvuracağımı konusunda biraz eksiktim. Arkadaşım beni bu konuda biraz itti. Ben de “tabiki olur” dedim. Bu şekilde Yeşilay'a başvurduğum.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Ben sağlıklı beslenme, sağlıklı şeyler yapma konusunda çevremdeki kişileri uyarmayı kendime amaç edinmiş birisiyim. Bu konuda çok zorlanmadım çünkü benim kişiliğim de bu yöndeydi zaten. Bağımlılıklara karşı olan bir insanım. Bu yüzden Yeşilay'a yönelmem daha kolay oldu. Arkadaşlarım da yol gösterdiler bana, örnek aldığım arkadaşlarım da oldu. Bu vesileyle de daha kolay alışmış oldum.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

2017 yılının Kasım ayından bu yana Yeşilay gönüllüsü olarak Yeşilay Proje AR-GE grubunda çalışmalar yapmaktayım.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayıırıyorsunuz?

Yeşilay'ın çalışma takvimine göre şekilleniyor. Haftada bir gün toplantılarımız oluyor.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Şu anda yerleşmiş projeler olduğu için bir projeye katılamadım. Ancak şu anda projeler üzerine konuşuyoruz. Yeni proje olarak neler üretebiliriz konusunda fikirler geliştirmeye çalışıyoruz.

7.Yaptığınız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Burada eğitimler alınıyor ama ben sonradan dahil olduğum için alamadım. Ama okuduğum bölümden dolayı bağımlılık konusunda dersleri zaten alıyorum. Bu sürecin içerisindeyim ve bu konuda okulumdaki sempozyumlara da katılıyorum. En azından bu konuda bilgi sahibiyim ve “ne yapılabilir” konusunda fikrim var.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Öğrenim hayatım devam etmekte başka bir işte çalışmıyorum.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Gençlerin enerjisi çok yüksek, bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Fakat önemli olan, bu enerjiyi doğru bir şekilde kullanabilmek. Bu konuda belki eksiklerimiz olabilir. Yönlendirme konusunda belki eksiklerimiz olabilir. Herkeste bir enerji var ama bu enerjinin doğru bir şekilde aktive olabilmesi lazım. Bu konuda belki biraz daha toparlayıcı bir güç olabilir. Ama bulunduğum süre içerisinde insanların çok fazla gönüllülük esası olan bir konuda aktif olmaları benim çok hoşuma gitti. Ben biraz daha durağan bir ortam bekliyordum ancak ben de o ateşi görünce ben de bir şeyler yapabilirim dediğim noktalar çok oldu.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Açıkçası ben çok aktif olduğumu düşünmüyorum. Yeşilay gibi bir kuruluşun daha fazla göz önünde olmasını isterim. Yeşilay, Kızılay gibi kurumlar artık Türkiye’de yerleşmiş kurumlar. İnsanların biraz daha tanınması gerekiyor. Yurdun sadece batı kısmı değil de doğuya da yönelip daha kapsamlı şeyler yapılırsa çok daha güzel olur. Yeşilay'ın ne olduğunu hepimiz biliyoruz ama içeriğinde ne olduğunu, hangi alanda çalışmalar yaptığını dışarıya çıkıp birilerine sorsak kimse tam anlamıyla bilemeyecektir. Bu yönde biraz eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Hele ki bizim gibi bir ülkede bağımlılık konusunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü çok çabuk bağlanan bir toplumuz. Bir şey bulsak da hemen ona bağlansak, yaslansak diye bir güç arıyoruz. Böyle toplumlarda bilgilendirici çalışmalara, çok daha fazla ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Yeşilay’dan insanlar biraz daha haberdar olabilir.

11. Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Geçmişte de sigara ve alkol konusunda çok hassas olduğum için insanlar benim yanımda pek fazla kullanmıyorlardı. Ben liseden bu yana 8 yıldır devlet yurtlarında kalıyorum. Bağımlılığın başlangıç noktalarını birazcık biliyorum. “Lisede bu süreç nasıl ilerliyor, insanlar nasıl bağımlı hale geliyor, arkadaşlar birbirlerini nasıl etkileyebiliyor?” gibi, bu aşamaları biliyorum. Bir şeyler yapılmalı diyorum. O noktada bir şey alevleniyor ve ateş büyüdüktan sonra farkına varılıyor. Ben de bu yüzden insanların bilinçli olmasını istiyorum. Sonuçta herkes ailesinin yanında eğitim almıyor. Benim gibi devlet yurtlarında büyüyen çocuklar var ve bu çocuklar çok masum oluyorlar. Korumasız oluyorlar, bir arkadaşları bile çok çabuk tetikleyebiliyor ve bağımlı hale getirebiliyor. Buna biraz daha dikkat çekme konusunda ailem beni çok destekliyor. Ben de bu konularda oldukça hassasım. Birisi yanımda sigara içtiğinde, hemen içerisinde 500’den fazla zararlı madde olduğunu söylemeye başladığımda sigarayı söndürebiliyorlar.

12. Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Sadece üniversite boyutunda değil liselerde de çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocukluktan itibaren nasıl yetiştirilirse bir insan öyle devam eder diye düşünüyorum. Üniversite bir noktadan sonra bana geç kalınmış gibi geliyor. Bağımlılığın 8 yaşına kadar düştüğü bir ortamda, 18 yaşına gelmiş üniversite öğrencilerinin bulunduğu bölümlerde bu oluşumların başlaması bana geç kalınmış gibi geliyor. Liselerde öğrenci kulüpleri var ama çok fazla aktif olmadıklarını biliyoruz, oralara yönelik çalışmalar yapılabilir. Liselerde grup rehberlikleri olsa, mesela bağımlılardan konuşmacılar gelip çocuklara anlatsa çok daha faydalı olur diye düşünüyorum.

EK.4

Yeşilay Gönüllüsü İrem Yalçınkaya'ya Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

İrem Yalçınkaya, 1995 yılı Balıkesir-Ayvalık doğumluyum. İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden geçen yıl mezun oldum. Aynı zamanda şu anda Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde eğitimime devam etmekteyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

İlkokul ve orta okul dönemimde okulda Yeşilay Kulübü vardı. İlk olarak o zamanlarda duydum ve o zamandan beri farkındayım diyelim.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Annem ve babam sigara kullanmıyor. Özellikle babam, sigara kullanımına çok karşıdır. Ben de küçük yaşlardan bu yana amcamın sigara paketlerini saklar, sigaralarını kırardım. Üniversite dönemimde de sosyalleşmek ve aktif rol oynamak istiyordum. Yeşilay ile üniversite dönemimde tanışma fırsatı buldum.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

2014 yılından bu yana Yeşilay gönüllüsü olarak çalışmalara katılıyorum. Yaklaşık 4 yıldan bu yana çalışmalar gerçekleştiriyoruz.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayırıyorsunuz?

Gün olarak hiç hesaplamadım, haftada bir gün toplantılarımız oluyor. Fırsat bulduğum her zaman diyebilirim. Çünkü ben üniversitede de kulüpteydim. Genç Yeşilay'ın kendi içerisinde de komisyonları bulunuyor, oralarda da görev aldım. O yüzden fırsat bulduğum her zaman diyebilirim.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Gençlik kısmında bulunuyorum. Daha önce Genç Yeşilay'da eğitim ve kültür komisyonu üyesiydim. Daha çok gençlik projeleri üzerinde çalışıyoruz. Gençleri

eğitim, kültür ve sanat yoluyla bağımlılıklardan uzaklaştırmak üzerine çalışmalar yapıyoruz.

7.Yaptığınız alışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Evet eğitim aldım. Yeşilay'ın eğitim birimi, Türkiye Bağımlılıklarla Mücadele Eğitim Programı düzenliyor. Bunun akran eğitimini veriyor. Ben de bu eğitime katıldım ve bu eğitim sonucunda akran eğitimcisi oldum. Üniversitede Yeşilay, İzcilik Federasyonu ile de çalışmalar yapıyor. Oraya da giderek bu eğitimlere katıldım.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

şu anda öğrenim hayatıma devam ediyorum, herhangi bir işte alışmıyorum.

9.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Yeşilay'ın bu anlamdaki çalışmalarını çok beğeniyorum. Özellikle televizyonlarda yayınlanan kamu spotlarının çok etkili olduğunu düşünüyorum. Bence çok başarılı kamu spotları yapılıyor.

10.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Arkadaşlarımdan bazıları sigara kullanıyordu. Tabiki onları uyarıyorum. Hiç kullanmayanları bilinlendiriyoruz. 'Aa yle miymiş' diyenler oluyor. Yeşilay'ın bileklikleri var, onları hediye ediyorum. Bu da onlarda bir motivasyona vesile oluyor, 'Biz de şimdi Yeşilaycı olduk' diyorlar. Bu anlamda güzel oluyor. Ailemde de kimse sigara ve alkol kullanmıyor. Onlar da çalışmalarımı destekliyorlar.

11.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Yeşilay'ın gençleri desteklemesi ve önem vermesi çok önemli. Yeşilay'ın şu an zaten 100'n üzerinde üniversitelerde aktif ğrenci kulüpleri var. Bunların sayısı arttırılabilir. Yeşilay'ın danışmanlık merkezlerinin daha fazla duyurulması gerektiğini düşünüyorum. İnsanların ne yapması gerektiği konusunda daha fazla kişiye ulaşılabilir ve daha fazla insan faydalanabilir.

EK.5

Yeşilay Gönüllüsü Murat Daştan'a Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Murat Daştan, 24 yaşındayım. Yıldız Teknik Üniversitesi 1.sınıf öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Bana annem haber verdi. Önceden haberim yoktu. Bir proje vardı “Benim Kulübüm Yeşilay” adlı, ilgimi çekti ve katıldım.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

“Benim Kulübüm Yeşilay” projesi etkili oldu. Projenin merkezinde çocukların olması karar vermemi kolaylaştırdı. Çocukları hem bilgilendirecektik hem de eğitecektik. Eğlenceli bir projeydi. O yüzden ilgimi çekti ve ben de katılmak istedim.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

2017 yılının Ekim ayından bu yana Yeşilay'da gönüllü olarak çalışıyorum.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayıyorsunuz?

Haftada bir gün zaten toplantılarımız oluyor. Bazı dönemlerde kamplarımız da oluyor ancak sürekli değil. Genel olarak haftada bir gün diyebilirim.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Şu anda Genç Yeşilay Proje AR-GE ekibindeyim. Proje üretmeye çalışıyoruz ve mevcut projeleri geliştirmek için bu konularda çalışmalar yapmaktayız.

7.Yaptığımız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Herhangi bir eğitim almadım henüz. Bu konuda çok da bilgili değilim ama bulunduğum çevre dolayısıyla bilgim var. Çevremde bağımlılar da vardı o yüzden Yeşilay'a katılarak kendimi geliştirmek istedim.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Öğrencilik devam ediyor. Ayrıca özel ders de veriyorum.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Bence çocuklar üzerine projeler yapılmalı ve daha da arttırılmalı. Mesela “Benim Kulübüm Yeşilay” projesi ciddi ve güzel bir projeydi. Bu tür projelerin arttırılmasında yarar var.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Yeşilay bence yeterince aktif değil. Ama yine de reklam ve kamu spotlarıyla basında yer bulabiliyor, farkındalığını artırıyor. Özellikle sosyal medyada Yeşilay'ın farkındalığı daha da yükseltilebilir.

11.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Arkadaşlarımın çoğu sigara kullanıcısı o yüzden biraz benimle alay edenler oldu. “Bir kereden bir şey olmaz, al iç bir sigara” diyenler oluyor ama ben de Yeşilay gönüllüsü olduğumu özellikle vurgulayarak yanımda sigara içmemeleri konusunda uyarılarda bulunuyorum. Ailem destekliyor zaten annem beni Yeşilay'a katılmam için teşvik etti.

12.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Ben bir proje sayesinde Yeşilay'a katıldım ve gönüllü oldum. Bu tarz projeler yapılır ve desteklenirse hem bu şekilde öğrenciler de daha aktif çalışır ve Yeşilay gönüllüsü olmak isterler. Çünkü biz bu projeyle bir şeyler elde ettik. Güzel bir projeydi biz de yaparken mutlu olduk. O yüzden böyle projeler olursa Yeşilay'ın daha çok gönüllüsü olur diye düşünüyorum.

EK.6

Yeşilay Gönüllüsü Rukiye Aydın'a Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Rukiye Aydın, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Psikolojik Danışmanlık Bölümü son sınıf öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Bir süredir katılmayı düşünüyordum. Ama henüz harekete geçmemiştim. Üniversitenin ilk yıllarından itibaren katılmayı düşünüyordum ama hiç girişimim olmamıştı. Zaten daha önceden de Yeşilay'ı biliyordum. Bir gün sosyal medyada dolaşırken Proje AR-GE'nin bir formunu gördüm. Sayfalarını takip de ediyordum. "Bize katılmak ister misiniz?" şeklindeki formu doldurarak kayıt yaptırdım.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

O dönemlerde beni en çok tetikleyen şeylerden biri sigara bağımlılığıydı. Çünkü sigara aslında çok da bağımlılık olarak görülüyor. Çok kanıksanmış bir durumda artık. Sigara içmek herhangi bir şey yemek veya içmek gibi kabul ediliyor. Bu beni çok rahatsız eden bir durumdu bu. Nedenini de düşündüğüm bir şeydi. Özellikle bu beni motive etmişti. Alkol, uyuşturucu, teknoloji gibi diğer bağımlılık alanlarından ziyade sigaranın bu kadar kanıksanması ve kabul görmesi benim çok ilgimi çeken bir durumdu. Kendi çevremde de vardı bu düşüncedeki kişiler. Ama tehlikelerinin boyutlarının kimse farkında değildi. Benim okuduğum kampüs U şeklinde. Ve o bölüm tamamen sigara içenlerle doludur. Kapıdan çıktığınızda ilk alacağınız, temiz bir nefes yerine sigara kokusu oluyor. Bunları duymak ve bunları görmek de beni çok etkiliyordu. Sağlam kafa, sağlam vücutta olur. Üniversite çağında özellikle de genç nesil için bu daha tehlikeli bir durum. O formu görünce de artık vakti gelmiş, zamanı gelmiş diye düşünerek işin içine dahil oldum.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Yaklaşık 1,5 yıldır Yeşilay gönüllüsüyüm. Proje AR-GE komisyonundayım.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayırıyorsunuz?

Haftada bir gün toplantımız var. Bunun haricinde eğer ekstra bir projemiz varsa örneğin, 2017 yılının Kasım ayında “Benim Kulübüm Yeşilay” projesi olmuştu. Orada haftanın çok büyük bir bölümünde mesai harcamıştık. Örneğin şu anda, Yeşilay Haftası’na hazırlanıyoruz. Hem genel merkezde hem de ben ayrıca üniversitemde Yeşilay Kulübü’nde de görevli olduğum için orada da çalışıyorum. Şu dönem hayatımın çok büyük bir zamanını okul ve Yeşilay kaplıyor. Derslerimden geriye kalan sürede, hatta bazen derslerinde önüne geçebiliyor. Çünkü bütün etkinlikler bizimle birlikte yürütülebiliyor.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Okulda daha çok, etkinliklerin ve organizasyonların yapılabilmesi noktasında katkılar sunuyorum. Orada herhangi bir şey olduğunda ilk olarak bizim komisyona geldiği için bu konularda katkı sunuyorum.

7.Yaptığımız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Önceden bir eğitim almamıştım. Ama katıldıktan sonra bölümümle de alakalı olduğu için eğitimler aldım. Daha sonra okulda bağımlılıkla alakalı almış olduğum dersler oldu. Burada da çeşitli eğitimler verilmişti. Kendimi bu şekilde geliştirdim.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır, yok. Üniversite öğrencisiyim.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Yeşilay son dönemlerde atağa geçmiş bir kurum olarak şu anda hızlı bir ilerleme kaydediyor. Benim tavsiye edebileceğim tek nokta, üniversitelerdeki öğrenci kulüplerinin daha fazla ele alınmasıyla alakalı olabilir. Çok başıboş kulüpler var. Aktifleşebilecek ve bu kapasiteye sahip olup ancak bu kapasitesinin farkında olmayan kulüpler de var. Okullarda birçok kulüp var ama en göze görünmeyeni Yeşilay. Son dönemlerde yapılan etkinliklerle artık ismimiz duyulmaya başlandı. O nedenle okuldaki kulüplere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Ben şahsen Yeşilay'ı sosyal medya üzerinden takip edip katılmaya karar verdim. Ancak takip etmeseydim ve ilgim olmasaydı kesinlikle görüp de katılamazdım. Şu anda da özellikle televizyonlardaki kamu spotlarını gördükçe çok hoşuma gidiyor. Çok dikkat çekici kamu spotları var. İçerik olarak çok dikkat çekici ve mesajı net bir şekilde veren, insanları etkileyen kamu spotları var. Özellikle de sigarayla alakalı olan kamu spotları çok başarılı. Ben böyle kamu spotlarına daha çok ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda sosyal medyada Genç Yeşilay hesabını takip ediyorum. Orası daha çok genç kafasına göre tasarlanmış. Öyle de kalması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü gençlere hitap edebilmesi için onların dilini ve jargonunu kullanması gerekiyor.

11.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Olumlu tepkiler de aldım, olumsuz tepkiler de aldım. Annem, babam, kardeşlerim ve yakın arkadaşlarım destekliyor. Özellikle babam, ben Yeşilay'a katıldıktan sonra benim baskılarımla sigarayı bıraktı. Kardeşlerime de zararlı maddelerin olumsuz yanlarını aşılamağa başladım. Evde yavaş yavaş teknoloji kullanımıyla alakalı da belli sınırlar geldi. Çünkü bunların faydalarının yanında aşırısının da zararlarının ne kadar çok olduğu konuşuluyor. Bu manada yakın çevremden olumlu tepkiler alıyorum. Benimle birlikte Yeşilay kamu spotu izlediklerinde hemen dikkatlerini çekiyor.

Ama şöyle şeyler de oluyor. Mesela sigara kullanan birileri de "Sen Yeşilaycısın, senin yanında da içmeyelim" diyerek alay edenler olabiliyor. Ama onlar da irite edici tepkiler değil. Gülüyorum, çünkü onlar da yaptıklarının yanlış olduğunun farkındalar.

12.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Mesela ben şunu açıkçası çevremde de çok gördüm. Yeşilay'ın belli dönemlerde kampları oluyor. Mesela bunu duyan arkadaşlarımın çok ilgisini çekmişti. Gerekiyorsa üye olup biz de katılalım diyenler olmuştu. Galiba gençlerin ilgisini çekiyor bu tarz etkinlikler. En azından ben çevremden bunu gözlemledim.

EK.7

Yeşilay Gönüllüsü Sümeyye Ülger'e Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Ben Sümeyye Ülger, 24 yaşındayım. Antalyalıyım, Marmara İlahiyat Mezunu ve Kelam alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Türkiye İnovasyon Haftası'nda daha önce ismini çokça duysam da bizzat tanıyıp üyeliğimi yaptırdım.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Bağımlılıkla mücadele etmesi ve gençlere yönelik birçok tedbir alıcı veya önleyici faaliyetlerinin bulunması beni Yeşilay'ı seçmem noktasında etkilemişti.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

7 aya yakın bir süredir Yeşilay'dayım.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayıırıyorsunuz?

Haftalık bir gün veya bazen iki hafta da bir gün olarak Yeşilay'a zaman ayırmaya çalışıyorum.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Proje AR-GE bölümünde ve okul faaliyetlerindeki eğitimlerde çalışmalar yapıyorum.

7.Yaptığınız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Yeşilay bünyesinde faaliyetleri yapmadan önce eğitim alıyoruz, ayrıca öğretmenlik alanında formasyonumun olması da faaliyetlerde daha etkin olmamı sağlıyor.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Ücretli öğretmenlik ve Yüksek Lisans yaptığım için çoğu günüm dolu oluyor.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Gençlere projelerde yer vermesi, onlara değer verdiğini gösteren bir kurum. Bu yüzden yaptığı her faaliyetten de olumlu bir tepki aldığını düşünüyorum. Fakat gönüllülere daha fazla eğitim verilerek daha profesyonel ve etkin çalışmalar olsa daha da iyi olur.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Yeşilay'ın sosyal medya üzerinden faaliyet duyurularının etkin olduğunu söyleyebilirim. Fakat gençlerin dikkatini çekip bağımlılık konusunda bilinçlenmelerini sağlayacak videolarının daha fazla olmasının daha da olumlu olacağını düşünüyorum.

11.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Çevremdeki çoğu insan ilk başta gönüllü olduğumda neden gönüllü olduğumu ve Yeşilay'ın ne yaptığı ile ilgili bilgileri olmadığı için anlam veremediler. Fakat daha sonra ben olayın içindeyken bazıları da gönüllü olmak istediklerini iletiler.

12.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Yeşilay'ın faaliyetleri daha iyi anlatılmalı ve daha fazla üniversite kulüpleri kurulmalı. Ayrıca birçok kişi YEDAM gibi faaliyetlerin farkında değil. Bunlar, halkın da anlayacağı ve bilgileceği platformlarda daha da etkin olarak kullanılmalı.

EK.8

Yeşilay Gönüllüsü Yaren Kasar'a Sorulan Sorular:

1.Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Yaren Kasarcı, 20 yaşındayım. İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencisiyim.

2.Yeşilay'ın varlığından ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Büyük ihtimalle ilkokulun sonlarına doğru Yeşilay'ı tanıdım.

3.Yeşilay'ı seçmenizdeki etkenler nelerdir?

Ömrüm boyunca hem kendim için hem de çevrem için maddi manevi sağlıklı bir birey olmak istiyorum. Babamın sigara bağımlısı olması benim bu konuda daha kararlı olmama neden oldu.

4.Ne zamandan beri Yeşilay gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Üniversite derslerim başlamadan ilk olarak 2016 yılında Yeşilay'a gönüllü oldum.

5.Yeşilay çalışmalarına yaklaşık olarak kaç gün veya ayırıyorsunuz?

Faaliyet durumuna göre değişiyor. Bazen haftada 3 gün oluyor, bazen 1 gün.

6.Yeşilay için ne yönde çalışmalara katkı sunuyorsunuz?

Genç Yeşilay Proje AR-GE komisyonundayım. Bana uygun tarihlerde gerçekleşen faaliyetlerin hepsine katılmaya çalışıyorum. Gerilla faaliyetleri, komisyon dahilinde yaptığımız faaliyetler, Benim Kulübüm Yeşilay Projesi.

7.Yaptığımız çalışmalar hakkında Yeşilay bünyesinde veya farklı bir yerden eğitim aldınız mı?

Yeşilay Genel Merkez'inde Proje Yönetimi eğitimi aldım.

8.Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Kaşif Eğitim'de mentörlük yapıyorum.

9.Yeşilay'ın çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Önerebileceğiniz konular var mı?

Gün geçtikçe yaptığı çalışmalara daha farklı ve yaygın çalışmalar katıyor. Şubeler daha çok aktifleştirilebilir.

10.Yeşilay'ın medya-tanıtım ve sosyal medya faaliyetlerini nasıl buluyorsunuz?

Geçmişe nazaran son zamanlarda çok aktif ve ilgi çekici paylaşımlar yapılıyor.

11.Aileniz ve çevreniz Yeşilay gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Kesinlikle, çok destekliyorlar. Her fırsatta da bu desteklerini ifade ediyorlar.

12.Yeşilay gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Gönüllü sayısı zaten fazla durumda bence önemli olan zaten mevcut bulunan gönüllülerin verimini arttırmaktır. Şubeler daha aktifleştirerek mevcut gönüllülerle bağlantı kurulması sağlanabilir. Böylelikle faaliyetler yaygınlaşır ve halk üzerindeki etkisi daha da artacağı için gönüllü sayısı da giderek artar.

EK.9

Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay'a Sorulan Sorular:

Yeşilay Kurumsal İletişim Uzmanı Sümeyya Olcay ile yapılan görüşme:

1.Yeşilay'da hangi görevde ve ne zamandan bu yana görev alıyorsunuz?

Yeşilay'da 2011'den bu yana çalışmaktayım.

2.Yeşilay basın ve tanıtım anlamındaki faaliyetlerini özetleyebilir misiniz?

Yeşilay tüm basın ve tanıtım işlerini Kurumsal İletişim birimi kapsamında yapmaktadır. Bu çalışmalar bir iletişim stratejisi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Aşağıdaki çalışmalar Yeşilay'ın Kurumsal İletişim biriminde yapılmaktadır.

1. Halkla İlişkiler Yönetimi
2. Web Siteleri Yönetimi
3. İletişim Kanalları Yönetimi (Haber olma, basın, medya çalışmaları)
4. Kurumsal İletişim Stratejilerinin Yönetilmesi
5. Kurumsal İletişim İşbirlikleri Yönetimi (belediyeler, reklam şirketleri, kamu kurumları, fenomenler, celebrity isimler vs)
6. Grafik Tasarım Yönetimi
7. Marka Yönetimi
8. İletişim Kampanyalarının Yönetimi
9. Süreli Yayınların Yönetimi
10. Toplum Algı Yönetimi (Algı-imaaj araştırma anketleri)

Basın ve tanıtım çalışmaları Yeşilay'ın projeleri, bağımlılık alanındaki çalışmaları, savunuculuğu, bağımlılık bilgilendirme ve farkındalık oluşturması için yapılmaktadır. Bir iletişim ajansı ile birlikte hareket edilmektedir. Belli periyotlar ve haftalık, aylık planlarla basın bülteni, basın toplantıları, özel haber çalışmaları, gazeteci-Yeşilay sözcüsü buluşmaları ve TV programları organize edilmektedir.

3.Yeşilay'ın kampanya, proje ve etkinliklerinin belirlenmesi sürecinde biriminizin etkisi ve katkısı ne şekilde gerçekleşmektedir?

Yeşilay'daki herhangi bir birimin yaptığı çalışmaların basın değeri de kazandırılması için İletişim birimi mutlaka toplantılarda ve planlama sürecinde yer alır. Bu çalışmaların iletişim stratejisini hem iletişim ajansı hem de konsept geliştirilmesi amacıyla reklam ajansı ile birlikte kurgular.

4.Proje ve kampanyalarınızdaki ana hedefleriniz neler oluyor?

Projenin hedef kitleye ulaştırılmasını sağlamak ve kamuoyuna Yeşilay'ın yaptığı bu çalışmadan haberdar etmek.

5.Kampanyalarınızda ne gibi mesajlar vermeyi tercih ediyorsunuz?

- Yeşilay kendini aktif, genç, modern ve aktivist bir STK olarak konumlandırır, kendi halinde, geleneksel, olgun ve pasif değildir.

- Bağımlılıklara karşı herkesin anlayabileceği, yalın ve toparlayıcı bir dil kullanır.

Korkutmayan, ikna eden,

Emretmeyen, dahil eden,

Öğütlemeyen, eğiten bir Yeşilay.

- Yeşilay bugün nasıl algılandığı kadar gelecekte de nasıl algılanacağını önemser ve iletişim çalışmalarını buna göre şekillendirir.

6.Örnek olarak çalışma yaptığınız bir kampanya üzerinden, medya çalışmalarınızı anlatabilir misiniz?

Yeşilay'ın “Bi' liran var mı?” başış kampanyası üzerinden hareket edebiliriz.

Kampanya Amacı

Dışarıda sizden para isteyen bir kişiyi geri çevirmemek, belki de farkında olmadan o kişinin bağımlılık yapıcı maddeye ulaşmasını kolaylaştırıyor. Yeşilay da bu şekilde amacına ulaşmayan paraları hatırlatmak ve paralarını daha değerli bir amaç uğruna

kullanmalarını sağlamak amacıyla duyarlı tüm vatandaşlarımıza “Bağımlılığa değil, bağımlılıkla mücadelede destek olun” diyor.

Neden destek olmalıyım?

Yeşilay, toplumu ve gençliği bağımlılıklardan korumak amacıyla önleme, koruma, bilgilendirme ve rehabilitasyon çalışması yapan bir halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yapan bir sivil toplum kuruluşudur. Asırlık deneyimi ile bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde ve teknolojinin kötüye kullanımı üzere mücadele eden Yeşilay, bağımlılıklar dokunmadan önce insana dokunmayı, bağımlılara el uzatmayı, onlara hayatın renklerini kazandırmayı misyon saymıştır. Ve bu yoldaki gücünü de farkındalığı ve duyarlılığı yüksek olan halktan, gönüllülerinden almaktadır. Yeşilay da bağımlılığa karşı verdiği mücadelede kamuoyunun desteğine ihtiyaç duymakta ve herkesin bu mücadelenin bir parçası olması için istek uyandırmayı amaçlamaktadır.

Bağışlarınızla neler yapıyoruz?

Koruma ve önleme alanında yapılan eğitim programları ve projelerin yanı sıra rehabilitasyon sürecine de giren Yeşilay, şu an alkol ve uyuşturucu bağımlılarına ve yakınlarına ücretsiz olarak psikolojik danışmanlık ve rehabilitasyon desteği vermektedir. Türkiye’deki tüm okullarda uygulanan ve yaş gruplarına özel hazırlanmış Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM), Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM), bağımlılıkları önleme alanında geliştirilen projelere verilen mali destek programları, yayınlar, bağımlılık arşivi, gençlik projeleri, üniversite ve kurum işbirlikleri, uluslararası arenadaki çalışmalarıyla Yeşilay dünyaya örnek ve lider sivil toplum kuruluşu olma yolunda emin adımlarla ilerliyor. Hem bu mücadeleye ortak etmek hem de çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamak için de halkın desteğine ihtiyaç duyuyor.

Kampanya dahilinde neler yapıldı?

- Sosyal deney temalı bir reklam filmi çekildi.
- Reklam filminin TV ve radyolarda hem ücretli reklam hem de kamu spotu olarak yer alması sağlandı.
- Bilirvarmi.com sitesi yapıldı.

- Sosyal medya kampanyasıyla video ve #biliranvarımı hashtag'ıyla 23 milyon kişiye ulaşıldı.
- Kampanya için beste (Ceza) yapıldı.
- Konser verildi.
- TV programlarına katılım sağlandı. Yeşilay sözcüsünün katılmadığı programlardan reklam spotununun yer alması sağlandı.
- Outdoor kullanıldı.
- Vatandaşların Yeşilay'a kolaylıkla bağış yapması için bağış alt yapısı iyileştirildi.
- Yeşilay'a SMS ile 1 TL bağış yapılması sağlandı. "1 yaz 2423'e gönder. 1 TL bağış yap. Bağışın umut olsun."

7.Örnek verdiğiniz kampanyanın medyada yer alma oranı, haber olma sayısı veya geri dönüşlerini ölçümleme şansınız oldu mu? Varsa rakamlar...

Sosyal medyada 23 milyon kişiye ulaşıldı.

Yazılı Basın: 47

İnternet: 210

TV: 13

8.Kampanyalarınızı ve konuları en etkili biçimde kitlelere ulaştırmanın hangi mecra üzerinden ve ne şekilde oluştuğunu düşünüyorsunuz?

Sosyal medyadan daha fazla kişiye ulaşabileceğine inanmaktayız. Bundan dolayı dijital mecralara ve dijital contente önem vermekteyiz.

9.Herhangi bir PR, medya veya sosyal medya şirketiyle çalışıyor musunuz? Çalışıyorsanız hangi sebeplerden dolayı?

İletişim ajansı ile çalışmaktayız. Sebebi ise, sadece medyada haber olmak değil, bir imaj itibarı oluşturup bu imajı korumak, profesyonel destek almak için...

Sosyal medya ajanslarıyla kampanya bazlı çalışmaktayız. Mecraların, platformların daha etkili kullanılması için.

10.Gündemdeki konular, toplumsal ve sosyal hayattaki güncel konular, medya çalışmalarınıza ne yönde etki etmektedir?

Toplumun derinden etkileyen olaylar her kurumda olduğu gibi bizim de basın ve sosyal medyada kendi alanımızla ilgili sessiz kalmamızı gerektiriyor.

Eşiği geçemeyecek kadar yoğun olan gündem ve günlerde kendi basın çalışmalarımızı yapmıyoruz.

11.Yeşilay özelinde, sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu oluşumuna katkısı ve etkisi ne durumdadır? Yeşilay, alanıyla ilgili kamuoyu oluşumuna ne gibi katkılar sunuyor?

Yeşilay, 1920 yılında kurulmuş, 1935 yılında da kamu yararına çalışan cemiyet statüsüne getirilmiştir. Yeşilay toplumun önemli bir sorunu olan bağımlılıklara karşı önleyici ve rehabilite edici çalışmalar yapar. Burada politika yapıcılarına destek olur, gerektiğinde bir STK olarak baskı yapar. Yeşilay, şu an Başbakanlık Bağımlılık Eylem Planından 64 görevin gerçekleşmesi sorumluluğuna sahip, bağımlılık politikasından söz sahibi ve bu yönde kamuoyuna hizmet sunan bir STK konumundadır.

12.Medya mecralarının sivil toplum kuruluşlarına yer verme oranını ve bakış açısını nasıl buluyorsunuz?

Türkiye’de STK’ların basında yer alma konusunda aşılacak daha çok basamak var. Önemli görevleri gerçekleştiren, toplumda bir yarayı kapatan STK’ların en önemli gücü ve sesinin duyurulmasını sağlayan güç medyadır. Henüz daha yeni yeni anlaşılan bu durumun zamanla iyileşeceğine inanıyoruz. Yeşilay açısından bakarsak konuya, basın tarafında haber olma konusunda zorlanmadığımızı söyleyebiliriz.

EK.10 İZİN BELGELERİ

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 26/02/19 tarihinde yapılan görüşmenin *Sivil Toplum Kuruluşları Akademi Kuruluş ve Kuruluş*
Özelliklerinde Halkla İlişkiler Faaliyetleri
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı:

Sümeyye Özalp

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 22/04/18 tarihinde yapılan görüşmenin Süleyman Kaya'nın Olmak İstediği Kurumun
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum. İstanbul'da Halkla İlişkiler Faaliyetleri

Adı Soyadı:

Berhan Kaya

İmza

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI**

Benimle 22/08/18 tarihinde yapılan görüşmenin *Selma Kaya, Okut. Yardımcısı, Karayolu*
Arşivinde Halkla İlişkiler Kurulu
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı:

Yaren KASAR

imza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 22/02/18 tarihinde yapılan görüşmenin *Sül. İbrahim Kocabağcı olarak Yüksek Lisans tez çalışmamda Halkla İlişkiler faaliyetleri* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı:

FURKAN KABLAN

imza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 22 / 02 / 18 tarihinde yapılan görüşmenin *Selma Kadir Akın'ın* *Halkla İlişkiler Anabilim Dalı'nda*
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum. *Halkla İlişkiler Anabilim Dalı'nda*

Adı Soyadı:

Sümeyye ÖLGER

İmza

[Handwritten Signature]

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI**

Benimle 02/10/2018 tarihinde yapılan görüşmenin *Selma İnceoğlu Kızıoğlu Okutman'ın Kuramsal*
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum. *Çalışmada Halk İlişkiler Faaliyetleri*

Adı Soyadı:

Rukiye AYDIN

İmza

Rukiye

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA
İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI**

Benimle 22/02/2014 tarihinde yapılan görüşmenin Sivil Toplum Kuruluşları Okulu Yürütücüsü Halkla İlişkiler başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı:

Murat Dastan

İmza

Murat Dastan

EK.11 ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/05/2018-2921

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044-2921
Konu : Cemal KAÇAN'ın Etik Onay Hk.

28/05/2018

Sayın Cemal KAÇAN

Enstitümüz Y1512.140018 numaralı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden Cemal KAÇAN'ın "SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK YEŞİLAY'IN KAMUOYU OLUŞTURMADA HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİ" adlı tez çalışması gereği "Yarı Yapılandırılmış Görüşme" sorularını 16.05.2018 tarihli ve 2018/14 sayılı İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU

Evrak Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEA528YK>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLIHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Cemal KAÇAN
Doğum Tarihi ve Yeri : 25.11.1991
E-Posta : kacancemal@gmail.com

Öğrenim Durumu

Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü
Yüksek Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım